КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ—ҲАЁТГА!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 53—54 (8793—8794). ● 9 март, 1986 йил ● ЯКШАНБА ● Баҳоси 5 тийин.

Партия ҳар бир коммунистни, ҳар бир совет кишисини режаларимизни амалга ошириш, совет жамиятини такомиллаштириш, жонажон социалистик хонадонимизни янгилаш соҳасидаги катта ишга актив қўшилишга чақиради.

(КПСС XXVII съезди материалларидан).

КПСС XXVII СЪЕЗДИНИНГ ҚАРОРИ

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари тўғрисида СССР Министрлар Советининг Раиси ўрток Н. И. Рижковнинг докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, шуни уқтирадики, Асосий йўналишлар лойиҳаси янги таҳрирдаги КПСС Программасининг қоидаларига, партиянинг мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган бош йўлига, фан-техника тараққиёти асосида халқ хўжалигини интенсивлаш, халқ фаровонлигини муттасил оширишни таъминлаш, мамлакат мудофаа қобилиятини муносиб даражада сақлаш вазифаларига мос келади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари тасдиқлансин.

2. СССР Министрлар Совети Асосий йўналишларга мувофиқ СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган Давлат плани лойиҳасини ишлаб чиқсин, беш йилликнинг ҳар бир йили бўйича СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар, энг муҳим иқтисодий районлар бўйича топшириқларни тақсимлаб қўйсин ҳамда уни 1986 йил майида СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этсин.

Беш йиллик планда Асосий йўналишларда белгиланган топшириқларни ҳамда экономикани ривожлантириш суръатлари ва самарадорлигини ошириш, халқнинг турмуш даражасини янада ўстиришга эришиш тадбирларини рўёбга чиқариш кўзда тутилсин. Беш йиллик планни тузиш вақтида КПСС XXVII съездида, партиядаги ҳисобот-сайлов кампанияси ҳамда янги таҳрирдаги КПСС Программаси ва Асосий йўналишлар лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамаси давомида киритилган таклифлар кўриб чиқилсин.

3. КПСС XXVII съезди янги беш йиллик планни сифатли қилиб ишлаб чиқиш ва унинг аниқ бажарилишини ташкил этиш барча партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик ташкилотларининг жуда муҳим иқтисодий ҳамда сиёсий вазифаси деб ҳисоблайди.

Ўн иккинчи беш йилликда ишда туб бурилишни таъминлаш, ресурсларимиз ва имкониятларимизни тўлиқроқ сафарбар этиш, барча резервларни, белгиланган режаларни сўзсиз бажариш учун ишга солиш зарур. Омманинг ижодий ташаббускорлигига кенг уфқ очиб, интизом ва тартибни мустаҳкамлаб, социал-иқтисодий тараққиётнинг ҳамма соҳаларида олға ҳаракат суръатлари оширилсин.

Съезд Коммунистик партия раҳбарлигида совет халқи коммунистик қурилишда, социалистик Ватанимиз қудратини мустаҳкамлашда янги муваффақиятларга эришади, деб қатъий ишонч билдиради.

◆ **РЕСПУБЛИКАМИЗ пойтахтидаги «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг пешқадам чевари Ирода Тўлаганова КПСС XXVII съездидан бой таассуротлар билан қадрдон корхонасига қайтиб келди. Суратда: И. Тўлаганова ҳамкасблари даврасида.**

И. Зарафшанский фотоси.

КУЧ-ҚУВВАТ ВА ИЛҲОМ МАНБАИ

КПСС XXVII съездида ишлаб чиқилган мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш концепциясини коммунистлар, Ўзбекистоннинг ҳамма меҳнаткашлари бажонидил қўллаб-қувватламоқдалар. Коммунистлар Бутуниттифоқ анжуманининг материалларини ўрганиш миллион-миллион совет кишилари учун куч-қувват ва илҳом манбаи бўлиб қолди. Съезд қарорлари мамлакатимиз меҳнаткашларини ҳамма ишимизни сифат жиҳатидан қайта қуриш учун актив ишлашга чорламоқда. Республикамиз халқ хўжалиги кўпгина тармоқларининг меҳнаткашлари КПССнинг тинчликсеварлик йўлини астойдил маъқуллаб, партиямиз ишлаб чиқаришни интенсивлаш соҳасида қўйган вазифаларни ҳал этишга муносиб ҳисса қўшишга азму қарор қилганликларини айтмоқдалар. Олға қараб интилишимизга ҳалақит бераётган камчиликларни зудлик билан бартараф этиш учун курашмоқдалар. Съезд иши тўғрисида билдирилаётган кўпдан-кўп фикрлар бунинг ёрқин далилидир.

У. МУҲАММАДХЎЖАЕВ,

«Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бригадири

Мен ишлаётган цехда нефтчилар ва ер қаъри разведкачилари учун геофизика кабеллари етказиб берилади. Халқ хўжалигини ёнилғи билан таъминлаш вазифасини ҳал этиш кўп жиҳатдан бизнинг иш натижаларимизга ҳам боғлиқдир. Биз КПСС XXVII съезди минбаридан ишлаб чиқариш самарадорлигини, маҳсулот сифатини ошириш учун курашни кучайтириш, моддий ресурсларни тежаб-тергаб сарфлаш ҳақида берилган кўрсатмаларни катта масъулият ҳисси билан қабул қилдик.

Мен бошлиқ бўлган бригада цехда биринчилар қатори ягона наряд билан ишлашга ўтди. Бу коллективни жипслаштирди. Интизомни мустаҳкамлади, маҳсулот сифатига ҳам ижобий таъсир ўтказди. Биз ускунани такомиллаштирдик, ишлаб чиқариш чиқитларидан фойдаланишни ўрганиб олдик. Шу билан бирга ўн биринчи беш йиллик топшириғини тўрт йилда адо этдик.

Съезд материалларини муҳокама қилар эканмиз, тўғри йўлдан бораётганлигимизга қаноат ҳосил қилдик, аммо зиммамизда турган вазифалар анча мураккаблашганини ҳам билиб турибмиз. Цехда реконструкция бошланди, янги ускуналарда ишлашни ўзлаштирмоқдамиз. Бу ускуна лойиҳадаги қувват билан ишлашига тезроқ эришиш бизнинг биринчи галдаги бурчимиздир. Меҳнат коллективининг ҳар бир ячейкасида ўз-ўзини бошқаришнинг ривожланиши, моддий рағбатлантиришнинг янги формалари ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш, электр кабеллари сифатини кўтариш вазифаларини ҳал этишни енгиллаштиради. Коммунистларнинг Бутуниттифоқ анжумани қарорлари ишимизнинг ишончли компасидир. Ушбу қарорлар кучимизга куч қўшди, планларни ғайрат-шижоат билан бажариш истагини кучайтирди. Бригадамиз коллективи бу йил топшириғини камроқ составда бажаришга қарор қилди.

А. ХОВАЙЛО,

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номли Тошкент тикув ишлаб чиқариш бирлашмасининг бригадири

Яқинда бригадамизда эсимиздан чиқиб кетай деган бир иш билан шуғулланишга тўғри келди: Тошкент марказий универмагидан келган рекламацияни муҳокама қилдик. Анчадан бери бунақанги шикоят хатлари келмаганди. Чеварларимиз костюмларни беўхшов тикадиган бўлиб қолишдими? Бунчалик бўлмаса ҳам, лекин ишимиз сифат соҳасида олға силжимаяпти. Харидорларнинг эса талаби ўсмоқда, улар манфаатини ҳимоя қилаётган савдо ходимлари ҳақ.

КПСС XXVII съездида таъкидлаб ўтилганидек, биринчи навбатда зарур бўладиган товарлар дўконда сероб бўлиши учун ишлаш ҳар бир коммунист, ҳар бир меҳнаткаш учун ҳам фарз, ҳам қарздир.

Маҳсулотимиз бежирим, пишиқ бўлиши учун ишчи назоратини йўлга қўймоқдамиз. Бу назоратнинг вазифаси нуқсонни конвейернинг ўзида техника назорати бўлимига етиб бормасдан аниқлашдан иборат. Бунинг учун эса брак маҳсулот тайёрлаётган ишчи қаттиқ назорат остига олинади. Бояги рекламация муҳокама қилинаётганда ҳам шу йўлдан боришди. Бирлашмага етказилган зиённи айбдор кишилар ўз чўнтакларидан тўлашди. Энди вазифа шуки, бу йил келган биринчи рекламация охирги бўлиб қолсин. Партиямиз ана шу йўлни ҳам кўрсатиб берди. Ҳар ким ўзига ва ўртоқларига талабчан бўлиши, касб-маҳоратни ошириши, хўжалик ҳисобини такомиллаштириб бориши лозим.

Ҳамжиҳатлик шартномаси бўйича шеригимиз бўлган марказий универмаг коллективида ишимиз юзасидан эътирозлар бўлмайди, деб сўз берамиз. Тошкент бош универмагига ва «Ўзбекистон» савдо фирмаси бирлашмасига ҳам жўнатадиган маҳсулотимиз сифатли бўлади.

(ЎзТАГ).

ТЎРТ ОЙЛИК ТОПШИРИҚ БАЖАРИЛДИ

ЧИРЧИҚДАГИ трансформатор заводи ишчи-хизматчилари КПСС XXVII съезди материалларини зўр қизиқиш билан ўқиб ўрганмоқдалар. Ўнлаб пропагандистлар ва агитаторлар партия XXVII съезди материаллари юзасидан цехлар ва участкаларда суҳбатлар ўтказмоқдалар, уларда олдинга сурилган вазифаларнинг тарихий аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб, уларни амалга оширишга ҳисса қўшиш ҳар бир коллектив, ҳар бир ишчининг муқаддас бурчи эканлигини алоҳида уқтирмоқдалар.

Корхонада тажрибали ишчилардан токарь Ашуров, сим ўровчилар Мажидов, Османов ва бошқалар шу йилнинг ўтган икки ойида деярли тўрт ойлик топшириқни бажардилар. Қўлларидан чиққан барча маҳсулотлар юқори сифат билан қабул қилинди.

М. МАҲМУДОВ.

СССР—ФРАНЦИЯ:

ИККИНЧИ КОСМИК ПАРВОЗ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Францияга қилган расмий визити вақтида эришилган олий даражадаги аҳдлашувга мувофиқ 7 март куни СССР Фанлар академияси президиумида ҳамкорликда бошқариладиган парвозга тайёргарлик кўриш тўғрисида Совет ва Франция делегациялари ўртасида протокол имзоланди. Иккинчи Совет—Франция космик экспедициясини 1988 йилда совет космик кемаси ва орбитал станциясида ўтказиш мўлжалланмоқда. Ҳар иккала мамлакат олимлари ҳозирнинг ўзидаёқ узоқ муддатли экспедиция илмий программасига тайёргарлик кўришга киришдилар.

Протоколни СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, «Интеркосмос» кенгашининг раиси академик В. А. Котельников, СССР космонавтика бош бошқармасининг бошлиғи А. И. Дунаев ва Франция космик тадқиқотлар миллий марказининг президенти Жак-Луи Лионс имзоладилар.

(ТАСС мухбири).

ДАЛАЛАРДА КЎКЛАМ НАФАСИ

БИРИНЧИ ИШЛОВ ТУГАЛЛАНДИ

ОБЛАСТИМИЗНИНГ сабзавотчиликка ихтисослашган районларида кўкламги экиш ишлари бошлаб юборилди. Жумладан, Тошкент районидаги Собир Раҳимов номли колхозда далачилик ишлари тобора авж олмоқда. Карталардаги саримсоқ ва сепма пиёз бегона ўтлардан тозаланиб, биринчи ишловдан чиқарилди. Кеч кузда пайкалларда олиб қўйилган жўяклар эндиликда қўл келаяпти. Айни дамларда хўжалик деҳқонлари 3 гектар майдонга эртаги картошка уруғи қадаб, уни плёнка остига олишди. 3 гектарга редиска, 1,5 гектарга турли резаворлар уруғини сепишди.

Съездлар йилида миришкорлар 30 гектар майдонга 2 миллион туп карам кўчати экишни мўлжаллашган эди. Шу кунларда колхознинг барча участкаларида 15 гектардан зиёд ерга карам ниҳоллари ўтқазилди.

А. ИСАЖОНОВ.

◆ **КАЛИНИН районидаги «Назарбек» совхози меҳнаткашлари баҳорги экиш ишларини авж олдириб юбордилар. Съездлар йилида 100 гектар майдонга эртаги картошка экишни планлаштирган деҳқонлар техникадан унумли фойдаланиб, шу кунларда ишни жадаллаштирмоқдалар.**

Суратда: совхознинг Тиллабой Рихситиллаев бошлиқ бригадаси аъзолари (чапдан) Ф. Раҳматов, М. Исломов ва Т. Ҳусановлар.

М. Даминов фотоси.

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Мамлакатимиз тарихан қисқа муддатларда асрий қолоқликдан ижтимоий тараққиёт чўққиларига кўтарилди, ҳаётнинг ҳамма соҳаларида жуда катта муваффақиятларга эришди. Совет жамияти ривожланган социализм босқичига кирди.

Совет кишилари авлодларининг меҳнати билан қудратли иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий потенциал барпо этилди. Эндиликда СССРнинг юқори малакали кадрлари бор, у қудратли индустрияга, механизациялашган йирик қишлоқ хўжалигига, ҳар тарафлама ривожланган инфраструктурага эга бўлиб қолди. Фан ва техника тараққиётининг кўп соҳаларида мамлакатимиз дунёда етакчи позицияларни эгаллаб турибди. Аҳолининг фаровонлиги муттасил ўсмоқда, социалистик турмуш тарзи такомиллашмоқда, социал адолат принципи тобора тўларoқ рўёбга чиқарилмоқда.

Капиталистик тузумга хос бўлган кризислар, қашшоқлик ва ишсизлик, синфий ва миллий адоват ўтмишда абадул-абад қолиб кетди. Одамларнинг тенг ҳуқуқлилиги, ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдами, ҳақиқий демократия қарор топди. Хўжалик планли системасининг, халқ социалистик ўз-ўзини бошқарувининг афзалликлари, меҳнаткаш омманинг ижодий имкониятлари тобора тўлароқ намоён бўлмоқда. Тинчлик ва социал тараққиёт таянчи — қардош социалистик мамлакатларнинг ҳамдўстлиги мустаҳкамланмоқда.

Коммунистик партия В. И. Ленин васиятларига оғишмай амал қилиб, совет халқини мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш юзасидан КПСС XXVII съезди ишлаб чиққан стратегия асосида социализмни такомиллаштириш, совет жамиятини коммунизм сари янада олға силжитиш йўлидан комил ишонч билан бошлаб бормоқда.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари КПСС программавий мақсадларини амалга оширишнинг конкрет план топшириқларини белгилайди.

I. 1981—1985 ЙИЛЛАРДА МАМЛАКАТНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЯКУНЛАРИ

КПСС XXVI съездининг қарорларини бажариш жараёнида совет кишиларининг фаровонлигини оширишда, экономиканинг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда янги катта қадам қўйилди.

Мамлакатнинг иқтисодий потенциали анча ўсди. Миллий даромад 1980 йилга нисбатан 17 процент кўпайди. Халқ хўжалигининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга, уй-жой, социал-маданий ва бошқа объектлар қурилишига 840 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағ ажратилди. Мингга яқин янги замонавий саноат корхонаси ишга туширилди.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, мавжуд ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш соҳасидаги ишлар кучайтирилди. Машиналар, асбоб-ускуналар, аппаратлар, приборлар ва бошқа саноат маҳсулотларининг 19 мингдан зиёд янги турини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Кам чиқитли ва чиқитсиз, энергия ва материалларни тежовчи технология жараёнларини ва машиналар системаларини жорий этиш кенгайди.

Ишлаб чиқаришни интенсивлашда, унинг самарадорлигини оширишда ижобий натижаларга эришилди. Миллий даромаднинг қарийб 90 процентига ижтимоий меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришилди. Ишлаб чиқариш интизоми мустаҳкамланди, иш вақтининг зое кетиши қисқартирилди. Моддий ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланила бошланди.

Экономиканинг етакчи тармоғи — саноат янада ривож топди. Саноат маҳсулоти 20 процент кўпайди. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» группа) ишлаб чиқариш воситаларини тайёрлашдан тезроқ ўсди.

СССРнинг Энергетика программаси бажарилмоқда. Атом энергетикаси жадал ривожланди, мамлакатда ҳосил қилинаётган электр энергиянинг ўндан бир қисми атом энергетикасининг улушига тўғри келмоқда. Илгари нефть қазиб чиқариш соҳасида дунёда биринчи ўринни эгаллаб келган Совет Иттифоқи шу беш йилликда газ қазиб олиш соҳасида ҳам биринчи ўринга чиқди. 48 минг километр узунликдаги магистрал газопроводлар ва уларнинг шохобчалари қурилди.

Партиянинг аграр сиёсати турмушга оғишмай татбиқ этилмоқда, СССРнинг Озиқ-овқат программаси изчиллик билан амалга ошириб келинди. Жами капитал маблағларнинг учдан бир қисми колхоз ва совхозларнинг, бутун агросаноат комплексининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга сарфланди. Колхоз ва совхозларнинг экономикаси мустаҳкамланмоқда. Корхона ва ташкилотларнинг, шунингдек, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг ёрдамчи қишлоқ хўжалиги ривож топмоқда. Қишлоқда уй-жой ва социал-маданий объектлар қурилиши юқори суръатлар билан амалга оширилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг асосий турларини етиштириш ва харид қилиш кўпайди. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 6 процент кўпайиб, 131 миллиард сўмликка етди. Гўшт етиштириш ўнинчи беш йилликка нисбатан 9 процент, тухум етиштириш 18 процент ошди. Сабзавот ва мева ҳосили олиш анча кўпайди.

Транспортнинг юк обороти 15 процент ўсди. Сибирь ва Узоқ Шарқни ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган Байкал-Амур темир йўл магистралида поездларнинг иш қатнови бошланди.

Экономикани юксалтириш ва унинг самарадорлигини ошириш асосида халқнинг моддий ва маданий турмуш даражаси ўсди. Реал даромадлар аҳоли жон бошига 11 процент кўпайди.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 13 процент ошиб, 1985 йилда 190 сўмга етди. Жамоат хўжалигида колхозчиларнинг меҳнат ҳақи 29 процент кўпайиб, ойига 153 сўмга етди.

Меҳнатга ҳақ тўлаш соҳасида муҳим марказлаштирилган тадбирлар ўтказилди. Кўмир саноати ишчи ва хизматчиларининг, қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари анчагина қисмининг иш ҳақи кўпайтирилди. Халқ маорифи ходимларининг иш ҳақини кўпайтириш юзасидан белгиланган тадбирлар амалга оширилмоқда. Енгил ва озиқ-овқат саноати ходимларининг бир қанча категориялари учун қўшимча имтиёзлар белгиланди. Темир йўл ва дарё транспортида, пудратчи қурилиш ташкилотларида ва бошқа баъзи тармоқларда узоқ йил ишлаганлик учун ҳақ тўлаш жорий этилди. Шу тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида 20 миллиондан ортиқ кишининг меҳнат ҳақи ошди.

Ижтимоий истеъмол фондларидан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар 25 процент кўпайиб, 1985 йилда аҳоли жон бошига ҳисоблаганда салкам 530 сўмни ташкил этди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар оилаларининг моддий-маиший шароитлари яхшиланди. Ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар пенсияларининг минимал миқдорлари оширилди. 10 йилдан кўпроқ вақт муқаддам пенсияга чиққан ишчи ва хизматчилар катта группасининг пенсияси кўпайтирилди. Узлуксиз иш стажи учун пенсияларга қўшимча устамалар жорий қилинди.

Болалари бўлган оилаларга ва ишловчи оналарга ёрдам бериш юзасидан катта-катта тадбирлар амалга оширилди. Оналарга боласи бир ёшга етгунча уни боқиш учун қисман ҳақ тўланадиган отпуска жорий этилди, чақалоқ туғилиши муносабати билан бир йўла бериладиган нафақалар кўпайтирилди. Мактабгача тарбия муассасаларида ва мактаб-интернатларда овқат харажати нормалари оширилди. Умумтаълим мактабларининг ўқувчиларини дарсликлар билан бепул таъминлаш жорий этилди.

Аҳоли ўртасида илгари обуна тарзида тарқатилган давлат заёмларининг ҳақи ҳар йили тўлаб борилди.

Аҳолининг кўпгина моллар ва хизматларга бўлган эҳтиёжлари тўлароқ қондирила бошланди. Сабзавот, мева, тухум, гўшт ва энг зарур бошқа хил озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш кўпайди. Чакана товар обороти 16 процент ошди, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ҳажми эса учдан бир ҳисса кўпайди.

Уй-жой проблемаси изчиллик билан ҳал этилмоқда. Жами саҳни 550 миллион квадрат метрдан ортиқ уйлар фойдаланишга топширилди, бу эса 50 миллиондан ортиқ кишининг уй-жой шароитларини яхшилаш имконини берди. Турар жойлар анча шинам бўлиб қолди.

Медицина хизмати, аҳолининг дам олиш шароити яхшиланди. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш борасида катта тадбирлар ўтказилди.

Халқ маорифи системаси ривожланди, умумий таълим ва ҳунар мактаби ислоҳоти амалга оширила бошланди. Маданият ва санъат ривож топди. Маданий-маърифий муассасаларнинг, оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг фаолияти такомиллаштирилди.

Иттифоқдош республикаларнинг экономикаси планли равишда ўсди, улардан ҳар бирининг умумдавлат вазифаларини ҳал этишга қўшаётган ҳиссаси ошди. Катта-катта территориал-ишлаб чиқариш комплексларини вужудга келтириш ва ривожлантириш давом эттирилди. Мамлакат шарқий ва шимолий районларининг табиий бойликлари жадал ўзлаштирилди. Ҳозир Ғарбий Сибирь бутун Иттифоқда қазиб чиқарилаётган нефтнинг учдан икки қисмини ва қазиб олинаётган газнинг ярмидан кўпроғини бермоқда.

Бошқарувни ва хўжалик юритишни такомиллаштириш, халқ хўжалигининг барча бўғинларида интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлаш тадбирлари муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Саноатда, қишлоқ хўжалигида ва бошқа тармоқларда бирлашма ва корхоналарнинг хўжалик соҳасидаги мустақиллигини кенгайтиришга ва масъулиятини кучайтиришга, шу асосда ишлаб чиқаришнинг янада юксак пировард натижаларига эришишга қаратилган иқтисодий экспериментлар амалга оширилди. Хўжалик ҳисоби мустаҳкамланмоқда. Меҳнатни коллектив тарзда ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг, аввало бригада пудратига асосланган, самарали форма ва методлари кенг ёйилди.

Хўжалик ва маданий қурилишда халқ депутатлари Советларининг, касаба союзлари ва комсомолнинг роли ошди. Меҳнаткашларнинг бошқарувдаги иштироки кенгайтирилди, меҳнат коллективлари тўғрисидаги СССР Қонуни қабул қилинди ва амалга оширилмоқда. Омманинг меҳнат ғайрат-шижоати кучайди, социалистик мусобақанинг ташкил этилиши такомиллаштирилди.

Мамлакатимиз халқаро меҳнат тақсимотида тобора активроқ қатнашмоқда. Совет Иттифоқининг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ва бошқа социалистик давлатлар билан ҳамкорлиги анча мустаҳкамланди, социалистик иқтисодий интеграция чуқурлашди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг олий даражадаги Иқтисодий кенгаши қарорларида кўзда тутилган тадбирлар амалга ошириб борилди.

Ташқи савдо обороти кўпайди, иқтисодий алоқалар кенгайди. Ҳозир СССР 145 мамлакат билан савдо-сотиқ қилмоқда.

Шу билан бирга халқ хўжалигининг ўсишида тараққиёт суръатларининг секинлашуви рўй берди. Ишлаб чиқаришни интенсивлаш, унинг структурасини, бошқариш ва хўжалик юритиш методларини қайта қуриш суст амалга оширилди. Ишлаб чиқаришда янги техника ва технология етарли суръатлар билан ўзлаштирилмади. Кўпгина маҳсулотларнинг, шу жумладан халқ истеъмоли молларининг техник даражаси ва сифати замон талабларидан орқада қолмоқда. Маҳсулот етказиб бериш соҳасида шартнома интизомини бузишга йўл қўйилди. Баъзи республикалар, министрликлар, бирлашма ва корхоналар ишлаб чиқариш ҳажми, меҳнат унумдорлиги, маҳсулот ва ишлар таннархи, моддий ресурсларни тежаш, ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш бўйича беш йиллик планида белгиланган марраларга ета олмадилар. **Бу эса ижтимоий эҳтиёжлар билан эришилган ишлаб чиқариш даражаси ўртасида, тўлов қобилиятига эга бўлган талаб билан унинг моддий қопланиши ўртасида фарқ бўлишига олиб келди.** Аҳолини баъзи озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда қийинчиликлар мавжуд.

Халқаро вазият кескинлашганлиги муносабати билан СССР халқимизнинг тинч турмушини гарантиялаш учун ўзининг мудофаа қобилиятини муносиб даражада сақлаш мақсадида қўшимча куч-ғайратлар сарфлашга мажбур бўлди.

Умуман, ўтган беш йиллик якунлари мамлакатимиз иқтисодий ва социал ривожланишнинг ҳамма йўналишларида олға силжиганлигидан далолат беради.

II. 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ ВА ВАЗИФАЛАРИ

Мамлакатимиз қадам қўяётган ўн беш йиллик социализмни такомиллаштириш, коммунизм қуриш йўлидаги муҳим тарихий даврдир.

Халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини оғишмай ошириш партия иқтисодий стратегиясининг олий мақсади бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади. Келгуси даврда шу мақсаднинг рўёбга чиқарилиши фан-техника тараққиёти негизида социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштиришни, ишлаб чиқаришни ҳар томонлама интенсивлаш ва унинг самарадорлигини оширишни талаб қилади. Ишлаб чиқарувчи кучларни ва ишлаб чиқариш муносабатларини сифат жиҳатидан янги поғонага кўтариш, фан-техника тараққиётини тубдан жадаллаштириш, экономикани ривожлантиришнинг стратегик йўналишларида тезроқ олға силжишни таъминлаш, ўз миқёслари жиҳатидан Совет ҳокимиятининг ўтган ҳамма йиллари мобайнида яратилган ишлаб чиқариш потенциалига тенг келадиган ишлаб чиқариш потенциалини барпо этиш лозим.

Шунга асосланиб 2000 йилгача бўлган даврда:

аҳоли барча табақалари ва социал группаларининг фаровонлигини янада юксалтириш, одамларнинг меҳнати соҳасида ва турмуш шароитида чуқур ўзгаришлар қилиш таъминлансин. Экономика ривожининг социал йўналиши, унинг шахсни ҳар томонлама уйғун камол топтириш учун энг яхши шароитлар яратишга, социалистик турмуш тарзини мустаҳкамлашга, социал адолат принципини тобора тўлиқ амалга оширишга қаратилиши кучайтирилсин.

Кенг социал программа амалга оширилсин. Реал даромадлар аҳоли жон бошига 1,6—1,8 баравар кўпайтирилсин.

Юқори сифатли меҳнатнинг, касб-кор маҳоратининг ижтимоий обрў-эътибори оширилсин. Меҳнат унумдорлиги ўсган сайин меҳнат ҳақи ошириб борилсин ва унга ҳақ тўлаш шакллари такомиллаштирилсин. Минимал иш ҳақи миқдорларини ошириш ва аҳолидан олинадиган солиқларни камайтириш йўли давом эттирилсин. Меҳнат коллективларини ва айрим ходимларни маънавий рағбатлантиришни кучайтиришга биринчи даражали эътибор берилсин. Ҳар бир киши умум манфаатлари йўлида ҳалол меҳнат қилиш зарурлигини англайдиган, меҳнат натижалари учун жамият олдида шахсан масъуллигини сезадиган қилиб активроқ тарбиялансин.

Аҳоли иш билан тўла ва оқилона таъминлана борсин. Меҳнат шароитлари анча яхшилансин, қўл меҳнатининг янада тезроқ камайтирилишига ҳаракат қилинсин ва унинг ишлаб чиқариш соҳасидаги улуши 15—20 процентгача озайтирилсин. Барча гражданларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш ва қўлланиш имкониятлари кенгайтирилсин.

Совет кишиларининг юқори сифатли ва хилма-хил товарлар ҳамда хизматларга ошиб бораётган эҳтиёжлари янада тўлароқ қондириб борилсин. Анчагина озиқ-овқат маҳсулотларини ва асосий ноозиқ-овқат молларини оқилона истеъмол қилишнинг илмий асосланган нормалари даражасига эришилсин, бошқа моллар бўйича эса шу даражага жуда яқинлашиб борилсин. Давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти ҳажми тахминан 1,8 баравар кўпайтирилсин. Юксак даражада ривожланган хизмат индустрияси барпо этилсин, шу асосда уй-рўзғор ишларига меҳнат сарфи кескин қисқартирилсин. Истеъмол маданиятини оширишга, социалистик турмуш тарзига мос келадиган ва шахснинг уйғун равишда камол топишига муносиб бўлган оқилона эҳтиёжларни шакллантиришга, инсоннинг маънавий талаб-эҳтиёжларини юксакликка кўтаришга кўмаклашилсин.

Деярли ҳар бир оилани алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш соҳасидаги энг муҳим социал вазифа изчиллик билан ҳал этилсин. Жами саҳни камида 2 миллиард квадрат метр келадиган уй-жой бинолари фойдаланишга топширилсин. Шаҳар ва қишлоқларнинг ободончилиги, уй-жой фондининг сақланиши яхшилансин.

Бепул халқ маорифи, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот умумдавлат системаларини янада ривожлантиришнинг, меҳнаткашлар дам олиш шароитларини яхшилашнинг муҳим воситаси бўлмиш ижтимоий истеъмол фондларини жадал ўстириш йўли давом эттирилсин. Шу фондларнинг ҳажми тахминан икки баравар кўпайтирилсин.

Мамлакат турли регионларининг хусусиятларини тўлиқроқ эътиборга оладиган демография сиёсати ўтказилсин. Аҳолининг умрини ва меҳнат активлигини узайтиришга, оилани мустаҳкамлашга, ёш авлодни тарбиялаш, аёлларнинг оналикни меҳнат ва жамоат фаолиятида актив қатнашиш билан қўшиб олиб боришлари учун қулайроқ шароитлар яратилишига ҳар томонлама кўмаклашилсин. Болалари бўлган оилаларга ва ёш оилаларга давлат ёрдами кенгайтирилсин ва такомиллаштирилсин.

Уруш ва меҳнат ветеранларининг, кекса гражданларнинг, инвалидларнинг моддий таъминоти ва уларга социал-маиший хизмат кўрсатиш даражаси оширилсин. Ишлашни хоҳловчи пенсия ёшидаги кишиларга ижтимоий меҳнатда қатнашиш учун қулайроқ имкониятлар яратиб берилсин. Пенсия таъминоти системаси такомиллаштирилсин, бу тадбир жумладан, пенсияларнинг минимал миқдорларини ошириш, колхозчилар, ишчилар ва хизматчиларнинг социал таъминот шарт-шароитлари ва даражаларини бир-бирига аста-секин яқинлаштириш йўли билан амалга оширилсин.

Совет кишиларининг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари системаси ўтказилсин. Медицина хизматининг сифати муттасил яхшилансин, аҳолини ёппасига диспансер кўригидан ўтказиш амалга оширилсин. Она ва бола соғлиғини муҳофаза қилиш тадбирлари кучайтирилсин. Соғлиқни сақлаш муассасалари, шунингдек санаторийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар, туризм ташкилотлари тармоқлари жадал ривожлантирилсин, улардаги хизмат яхшилансин.

Аҳолининг маълумот ва маданият даражаси оширилсин, унинг маънавий эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилсин. Совет кишиларини, айниқса ёшларни ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялаш кучайтирилсин.

Миллий маданий меросни сақлаш ва кўпайтириш, Ватан ва жаҳон тарихи ҳамда маданияти ёдгорликларини авайлаб асраш соҳасидаги ишлар активроқ олиб борилсин.

Узлуксиз таълимнинг ягона системаси вужудга келтирилиши таъминлансин. Умумий таълим мактабининг фаолияти, ҳунар-техника таълими системаси такомиллаштирилсин, ўрта махсус ва олий таълим ривожлантирилсин. Мутахассислар тайёрлаш, кадрларнинг, аввало фан-техника тараққиёти билан боғлиқ бўлган янги ихтисослардаги кадрларнинг малакасини ошириш сифати яхшилансин.

Ҳамма категориядаги аҳолининг бўш вақтини мазмунли ўтказиш формалари ва ташкил этилиши яхшилансин. Ходимларнинг меҳнат ҳиссаси ошишини эътиборга олиб ҳақ тўланадиган отпускалар муддати кўпайтириб борилсин. Коллектив боғдорчилик ва томорқачилик кенг ривожлантирилсин.

Физкультура ва спортнинг оммавий ривожланиши рағбатлантирилсин, ҳамма жойда физкультура ва спортнинг турмушга татбиқ этилишига кўмаклашилсин.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш иши сабот билан олиб борилсин, табиий ресурслардан авайлаб фойдаланилсин.

Ишлаб чиқариш ривожланишнинг асосан интенсив йўлига ўтказилсин ва шу асосда иқтисодий ўсиш суръатлари жадаллаштирилсин. Мамлакатнинг миллий даромади қарийб 2 баравар кўпайтирилсин.

Миллий даромадни ва моддий ишлаб чиқариш тармоқлари маҳсулотини батамом меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига ўстириш таъминлансин. Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 2,3-2,5 баравар оширилсин, шу кўрсаткич юзасидан жаҳон миқёсида юксак даражага эришишдан иборат программавий вазифани амалга оширишда ҳал қилувчи қадам қўйилсин.

Ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг энг муҳим омилларидан бири бўлмиш тежамкорлик режими изчиллик билан кучайтирилсин. Ресурсларни тежаш халқ хўжалигининг ошиб бораётган эҳтиёжларини қондиришнинг ҳал қилувчи манбаига айлантирилсин. Ёқилғи, энергия, хом ашё ва материалларга эҳтиёж ўсишининг 75-80 процентини уларни тежаш ҳисобига қондирилишига эришилсин. Миллий даромад учун сарф бўладиган энергия ҳажми камида 1,4 баравар ва металл ҳажми қарийб 2 баравар камайтирилсин. Табиий ва моддий ресурслардан комплекс фойдаланилсин, исрофгарчиликлар ва ўринсиз харажатлар имкони борича тугатилсин. Иккиламчи ресурслар, шунингдек йўлдош маҳсулотлар хўжалик оборотига кенг жалб этилсин.

Капитал маблағ самарадорлиги оширилсин, бу маблағ энг аҳамиятли йўналишларга ва аввало ишлаб чиқаришнинг асосий фондларини янгилашга жамлансин, корхоналарни техника жиҳатдан қайта қуроллантиришга ва реконструкциялашга сарфланаётган маблағлар улуши анча кўпайтирилсин, капитал маблағларнинг қопланиш муддатлари қисқартирилсин.

Ишлаб чиқаришнинг асосий фондларидан фойдаланиш яхшилансин, қувватлар ва асбоб-ускуналар иш билан тўла-тўкис таъминлансин, фондларнинг самарадорлигини оширишга эришилсин.

Фан-техника тараққиётини ҳар томонлама жадаллаштириш, унинг натижалари ишлаб чиқаришга ва бошқарувга, хизмат кўрсатиш соҳасига ва турмушга ҳамма жойда татбиқ этилиши таъминлансин.

Халқ хўжалиги фан, техника ва технологиянинг илғор марраларига олиб чиқилсин. Фан-техника тараққиётини амалга оширишнинг социализмга хос форма ва методларидан самаралироқ фойдаланилсин. Фан билан ишлаб чиқаришнинг интеграцияси кучайтирилсин, техника янгиликлари, илмий кашфиёт ва ихтироларни яратишни, ишлаб чиқиш ҳамда халқ хўжалигида ўзлаштиришни ташкил этиш яхшилансин ва муддатлари қисқартирилсин.

Маҳсулот ва хизмат кўрсатишнинг сифати Ватанимиздаги ва дунёдаги энг яхши ютуқлар даражасига кўтарилсин.

Мамлакат яхлит халқ хўжалик комплексининг илдам ва пропорционал ривожланиши, унинг ҳамма бўғинлари самарали ўзаро баҳамжиҳат ишлаши таъминлансин. Халқ хўжалиги структурасида прогрессив ўзгаришлар амалга оширилсин.

Фан-техника тараққиётини ва социал вазифаларнинг ҳал этилишини белгиловчи тармоқлар ҳамда ишлаб чиқаришлар илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш камида 2 баравар кўпайтирилсин.

Мамлакат экономикасининг пойдевори — халқ хўжалигини ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлашнинг негизи бўлмиш оғир индустрия муттасил мустаҳкамлансин.

Машинасозликни ривожлантириш анча жадаллаштирилсин. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг техника даражаси тубдан оширилсин. Меҳнат унумдорлигини кўп марталаб ошириш, унинг шароитларини яхшилаш, моддий харажатларни анча камайтириш имконини берадиган янги туркум техникани яратиш ва ишлаб чиқаришни ўзлаштириш таъминлансин. Машинасозлик ишлаб чиқаришининг моддий ва илмий-техникавий базаси мустаҳкамлансин.

Ёқилғи-энергетика комплекси самаралироқ ривожлантирилсин, СССРнинг Энергетика программаси амалга оширилсин. Мамлакатнинг ёқилғи-энергетика балансини яхшилаш мақсадида атом электр станцияларида электр энергия ҳосил қилиш камида 5-7 баравар ва газ қазиб олиш 1,6-1,8 баравар кўпайтирилсин. Қайта тикланадиган ноанъанавий энергия манбаларидан ва иккиламчи энергетика ресурсларидан кенгроқ фойдаланилсин.

СССР Халқ хўжалигини химиялашнинг комплекс программаси амалга оширилсин. Металлургияда ва конструкцион материаллар ишлаб чиқарувчи бошқа тармоқларда чуқур сифат ўзгаришлари таъминлансин. Металл маҳсулотлар, принципиал янги химиявий материаллар, қурилиш материаллари ва бошқа прогрессив материаллар энг тежамли турларининг хиллари, уларни ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

(Давоми 3-бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2-бетда).

СССРнинг Озиқ-овқат программасида белгиланган йўл —мамлакатнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўла-тўкис қондириш, қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва қишлоқларни социал жиҳатдан қайта қуриш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Агросаноат комплекси тармоқлари жадал ва пропорционал ривожлантирилсин, шу мақсадларга ажратиладиган ҳамма турдаги ресурсларнинг самарадорлиги оширилсин. Комплекс механизациялаш, химиялаш, электрлаштириш, ерларни мелиорациялаш, интенсив технологияларни кенг жорий этиш йўли билан қишлоқ хўжалигини индустриал негизга ўтказиш ниҳоясига етказилсин. Барча қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини анча оширишга эришилсин, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барқарорлиги таъминлансин, унинг табиий-иқлим шароитларига қарамлиги имкони борича камайтирилсин.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг Комплекс программаси амалга оширилсин. Ноозиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш камида 1,8-1,9 баравар ва аҳолига кўрсатиладиган хизмат ҳажми 2,1-2,3 баравар кўпайтирилсин.

Капитал қурилиш сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилсин. Қурилиш ишларини тубдан яхшилашга, ишларнинг сифатини анча оширишга ва қийматини камайтиришга эришилсин, илғор усуллар активроқ жорий этилсин, қурилишни ташкил қилиш такомиллаштирилсин, лойиҳа ечимларининг самарадорлиги оширилсин. Объектларни қуриш ва реконструкция қилиш муддатлари яқин ўн йил ичида 1,5-2 баравар қисқартирилсин.

Транспорт ҳамда электр, нефть ва газ таъминоти, алоқа, моддий-техника таъминоти системаси ва ишлаб чиқариш инфраструктурасининг бошқа тармоқлари янги техника асосида жадал ривожлантирилсин.

Барча иттифоқдош республикаларнинг уйғун равишда иқтисодий ва социал ривожланиши таъминлансин.

Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш такомиллаштирилсин. Республикалар ва иқтисодий районлар хўжаликларининг комплекс ривожланиши ва ихтисослашуви кучайтирилсин, уларнинг мамлакат ягона халқ хўжалик комплексини мустаҳкамлашга ва социал- вазифаларни ҳал этишга қўшадиган ҳиссаси кўпайтирилсин.

Чет эллар билан савдо-иқтисодий, илмий-техникавий алоқалар ва маданий ҳамкорлик ўзаро манфаатдорлик асосида ривожлантирилсин. Халқаро меҳнат тақсимотининг, биринчи навбатда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан меҳнат тақсимотининг афзалликларидан тўлароқ фойдаланилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ва бошқа социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликни янада ҳар томонлама ривожлантириш амалга оширилсин. Социалистик иқтисодий интеграция янада юқори поғонага кўтарилсин, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялаш, ҳамкорликнинг янги, самарали формалари ривожлантирилсин. 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликни ривожлантириш программаларини Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан биргаликда икки томонлама ва кўп томонлама асосда изчиллик билан амалга ошириш кўзда тутилсин.

Ривожланаётган мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик кенгайтирилсин. Манфаатдор капиталистик давлатлар билан иқтисодий алоқалар ўзаро манфаатдорлик ва тенг ҳуқуқлилик асосида ривожлантирилсин.

Бошқарув комплекс равишда такомиллаштирилсин, социалистик планли системанинг афзалликлари ва имкониятларидан яхшироқ фойдаланилсин.

Социалистик бошқарувнинг энг асосий, ленинча принциплари ва аввало демократик централизм изчиллик билан турмушга сингдирилсин ва ривожлантирилсин. Марказий органларнинг куч-ғайрати ижтимоий ишлаб чиқаришнинг умумдавлат, тармоқлараро ва регионлараро проблемаларини ҳал этишга қаратилсин.

СССР ва иттифоқдош республикалар халқ хўжалиги тармоқларини бошқаришнинг ташкилий структураси такомиллаштирилсин.

Планларнинг илмий асосланиши оширилсин. Давлат планларини ишлаб чиқишда СССР Фан-техника тараққиёти комплекс программаси ва СССР ишлаб чиқарувчи кучларини жойлаштириш бош схемаси тўлиқроқ ҳисобга олинсин.

Бошқарувнинг иқтисодий методлари роли, бирлашма ва корхоналарнинг хўжалик мустақиллиги ҳамда иқтисодий масъулияти оширилсин. Хўжалик ҳисобини янада ривожлантириш таъминлансин, молия-кредит воситалари ва нарх системасининг ишлаб чиқариш самарадорлигига таъсири кучайтирилсин. Сўмнинг барқарорлиги оширилсин, мамлакатдаги пул муомаласи мустаҳкамлансин.

Социалистик халқ ҳокимиятининг энг муҳим формаси — халқ депутатлари Советларининг хўжалик ва социал-маданий қурилишдаги роли кучайтирилсин. Меҳнаткашларнинг бошқарувдаги иштироки кенгайтирилсин.

Ўртага қўйилган вазифаларнинг амалга оширилиши совет жамиятини иқтисодий ва социал тараққиётнинг янада юқори поғонасига кўтаришни таъминлайди, СССР учинчи минг йилликка янада қудратли ривожланган давлат бўлиб қадам қўяди ва ўз ютуқлари билан жаҳон тараққиёти жараёнига тобора кучлироқ прогрессив таъсир ўтказаверади.

Реал даромадлар аҳоли жон бошига 13-15 процент оширилиши таъминлансин. Аҳолининг молларга ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини қондириш анча яхшиланиб, тўлов қобилиятига эга бўлган ўсиб борувчи талаб структурасидаги прогрессив ўзгаришлар эътиборга олинсин.

Социал инфраструктура тармоқлари комплекс ривожлантирилсин. Уй-жой қурилиши миқёслари кенгайтирилсин ва сифати яхшилансин, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг шинам уй-жой, коммунал-маиший хизматлар билан таъминланиши оширилсин. Қишлоқларнинг социал қайта қурилиши жадаллаштирилсин.

Ҳар бир ходимнинг халқ хўжалигини юксалтириш умумий ишига қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш — белгиланган социал программани амалга оширишнинг зарур шартидир.

III. 1986—1990 ЙИЛЛАРДА СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ

Келгуси ўн беш йилликнинг стратегик вазифаларини амалга оширишда ўн иккинчи беш йиллик жуда муҳим роль ўйнайди. Бу беш йиллик мамлакат иқтисодий ва социал ривожининг ҳамма йўналишларида бурилиш беш йиллиги бўлиб қолиши керак.

Ўн иккинчи беш йилликнинг бош вазифаси фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқаришни техника жиҳатдан қайта қуроллантириш ва реконструкциялаш, барпо этилган ишлаб чиқариш потенциалидан интенсив фойдаланиш, бошқарув системасини, хўжалик механизмини такомиллаштириш негизида экономикани ривожлантириш суръатлари ва самарадорлигини оширишдан ҳамда шу асосда совет халқининг фаровонлигини янада юксалтиришдан иборат.

Ўн иккинчи беш йилликда одамларнинг турмушини яхшилаш, халқ хўжалигининг барча тармоқларини узлуксиз ривожлантиришга эришиш ва мамлакатнинг мудофаа қобилиятини лозим даражада сақлаш билан боғлиқ бўлган кенг доирадаги вазифалар айни бир вақтда ҳал этилиши керак.

Ўн иккинчи беш йилликнинг бош вазифасига асосланиб: истеъмол ва жамғарма учун ишлатиладиган **миллий даромад** 19—22 процент **кўпайтирилсин.** Унинг бутун ўсиши меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин. Ижтимоий маҳсулотга материал сарфи 4—5 процент озайтирилсин. Миллий даромадга энергия сарфи 7—9 процент ва металл сарфи 13—15 процент камайтирилсин.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21-24 процент, шу жумладан ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқариш («А» группа) 20-23 процент ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» группа) 22-25 процент кўпайтирилсин.

Саноатнинг ишланма тармоқлари илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ёқилғи-хом ашё тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 11—13 процент кўпайтирилгани ҳолда саноатнинг ишланма тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 25-28 процент оширилсин. Мамлакатнинг ёқилғи ва энергияга ошиб бораётган эҳтиёжлари асосан ёқилғи-энергетика ресурсларини тежаш, атом энергетикасини, газ саноатини ва очиқ усулда кўмир қазиб чиқаришни жадал ривожлантириш ҳисобига қондирилсин.

Машинасозликни ривожлантириш жадаллаштирилсин, унинг техникавий даражаси оширилсин. Металлургияни реконструкциялаш ва модернизациялашнинг белгиланган программаси амалга оширилсин. Халқ хўжалигини химиялаштириш ва электрлаштириш суръатлари тезлаштирилсин.

СССРнинг Озиқ-овқат программасини амалга ошириш, агросаноат комплекси тармоқларини балансли ривожлантириш, уларга ажратиладиган ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини анча ошириш таъминлансин.

Капитал маблағлар биринчи галда ишлаб турган корхоналарни реконструкциялашга ва техника жиҳатидан қайта қуроллантиришга сарфлансин, ишлаб чиқариш қурилишида шу мақсадга ажратилаётган капитал маблағлар улуши 50 процентгача кўпайтирилсин. Қурилиш ишларини янада индустрлаш йўли изчиллик билан ўтказилсин.

Ишлаб чиқариш инфраструктураси тармоқлари комплекс ривожлантирилсин. Халқ хўжалигининг ва аҳолининг юк ташишга ҳамда бошқа турдаги хизматларга бўлган эҳтиёжларини таъминлаш яхшилансин.

Фан ва техника ютуқларидан кенг фойдаланиш, ишлаб чиқариш структурасида ва унинг ташкил этилишида прогрессив силжишларни амалга ошириш, меҳнат, технология **ва давлат интизомини мустаҳкамлаш асосида ишлаб чиқаришни интенсивлашда бурилиш** ясашга эришилсин.

Аввало кам самарали асбоб-ускуналарни прогрессив, серунум асбоб-ускуналар билан тезроқ алмаштириш ҳисобига **ишлаб чиқариш аппаратини янгилаш** жадаллаштирилсин. Ишлаб чиқаришнинг асосий фондлари ёппасига ҳисоб-китоб қилиб чиқилсин. Улар актив қисмининг учдан бир қисмидан кўпроғи янгилансин. Эскирган асосий фондларнинг ишлаб чиқаришдан чиқиб кетиш ҳажмлари ўн биринчи беш йилликка нисбатан камида 2 баравар кўпайтирилсин.

Замонавий техника ва илғор технология асосида ҳар бир тармоқда, бирлашма ва корхоналарда ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкциялаш, уни узлуксиз янгилашнинг комплекс программалари ишлаб чиқилиб, жорий этилсин. Бирлашма ва корхоналарни техника билан қайта таъминлашда ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондларининг ролини ошириб, мазкур фондларнинг маблағларини шу мақсадларга биринчи навбатда сарфлаш таъминлансин.

Барпо этилган ишлаб чиқариш ва фан-техника потенциалидан интенсивроқ фойдаланилсин. Ишлаб чиқаришни бир меъёрда ишлашига, машина-ускуналарнинг максимал ишлаши таъминланишига эришилсин, уларнинг сменалаб ишлаши анча оширилсин.

Меҳнат ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин. Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 20-23 процент, шу жумладан саноатда 23-25 процент оширилсин. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг, қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштиришнинг, шунингдек темир йўл транспортида юк ташиш ва қурилишдаги ишлар ҳажмининг бутун ўсишига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришилсин. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг кўпайишига нисбатан меҳнат унумдорлигининг илдамроқ ўсиши таъминлансин.

Экономикани интенсивлашнинг ҳамда халқ хўжалиги ва аҳолининг ошиб бораётган эҳтиёжларини янада тўлиқ қондиришнинг муҳим омили бўлмиш маҳсулот ва кўрсатилаётган хизматлар сифатини тубдан ошириш биринчи даражали аҳамиятга молик иш деб ҳисоблансин.

Тежамкорлик режими кучайтирилсин. Ҳамма турдаги ресурсларни оқилона ва тежаб-тергаб сарфлашга, уларнинг нобуд бўлишини камайтиришга сабот билан эришилсин, ресурсларни тежайдиган ва чиқитсиз технологияларга ўтиш жадал амалга оширилсин. Ишлаб чиқаришнинг иккиламчи ресурслари ва чиқитларидан фойдаланиш анча яхшилансин, уларни қайта ишлайдиган ишлаб чиқариш қувватлари ривожлантирилсин, иккиламчи хом ашёни тўплашни, шу жумладан аҳолидан тўплашни ташкил этиш такомиллаштирилсин, тайёрлов ташкилотларининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Турмушда энергетика ресурслари ва бошқа ресурслардан омилкорлик билан фойдаланилсин.

1990 йилда 1985 йилга нисбатан халқ хўжалигида 200-230 миллион тонна, шу жумладан атом энергетикасини ривожлантириш ва қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш ҳисобига 75-90 миллион тонна шартли ёқилғи миқдоридаги органик ёқилғининг тежалиши; 12-14 миллион тонна миқдорида қора металл прокати тежалиши таъминлансин.

Саноатдаги маҳсулот ва ишларнинг таннархи 4-5 процент, қурилишда—2-3 процент, қишлоқ хўжалигида (совхозларда)—5-7 процент камайтирилсин.

Халқ хўжалиги ресурсларининг обороти жадаллаштирилсин, товар-материал бойликларининг нормативдан ортиқча запасларига йўл қўйилмасин. Маҳсулот етказиб берувчилар билан истеъмолчилар ўртасидаги бевосита ва узоқ муддатли хўжалик алоқалари, материаллар ва машина ускуналарнинг улгуржи савдоси ривожлантирилсин ва такомиллаштирилсин.

Аввало тараларнинг тежамли турларини ишлаб чиқаришни илдам кўпайтириш, уларни унификация қилиш ва стандартлаштириш, улардан такрорий фойдаланиш ҳисобига халқ хўжалигининг тараларга бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондириш тадбирлари комплекси амалга оширилсин.

Юксак самарали меҳнат қилиш учун янада қулайроқ шарт-шароитлар яратилсин, ишлаб чиқаришнинг санитария-гигиена шароитлари ва хавфсизлик техникаси яхшилансин, маданияти оширилсин. Меҳнатни илмий ташкил қилиш, коллектив пудрат активроқ жорий этилсин, иш вақтидан оқилона фойдаланилсин. Иш жойларини планлаштириш, ҳисобга олиш, аттестациядан ўтказиш ва оқилона ташкил этишнинг ягона умумдавлат системаси вужудга келтирилсин. Айниқса юк ортиш-тушириш, омбор ишларида ва бошқа ёрдамчи ишларда қўлда бажариладиган ва оғир жисмоний меҳнат изчиллик билан камайтириб борилсин.

Ишлаб чиқаришни тармоқ ва территориал асосда ихтисослаштириш, кооперациялаш ва уни комбинациялаш кенг ривожлантирилсин.

Халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини янада юксалтириш тадбирлари системаси амалга оширилсин.

IV. ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ВА ФАННИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Энг муҳим сиёсий ва хўжалик вазифаси ҳал этилиши таъминлансин — фан-техника тараққиёти ҳар томонлама жадаллаштирилсин. Ишлаб чиқарувчи кучларни ўзгартиришда, экономикани ҳар томонлама интенсивлаш изига кўчиришда, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда фан ва техниканинг роли қатъиян юқори кўтарилсин. Фан-техника тараққиётини социал вазифаларни ҳал этишга йўналтириш кучайтирилсин.

Аввало инвестиция ва структура сиёсатини қайта қуриш, ресурсларни фан-техника тараққиётининг энг муҳим соҳаларига жамлаш — электроникани, атом энергетикасини, комплекс автоматлаштиришни, янги материаллар ишлаб чиқариш ҳамда уларга ишлов бериш технологиясини ривожлантириш ҳисобига ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини тубдан оширишга эришилсин. Беш йиллик мобайнида ижтимоий меҳнат унумдорлиги ўсишининг камида учдан икки қисмига фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш ҳисобига эришилсин.

Ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш тадбирлари комплекси амалга оширилсин. Илғор базавий технологияларни қўлланиш ўн иккинчи беш йилликда 1,5-2 баравар кенгайтирилсин. Электрон-нур, плазмавий, импульсли, биологик, радиацион, мембранали, химиявий технологиялар ҳамда меҳнат унумдорлигини кўп марталаб ошириш, ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини кўтариш ва ишлаб чиқаришдаги энергия ва материал сарфини камайтириш имконини берадиган бошқа принципиал янги технологиялар халқ хўжалигига кенг жорий этилиши таъминлансин. Деҳқончилик ва чорвачиликда индустриал, интенсив технологияларга ўтилсин, биотехнология ва ген инженерияси методларидан кенг фойдаланилсин.

Ишлаб чиқаришнинг ташкилий ва технологик мослашувчанлиги изчил кучайтирилсин. Хўжалик фаолиятининг турли соҳаларига ва аввало, лойиҳалашга, асбоб-ускуналарни ва технология жараёнларини бошқаришга автоматлаштирилган системалар жорий қилинсин. Ишлаб чиқаришни автоматлаштириш даражаси тахминан икки баравар оширилсин. Тез ва тежамли қайта қуриладиган комплекс автоматлаштирилган ишлаб чиқариш барпо этилсин.

Юқори самарали техниканинг янги туркумларини яратиш ва ишлаб чиқара бошлаш жадаллаштирилсин. Машиналар системалари ва технологик асбоб-ускуналарнинг комплексларини ишлаб чиқаришга ўтилсин. Ишлаб чиқарилаётган техникани янгилаш суръатлари анча оширилиб, 1990 йилда янги машиналар, ускуналар ва асбоблар ишлаб чиқаришнинг улуши машинасозлик маҳсулоти жами ҳажмининг камида 13 процентига етказилсин.

Шахсий фойдаланиладиган компьютерларни кўплаб ишлаб чиқариш ташкил қилинсин. Ҳисоблаш техникаси ишлаб чиқариш ҳажмининг 2-2,3 баравар кўпайтирилиши, пишиқ-пухталиги оширилиши таъминлансин. Ҳамма классдаги замонавий серунум электрон-ҳисоблаш машиналарини қўлланиш миқёслари тез суръатлар билан оширилсин. Коллектив тарзда фойдаланиладиган ҳисоблаш марказларини, маълумотларнинг йиғма банкларини, ахборотларни ишлаш ва узатиш тармоқларини барпо қилиш давом эттирилсин ва уларнинг иш самарадорлиги оширилсин.

Янги техника ва технологияни ишлаб чиқишда хоссалари олдиндан белгилаб қўйилган материалларнинг, айниқса прогрессив конструкцион материаллар, шу жумладан синтетик, композицион, ўта соф материаллар ва халқ хўжалигида юксак иқтисодий самарадорликни таъминлайдиган бошқа материалларнинг имкониятларидан яна ҳам тўлароқ фойдаланилсин.

Олий сифат категориясидаги саноат маҳсулотининг улуши 1,9-2,1 баравар кўпайтирилсин, техниканинг пухталиги ва иш ресурси оширилсин, сифатни бошқариш комплекс системаларини жорий қилиш асосан тугаллансин. Маҳсулотнинг стандартлари ва техникавий шартларини қайта кўриб чиқиш жадаллаштирилиб, улар дунёдаги юксак ютуқлар даражасига етказилсин. Халқ хўжалигига метрология хизмати яхшилансин. Маҳсулот сифатига холисона баҳо берилишини таъминлаш учун саноат маҳсулотини аттестациялаш даражаси оширилсин. Истиқболли фан-техника ютуқлари асосида технологияларни типлаштириш ривожлантирилсин, машиналар, узеллар ва деталларнинг тармоқда ва тармоқлараро унификация қилиниши чуқурлаштирилсин.

Меҳнаткашларнинг фан-техника ижодкорлиги рағбатлантирилсин.

Ихтирочилик ва патент-лицензия иши яхшилансин. Ихтиролар ва рационализаторлик таклифларининг халқ хўжалигига тезроқ жорий этилиши учун зарур шароитлар яратилсин. Фан-техника ахбороти давлат системаси ривожлантирилсин. Фан ва техника ютуқларини айирбошлаш такомиллаштирилсин. Илмий-техника жамиятларининг иши кучайтирилсин.

Фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш, фан-техника ва ишлаб чиқариш интеграциясининг илмий ғоялар туғилишидан тортиб то амалда кенг қўлланилгунча бўлган ишларнинг аниқ ва тез бажарилишини таъминлаш имконини берадиган ташкилий формаларини вужудга келтириш жуда муҳим вазифадир. Тадқиқотлар ва ечимларнинг савияси учун, улардан тўла-тўкис фойдаланилиши учун илмий ташкилотларнинг масъулияти кучайтирилсин.

СССР Фан ва техника давлат комитетининг фан-техника тараққиёти муҳим йўналишларини белгилашдаги, тармоқлараро йирик фан-техника проблемаларини ҳал этишдаги, принципиал янги техника ва технологияни ишлаб чиқишни ташкил этишдаги, тармоқларнинг илмий-техник даражасини, ишлаб чиқаришнинг дунёдаги энг яхши ютуқларга мувофиқлигини, илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва технология ташкилотларини шакллантиришни контрол қилишдаги роли ва масъулияти оширилсин.

СССР Фанлар академиясининг мамлакатдаги илмий-тадқиқот ишларини мувофиқлаштирувчилик роли оширилсин, техника ва технология принципиал янги турларининг назарий асослари яратилиши учун унинг масъулияти кучайтирилсин. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг сифат жиҳатидан янада юқори поғонага чиқишини олдиндан белгилаб берувчи фундаментал фанни ривожлантиришга биринчи даражали аҳамият берилсин. Академия институтларининг ишидаги техникавий йўналиш кучайтирилсин. Тармоқ академиялари ва республикалар академияларининг фаолияти кучайтирилсин.

Тармоқ фанининг даражаси ва натижадорлиги сезиларли оширилсин, унинг завод сектори мустаҳкамлансин. Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари кенгайтирилиб, уларнинг диққат-эътибори асбоб-ускуналар ва технология комплексларининг янги туркумларини яратишга ва кенг жорий этишга, ишлаб чиқариш техникаси ва технологиясини мунтазам такомиллаштиришга қаратилсин. Тармоқ илмий-тадқиқот, конструкторлик ва технология ташкилотлари илмий-ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналари составига киритилиб, бутун куч-ғайратини умумтармоқ характеридаги тадқиқотларни ўтказишга сарфлаётган бош ташкилотларгина, одатдагича, министрликлар ва идораларнинг бевосита қарамоғида қолдирилсин. Фан-техника тараққиётини таъминлашда, фан ва техника ютуқларидан ўз вақтида фойдаланишда корхоналарнинг конструкторлик, технология ва бошқа инженерлик хизматлари роли оширилсин.

Олий мактабнинг илмий потенциалидан анча яхшироқ фойдаланиш чоралари кўрилсин, ўтказилаётган илмий-тадқиқотлар ва ечимларнинг ҳажми сезиларли кенгайтирилсин, уларнинг халқ хўжалигидаги самарадорлиги кескин оширилишига эришилсин.

Илмий фаолиятни ташкил этишнинг қисқа муддатларда йирик тармоқлараро илмий-техника проблемаларини ҳал этиш имконини берадиган янги, илғор формалари кенг қўлланилсин. Техника ва технологиянинг принципиал янги турларини ишлаб чиқиш ва кенг миқёсда жорий қилиш учун тармоқлараро илмий-техника комплекслари ва марказлари вужудга келтирилсин. Илм-фаннинг академия, тармоқ ва олий ўқув юрти секторлари ўзаро баҳамжиҳат ишлаши яхшилансин.

Фан соҳасидаги иқтисодий механизм такомиллаштирилиб, илмий коллективларни ва айрим ходимларни моддий рағбатлантириш уларнинг фан-техника проблемаларини ҳал этишга қўшган реал ҳиссаси билан боғланишига эришилсин.

Ижтимоий, табиий ва техника фанларининг кучлари иқтисодий ва социал тараққиётнинг жадаллашувини таъминлайдиган энг муҳим стратегик йўналишларга қаратилсин.

Ижтимоий фанлар соҳасида социализмни планли ва ҳар томонлама такомиллаштириш проблемалари, коммунизм сари аста-секин олға силжиш йўллари ва воситаларини тадқиқ қилиш кучайтирилсин, илмий-тадқиқотларнинг ғоявий-назарий савияси ва амалий моҳияти оширилсин. Диалектик ва тарихий материализм, илмий коммунизм, сиёсий иқтисоднинг актуал проблемалари, КПССнинг тобора ошиб бораётган раҳбарлик роли масалалари, халқаро коммунистик, ишчилар ва миллий-озодлик ҳаракати тажрибаси янада чуқурроқ ўрганилсин. Социалистик экономика, планлаштириш, бошқариш, меҳнат, молия ва нарх ҳосил қилиш ҳамда статистика соҳасидаги назарий тадқиқотлар савияси оширилсин. Сиёсий системанинг, социалистик демократиянинг, давлатчиликнинг ва социалистик ўз-ўзини бошқаришнинг ривожланиши, СССР миллатлари ва элатларининг янада яқинлашуви жараёнлари чуқурроқ ўрганилсин. Фан-техника тараққиётининг социал-иқтисодий проблемаларини тадқиқ этиш кенгайтирилсин. Социалистик ҳамдўстликнинг ривожланиш объектив қонуниятларини ва тажрибасини, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг иқтисодий интеграциясини кучайтириш йўлларини, капитализмнинг умумий кризиси чуқурлашуви, халқларнинг тинчлик ва социал тараққиёт учун кураши кучайиши жараёнларини ўрганиш давом эттирилсин. Ҳар қандай шаклдаги буржуа ва реформистик идеология, ревизионизм ва догматизм актив фош қилинсин.

Табиий ва техника фанлари соҳасида ўз натижалари билан ишлаб чиқарувчи кучларда чуқур сифат ўзгаришларини, маҳсулот, техника ва технологиянинг принципиал янги турларини яратишни таъминлашга имкон берувчи тадқиқотлар кенгайтирилсин. Назарий ва амалий математика, информатика ва кибернетика, элементар зарралар, атом ядроси ва қаттиқ жисмлар физикаси, микро ва квант электроникаси ҳамда оптика, радиофизика, шунингдек атом ва термоядро энергетикаси соҳасидаги, электр энергиясини бошқа турга айлантириш ва узатиш, энергиянинг ноанъанавий манбаларини ўзлаштириш соҳасидаги тадқиқотлар ривожлантирилсин. Механика проблемалари, ишлаб чиқаришни автоматлаштириш назарияси масалалари кенгроқ тадқиқ қилинсин. Катализ, химиявий технология, биотехнологиянинг, шунингдек янги конструкцион материаллар яратишнинг илмий асослари ишлаб чиқилсин. Физикавий-химиявий биология, медицина ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун физиологик актив моддалар ҳосил қилишнинг илмий асослари ривожлантирилсин; иммунология ва вирусология, генетика ва селекция проблемалари, энг кўп тарқалган касалликларнинг олдини олиш, диагноз қўйиш ва даволаш методлари ҳамда воситалари ишлаб чиқилсин. Ер қобиғи, биосфера, жаҳон океани ва атмосферанинг тузилиши ҳамда эволюцияси, космик фазо, шунингдек коинот комплекс тадқиқ қилинсин.

Илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш соҳасидаги ишлар такомиллаштирилсин.

Фаннинг моддий-техника таъминотини яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Фаннинг тажриба-ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, фан объектлари қурилишига сарфланаётган капитал маблағларнинг камида ярми ана шу базанинг ривожланиши учун сарфлансин.

Илмий тадқиқотлар ўтказиш мақсадида илмий ташкилотлар ва олий ўқув юртларини замонавий приборлар, ускуналар, автоматлаштириш ва ҳисоблаш техникаси воситалари, материаллар ва препаратлар билан таъминлаш жиддий яхшилансин.

V. ОҒИР САНОАТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Оғир саноатнинг асосий вазифалари халқ хўжалигини ёқилғи-хом ашё ресурслари, машиналар, асбоб-ускуналар ва бошқа замонавий ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлашдан, аҳоли учун юқори сифатли товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан, тармоқларининг иш самарадорлигини оширишдан иборат.

Ана шу вазифаларни бажариш учун:

ўзининг техник-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатидан энг яхши жаҳон намуналарига мувофиқ келадиган, ташқи бозорда рақобатлаша оладиган юксак самарали маҳсулот ишлаб чиқаришга кенг кўламда ўтилсин. Янги техника ва технологияни ўзлаштириш муддатлари кескин қисқартирилсин;

оғир саноатнинг структураси такомиллаштирилсин, тармоқлараро ва тармоқ ичидаги мутаносибликлар яхшилансин. Машинасозлик, атом энергетикаси, газ, химия ва нефть химияси саноати, прогрессив конструкцион материаллар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин, ихтисослаштириш ва кооперациялаш кенгайтирилсин;

(Давоми 4-бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2 ва 3-бетларда).

ишлаб чиқариш, аввало, техника жиҳатдан қайта қуроллантириш ва реконструкциялаш, механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини ошириш асосида янгилансин;

қўл меҳнати, кам малакали ва оғир жисмоний меҳнат қўлланиладиган соҳаларни анча камайтириш мақсадида кўтариш-транспорт, ортиш-тушириш ва омбор ишларини механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини ишлаб чиқариш сезиларли кўпайтирилсин;

ҳамма жойда техника ва технологиянинг ресурсларни тежаб қолишга имкон берадиган турлари ишлаб чиқаришга жорий этилсин, хом ашёдан комплекс тарзда фойдаланилсин, ишлаб чиқаришда ишлатилаётган табиий материаллар синтетик материаллар билан кенг кўламда алмаштирилсин, хом ашё ва материаллар исрофгарчилиги камайтирилсин, иккиламчи ресурслардан фойдаланиш яхшилансин.

Оғир саноат тармоқлари тараққиётининг қуйидаги асосий йўналишлари белгилаб қўйилсин.

МАШИНАСОЗЛИК КОМПЛЕКСИ

Биринчи навбатда машинасозлик комплексининг, аввало станоксозлик, ҳисоблаш техникаси ишлаб чиқариш, приборсозлик, электротехника ва электрон саноати тармоқларини тубдан реконструкция қилиш ва илдам ривожлантириш таъминлансин. Ана шу тармоқларда умуман машинасозликдаги ўртача кўрсаткичларга нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш суръатларини 1,3—1,6 баравар ошириш кўзда тутилсин.

Машинасозлик комплексини ривожлантиришга сарфланаётган капитал маблағлар ҳажми анча кўпайтирилсин. Асосий ишлаб чиқариш фондларининг актив қисмини янгилаш йилига 10—12 процентга етказилсин.

Машинасозлик ва металлга ишлов бериш саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш 40—45 процент кўпайтирилсин.

Янги техникани ишлаб чиқиш ва ўзлаштириш муддатлари 3-4 баравар камайтирилсин. Техниканинг янги ўзлаштирилаётган ҳамма турлари унумдорлиги ва пухталиги ҳозир ишлаб чиқарилаётган техника турларига нисбатан камида 1,5-2 баравар оширилиши таъминлансин.

Ҳар бир машина ва ускунанинг қуввати иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлаган доираларда оширилсин, уларнинг унумдорлик бирлиги ҳисобига бўладиган ишлаб чиқариш харажатлари камайтирилсин.

Осон қайта созланадиган ишлаб чиқаришлар ва автоматлаштирилган лойиҳалаш системалари, автоматик линиялар, ичига микропроцессор техникаси воситалари ўрнатилган машина ва ускуналар, рақамли программа билан бошқариладиган кўп операцияларни бажарадиган станоклар, робот техникаси, ротор ва ротор-конвейер комплекслари кенг жорий этилсин. Технология системаларини ва машиналар комплексларини комплект тарзда етказиб беришга ўтилсин.

Сибирь, Узоқ Шарқ ва Чекка Шимолда ишлатишга мўлжалланган серунум машина ва ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ремонт ишлари такомиллаштирилиб, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида машина ва ускуналарнинг пухта ишлаши таъминлансин. Қишлоқ хўжалигидаги, транспортдаги, бошқа тармоқлардаги мураккаб ва алоҳида аниқ техниканинг маҳсулот тайёрловчилар кучлари билан фирма ремонти ва хизмати ҳар томонлама ривожлантирилсин. Машина ва ускуналарнинг запас қисмларига бўлган эҳтиёжлар қондирилиши таъминлансин.

Ишлаб чиқаришни предмет, деталь ва технологик жиҳатдан ихтисослаштириш ва кооперациялаш кенгайтирилсин. Бунда механика-йиғув корхоналарининг иши ихтисослаштирилган заводлар иши билан самарали тарзда уйғунлаштирилсин. Узеллар ва деталлар максимал даражада унификация қилинишига эришилсин. Унификация қилинган блок-модулли ва базавий конструкциялар негизида машиналар, ускуналар ва приборлар яратиш тадбирлари амалга оширилсин. Техниканинг кўп юмуш бажарадиган турларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида машинасозлик тармоқларидаги интеграциянинг янада тараққий этиши ва мустаҳкамланиши, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялаш ҳисобига машинасозлик саноати маҳсулотининг техника даражаси ва сифатини ошириш имкониятларидан яна ҳам тўлароқ фойдаланилсин.

Машинасозлик министрликларида ўз эҳтиёжлари учун махсус технологик ускуналарни ишлаб чиқариш анча оширилсин.

Машинасозликда прогрессив конструкцион материаллар — кам легирланган пўлат прокати, букилган, фасонли ва аниқ профилли прокат, металл кукунлари, композицион материаллар ва пластмассалардан фойдаланиш кўпайтирилсин. Ўн иккинчи беш йилликда машина ва ускуналарга сарфланадиган металл салмоғи 12—18 процент ва шу машиналарга сарфланадиган энергия салмоғи 7-12 процент қисқартирилсин, қора металлар прокати сарфи (1 миллион сўмлик товар маҳсулоти ҳисобига) ўртача 27-29 процент, пўлат қувурлар сарфи 20-22 процент, рангли металлар прокати сарфи 21-23 процент камайтирилсин.

Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси оширилсин, ускуналарнинг сменали иш коэффициенти 1990 йилда 1,6-1,8 га, шу жумладан программа билан бошқариладиган ускуналарда ва автомат линияларда 1,9, мосланувчан ишлаб чиқариш модулларида ва системаларида 2-2,5 га етказилсин.

Меҳнат унумдорлиги 39-43 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 9-11 процент арзонлаштирилсин.

Энергетика машинасозлигида энергетикани жадал ривожлантириш учун юқори тежамли техника воситаларини ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Ҳозир ишлаб чиқарилаётган ускуналарнинг структураси яхшилансин, уни автоматлаштириш даражаси микропроцессор техникаси воситаларини қўллаш негизида тубдан оширилсин. Тез нейтронларда ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 800 минг киловаттли энергетика блокларини ишлаб чиқиш ва уларни тайёрлашни ўзлаштириш ташкил этилсин. Иссиқлик нейтронларида ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 1500 минг киловаттли энергетика блоклари ва тез нейтронларда ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 1600 минг киловаттли энергетика блоклари яратиш юзасидан илмий-техникавий проблемалар ҳал этилсин.

Иссиқлик билан таъминлайдиган атом станциялари учун ускуналар, мамлакатнинг узоқ районларида ишлатиш учун кичик қувватли энергетика қурилмалари ишлаб чиқарилиши таъминлансин. Канск-Ачинск ёқилғи-энергетика комплекси ва бошқа районлардаги электр станцияларда фойдаланиш учун ҳар бирининг қуввати 800 минг киловатт бўлган буғ турбинаси блоклари ускуналарини кўплаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Ҳар бирининг қуввати 120—150 минг киловатт бўлган йирик газ-энергетика турбиналарининг, шунингдек юқори босимли ва гидроаккумуляция электростанциялари гидротурбина ускуналарининг бош намуналари яратилиб, уларни ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Оғир ва транспорт машинасозлигида оғир саноат ва транспорт базавий тармоқларини техник жиҳатдан тубдан қайта қуроллантиришга имкон берадиган маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Айрим машиналар ишлаб чиқаришдан асосан автоматлаштириш даражаси юқори бўлган технологик линиялар ва комплекслар яратишга ўтилсин. Металлургия ускуналари ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Қиздириш майдони 650 квадрат метргача бўлган агломерация машиналари, ҳаво комбинациялашган тарзда ҳайдаладиган конвертерлар ҳамда пўлатни узлуксиз қуйидиган юқори унумли машиналар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Кон саноати ускуналари, кўпроқ гидравлика қўлланиладиган ва ҳар бирининг қуввати катта бўлган кон ускуналари ишлаб чиқаришни ўстириш таъминлансин. Кон қазиш тармоқларида проходка ва тозалаш ишлари учун серунум механизациялашган комплекслар ва ўзиюрар механизмлар тайёрлаш ташкил этилсин. Кам оксидланган рудаларни бойитиш учун махсус ускуналар, ковшининг сиғими 100 куб метрга борадиган ва қулочининг узунлиги 125 метр бўлган одимловчи экскаваторлар тайёрлаш йўлга қўйилсин. Кўмир қазиб олиш учун ҳар бирининг қуввати катта бўлган ускуналарнинг янги прогрессив турлари ишлаб чиқилсин ва уларни ишлаб чиқариш бошлаб юборилсин.

Тепловозлар, дизель двигателлари, юк ва пассажир вагонлари, метрополитен учун вагонлар, кўтарма-транспорт ускуналари ва йўл ремонти учун техника воситалари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Электротехника саноатида ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин ва маҳсулотнинг тежамли бўлишига эришилсин. Қуввати 800 минг киловаттгача бўлган унификация қилинган ягона серияли турбогенераторлар, атом электростанциялари учун пишиқ-пухталиги оширилган, ҳар бирининг қуввати 1 миллион киловатт бўлган турбогенераторлар, энергияни тежайдиган ёритиш манбалари, шунингдек қуввати 400 киловаттгача бўлган ўзгарувчан ток электродвигателларининг янги туркумини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

1500 киловольт кучланишли ўзгармас ток узатиш электр линиялари учун юксак самарали ускуналар, элегаз изоляцияси бўлган комплект тақсимлаш қурилмалари ва юқори унумли пўлат эритиш электр печларини ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Автоматлаштирилган электроприводлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан оширилсин. Электр двигателлар, аккумулятор батареялари, паст вольтли ва юқори вольтли контактсиз аппаратура, ярим ўтказгичли куч приборлари ва модуллари, толали-оптик алоқа кабеллари ва бошқа электротехника буюмларининг юксак даражада автоматлаштирилган ишлаб чиқаришлари ривожлантирилсин. Нурланиш қуввати 10 киловаттгача бўлган лазерли технология ускуналари, мосланувчан ишлаб чиқариш системалари учун комплектловчи буюмлар, саноат роботлари ва автоматлаштириш воситалари, кўп юк кўтара оладиган автосамосваллар учун электр ускуналарини кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Энергияни тежайдиган кичик аккумулятор батареялари билан жиҳозланган электр юклагичлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Химия ва нефть машинасозлигида халқ хўжалигини химиялашга мўлжалланган техниканинг прогрессив турларини ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Комплект ва блок-комплект тарзида тайёрланган, бирлик қуввати оширилган ускуналар ва технологик линиялар, шу жумладан табиий газдан йилига 750 минг тонна метанол ишлаб чиқара оладиган ҳамда карбамид, этилен ва пропилен, синтетик каучук, оқсил-витамин концентратлари тайёрлайдиган автоматлаштирилган линиялар ишлаб чиқариш 1,3-1,5 баравар кўпайтирилсин. Нефть-газ конларида қўлланиладиган юқори сифатли ускуналар, пармалаш, геология-қидирув, мелиорация, целлюлоза-қоғоз, ўрмон-химия ва бошқа соҳалар учун асбоб-ускуналар ва уларга эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Фойдали қазилма таркибида агрессив компонентлар кўп бўлган конларни ўзлаштириш учун газ ва нефтни қайта ишлаш ҳамда кон саноати ускуналари комплекслари ишлаб чиқариш таъминлансин.

Янги технологик жараёнлар негизида прогрессив реактор, иссиқлик ва масса алмашув, криоген, вакуум ва совутиш ускуналари ишлаб чиқариш жадаллаштирилсин.

Станоксозлик ва асбобсозлик саноатида машинасозликни техник жиҳатдан қайта қуроллантириш учун зарур бўлган прогрессив техника воситалари ишлаб чиқариш жадаллаштирилсин. Чиқарилаётган ускуналарнинг структураси такомиллаштирилсин, самарали темирчилик-пресслаш, металл қирқиш, қуюв ва ёғочни қайта ишлаш ускуналарининг янги турларини тайёрлаш анча кўпайтирилсин ва уларнинг унумдорлиги 1,5-1,6 баравар оширилсин.

Рақамли программа билан бошқариладиган металл қирқиш станоклари, «ишлов бериш маркази» типидаги станоклар, оғир ва ноёб станоклар ҳамда пресслар, машинасозликда кўплаб ишлаб чиқарилаётган буюмларни йиғишни автоматлаштириш ускуналари, машинасозлик ва металлга ишлов бериш саноати учун ротор, ротор-конвейер ва бошқа автоматик линиялар ишлаб чиқаришни устун даражада ривожлантириш таъминлансин. Юксак ва ўта юксак аниқликдаги станоклар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Автоматлаштирилган ва роботлаштирилган комплекслар ва линияларни, металлга ишлов беришнинг, шу жумладан тунука тарзида ва ҳажмли штамповкалашнинг мосланувчан ишлаб чиқариш системалари, металл кукунларидан, пластмассадан ва бошқа материаллардан деталлар, прогрессив асбоб ва технологик ускуналар, назоратни автоматлаштиришнинг замонавий ўлчов воситалари тайёрлаш кўпайтирилсин.

Асбобларни ихтисослашган ҳолда тайёрлаш ривожлантирилсин. Ейилишга чидамли, кўп қатламли қопламалари бўлган, қаттиқ қотишмалардан ва металл керамикадан тайёрланган қайта йўнилмайдиган пластинали серунум қирқиш асбобларини ишлаб чиқариш 3-4 баравар оширилсин. Пухталовчи технологияни қўллаш кенгайтирилсин.

Приборсозликда электроника негизида, аввало технологик жараёнларни бошқаришга мўлжалланган саноат автоматикасининг пишиқ-пухта системаларини тайёрлаш илдам суръатлар билан амалга оширилсин. Бошқарув ва инженерлик меҳнатини автоматлаштириш воситалари юқори унумли кичик электрон-ҳисоблаш машиналари, якка тартибда фойдаланиладиган электрон-ҳисоблаш машиналари, кўп хил иш бажарадиган станоклар ҳамда мосланувчан ишлаб чиқариш модуллари учун рақамли программа билан бошқариш системалари, турли-туман ускуналар учун программалаштириладиган топшириқ бериш аппаратлари ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Ҳисоблаш техникаси ва бошқарувнинг автоматлаштирилган системалари учун программа воситалари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Машина ва ускуналарни техник диагностика қилишнинг автомат воситаларини, зарар етказмайдиган контрол воситаларини, саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти сифатини текширадиган, атроф-муҳит ҳолатини назорат қиладиган янги приборлар комплексларини яратиш ва кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш таъминлансин. Ёқилғи-энергетика ресурслари ва сув сарфини назорат қиладиган ва бошқариб турадиган приборлар чиқариш кўпайтирилсин. Илмий приборсозликни ривожлантиришга, илмий тадқиқот, лойиҳа, конструкторлик ва технология ташкилотларини замонавий приборлар ва автоматлаштириш воситалари билан таъминлашга алоҳида эътибор берилсин.

Приборлар ва автоматлаштириш воситаларида пишиқ-пухталиги ва тезкорлиги оширилган элемент базасини, жуда катта интеграл схемалар, лазер ва тола-оптика техникасини қўллаш анча кенгайтирилсин.

Автомобиль саноатида халқ хўжалик эҳтиёжларига ва ёнилғини тежаш вазифаларига тўлароқ жавоб берадиган автомобиллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва уларнинг структурасини яхшилаш таъминлансин. Ёнилғининг солиштирма сарфи (бензинли машиналарга нисбатан) 25-30 процент камайтирилган дизелли юк автомобиллари ва автопоездлар ишлаб чиқариш ялпи ишлаб чиқаришнинг 40-45 процентигача етказилсин. Сиғими кенгайган ва яхши жиҳозланган шинам дизелли автобуслар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Кўп юк ортиладиган очиқ кон автосамосваллари, шу жумладан 110 ва 180 тонна юк кўтара оладиган ана шундай автосамосваллар, юк ташиш қуввати кўпайтирилган ёғоч-тахта ташийдиган автомобиллар, кам тоннажли юк автомобиллари ва автопогрузчиклар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Дизель двигателли ва приводи олдинда жойлашган моделдаги юксак тежамли енгил автомобиллар ишлаб чиқаришга ўтиш жадаллаштирилсин. Қисилган ва суюқ газда ишлайдиган автомобиллар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Қурилишлар учун махсус автомобилларни кўплаб ишлаб чиқаришга киришилсин.

Турли-туман қишлоқ хўжалиги юкларини ташийдиган, шунингдек агросаноат комплекси тармоқларида технология жараёнларининг узлуксизлигини таъминлайдиган махсус автомобиль ва прицеплар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Двигателларнинг конструкциясини такомиллаштириш, электрон қурилмаларни қўллаш ҳамда аэродинамик кўрсаткичларни яхшилаш йўли билан автомобилларда ёнилғининг солиштирма сарфи камайтирилсин. Автомобилларга металлнинг солиштирма сарфи 15—25 процент камайтирилсин, уларнинг иш ресурси оширилсин ва техника хизмати кўрсатишда меҳнат сарфи камайтирилсин.

Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлигида, чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш машинасозлигида қишлоқ хўжалигининг зона хусусиятларини эътиборга олиб, унинг зарур юқори самарали техникага бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондиришга имкон берадиган даражада ишлаб чиқаришни техника жиҳатдан қайта қуриш кенг миқёсда амалга оширилсин.

1986—1990 йилларга белгиланган қишлоқ хўжалигидаги ишларни механизациялаш машиналари системасининг номенклатурасига мос тарзда машина, асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни ўстириш ва улар структурасини такомиллаштириш, унумдорлигини 1,5-1,8 баравар ошириш таъминлансин. Тракторлар ва комбайнларнинг солиштирма ёнилғи ва мойлаш материаллари сарфи 10—12 процент ва буюмларга кетадиган металл солиштирма сарфи 10-15 процент камайтирилсин.

Ўрмаловчи ҳайдов, ғилдиракли универсал-чопиқ тракторлари ва оғир саноат тракторлари янги моделларини тайёрлаш ташкил этилсин. Энергия билан кўп даражада таъминланган тракторларга тиркаладиган мосламалар ишлаб чиқариш уч баравар оширилсин. Дон, картошка, сабзавот ҳосилини йиғиштириб берадиган серунум комбайнларни, донли экинлар ҳосилини икки фазада йиғиштирадиган ва стационар тарзда янчиб берадиган машиналарни, шунингдек пахта териш машиналари комплексини яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин. Кенг қамровли ўзиюрар «Степь» ўроқ машиналарини ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Коллектив боғлар ва томорқаларда, шахсий ёрдамчи хўжаликларда ишлатиш учун фойдаланиш қулай бўлган, тежамли ва кичик ҳажмли тракторлар, комплект мосламалари бўлган мотоблоклар, конструкцияси яхшиланган бошқа машиналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Деҳқончиликда тупроқни ҳимоя қилиш системаларини, қишлоқ хўжалик экинларини парваришлашнинг индустриал ва интенсив технологияларини қўллаш, мелиорация, ёғоч-тахта тайёрлаш ва бошқа ишларни ўтказиш учун юқори унумли машина ва ускуналар комплекслари ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ўғит тайёрлаш ва уни ерга солиш ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини қўллашга мўлжалланган машиналар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Чорвачиликда ва озуқа ишлаб чиқаришда асосий ва ёрдамчи ишларни механизациялаштиришни таъминлаш учун ягона технология комплексларини ташкил этувчи юқори унумли ва тежамли машина ҳамда ускуналар ишлаб чиқаришга ўтилсин. Кичик фермаларни техника жиҳатдан қайта қуроллантириш учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Озуқани консервалаш ва терт қориш учун машина ва ускуналарнинг конструкциялари, шунингдек чорвачилик ва паррандачилик фермалари ҳамда комплексларида чиқитларни қайта ишлаш учун биоэнергетика қурилмалари яратилсин ва ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш учун машиналар ва ускуналарнинг унумдорлиги оширилсин, уларнинг хизмат муддати узайтирилсин.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлигида қурилиш ишлаб чиқаришининг техникавий даражасини анча оширишга, қўл меҳнати сарфини кескин камайтиришга имкон берадиган машина, механизм, асбоблар ва бошқа буюмлар тайёрлашга биринчи галда диққат-эътибор қаратилсин. Қурилиш жараёнларини комплекс механизациялаш учун зарур бўлган машиналар комплекти, механизациялаш воситалари ва асбоблар ишлаб чиқариш таъминлансин. Турли ишлар учун мўлжалланган махсус шассилар тайёрлайдиган қувватлар яратилсин ва улар негизида хилма-хил ишларга мўлжалланган, фойдаланиш учун қулай қурилиш машиналари ва механизмлари ишлаб чиқариш ташкил этилсин. 10 тонна ва ундан ҳам кўп юк кўтара оладиган минорали кранлар, ковш сиғими катта бўлган ўзиюрар скреперлар, пневмоғилдирак ёрдамида ҳаракатланадиган юқори унумли бир ковшли юклагичлар, ерни юмшатадиган бульдозерлар, ер шиббалаш техникаси ҳамда қурилишни механизациялаштириш учун бошқа самарали воситалар ишлаб чиқариш жадал суръатлар билан ривожлантирилсин. Корхоналар ишлаб турган шароитларда қурилиш-монтаж ишлари ўтказиш учун машиналар ишлаб чиқариш таъминлансин.

Автоматлаштирилган стационар ва кўчма бетон қориш қурилмалари, йирик блокли монтаж учун кўтариш қурилмалари, қурилиш материаллари саноати учун автоматлаштирилган линиялар тайёрлаш кўпайтирилсин. Яна ҳам мукаммал ва тежамли ер қазиш ва мелиорация техникаси, ускуналарини алмаштириш мумкин бўлган кичик ҳажмдаги машиналарни кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ёғоч-тахта тайёрлаш ишлари учун юқори даражада механизациялашган комплекслар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин ва уларнинг турлари кўпайтирилсин. Йўл ва коммунал хўжалиги учун янги техника ишлаб чиқариш ривожлантирилсин.

Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлигида ана шу тармоқларда маҳсулот тайёрлашни тўла-тўкис механизациялаш ва автоматлаштиришга ўтиш имконини берадиган комплекслар ва машина системаларини яратиш ва ишлаб чиқариш ишлари амалга оширилсин. Роботлаштирилган қурилмалар ва микропроцессорлар билан жиҳозланган юқори унумли машина ва ускуналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Сочилувчан озиқ-овқат маҳсулотларини қадоқлаш учун автомат линиялар ишлаб чиқариш тахминан 6 баравар кўпайтирилсин. Лойиҳа-конструкторлик ва ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Фотонабор электрон техника, автоматлаштирилган юқори унумли офсет босма машиналари, шунингдек полиграфия маҳсулотлари тайёрлаш учун поток линиялар ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

КОНСТРУКЦИОН МАТЕРИАЛЛАР ВА ХИМИЯВИЙ МАҲСУЛОТЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

Экономикани ривожлантиришда янги илғор техника яратиш ва ресурсларни тежайдиган йўналишни амалга ошириш вазифаларидан келиб чиқиб, конструкцион материаллар структураси ва сифати яхшилансин. Металл маҳсулотларнинг тежамли турларини, синтетик ва бошқа прогрессив материалларни ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин; конструкцион материаллар турлари кўпайтирилсин, техника-иқтисодий кўрсаткичлари яхшилансин ва пишиқлик, занглмаслик хусусиятлари оширилсин.

Қора металлургияда 1990 йилга бориб чўян қуйиш кўпайтирилмагани ва кокс сарфи анча камайтирилгани ҳолда тайёр прокат ишлаб чиқариш 116-119 миллион тоннага етказилсин. Металл маҳсулоти структураси яхшилансин. Камида 50 миллион тонна лист прокат, кам легирланган пўлатдан 20-21 миллион тонна ва пишиқтириб ишлов берилган 15-16 миллион тонна прокат ишлаб чиқариш таъминлансин. Заводда коррозияга қарши қоплама югуртирилган нефть учун сортамент қувурлар, газ қувурлари ва бошқа хил қувурлар, металл буюмлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Камида 500 хил янги профилдаги прокат ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Ишлаб чиқаришни техника жиҳатдан қайта қуроллантириш жадаллаштирилсин. Конвертер пўлати ва электр пўлат қуйиш 1,3-1,4 баравар, узлуксиз усул билан пўлат қуйиш камида икки баравар ва металл кукун ишлаб чиқариш уч баравардан зиёд кўпайтирилсин. Бевосита темир олиш ва принципиал янги металл материаллар олиш технологиясини саноат кўламида ўзлаштириш ишлари кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 13-15 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 2-3 процент арзонлаштирилсин.

Рангли металлургияда руда базаси, алюминий, вольфрам-молибден, олтин ва олмос қазиб олиш саноати, нодир металлар ва қалайи саноати ҳамда металл кукунлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Камида 300 хил янги маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Руда хом ашёсидан янада комплекс ҳолда фойдаланилсин. Темир-терсакни, чиқитларни ҳамда илгари ишлатилмаган, қайта ишлаш қийин бўлган хом ашёни қайта ишлаш ҳисобига рангли металлар тайёрлаш 1990 йилда камида 1,9 миллион тоннага етказилсин.

Суюқ ваннада эритишни қўллаш 2,5-3 баравар кўпайтирилсин, ресурсларни тежайдиган автоген жараёнлардан фойдаланган ҳолда мис, қўрғошин ва никелнинг 35 процентини ишлаб чиқариш таъминлансин. Беш йиллик мобайнида ёқилғи-энергетика ресурслари сарфи нормалари камайтирилсин ҳамда камида 3 миллиард киловатт-соат электр энергияси тежалсин.

Меҳнат унумдорлиги 6-7 процент оширилсин.

Химия ва нефть химияси саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 30-32 процент оширилсин, турлари кенгайтирилсин ва унинг сифати оширилсин. 1990 йилга бориб минерал ўғит ишлаб чиқариш 41-43 миллион тоннага, ўсимликларни ҳимоя қилувчи химиявий воситалар ишлаб чиқариш 440-480 минг тоннага, синтетик смола ва пластмасса ишлаб чиқариш 6,8-7,1 миллион тоннага, химиявий тола ва ип ишлаб чиқариш 1,85 миллион тоннага, синтетик каучук ишлаб чиқариш 2,7-2,9 миллион тоннага етказилсин.

Замонавий конструкцион пластмасса ва бошқа полимер материаллар ишлаб чиқаришнинг жадал ривожланиши таъминлансин, кам тоннажли химия маҳсулотларини, аввало, нозик органик синтез маҳсулотларини, шунингдек техника мақсадларида фойдаланиладиган ўсимлик мойи ва озиқ-овқат маҳсулотлари ўрнида ишлатиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин ва номенклатураси кенгайтирилсин. Янги турлардаги ғоят пишиқ ҳамда юксак модулли химиявий тола ва иплар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Металл корддан фойдаланган ҳолда радиал конструкциядаги шиналар, янги моделлардаги йирик ва ғоятда катта шиналар, ёнмайдиган материалдан ишланадиган ғоят пишиқ транспортёр ленталари ва бошқа резина-техника буюмлари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Кўп марта ишлатиладиган полимер идиш ишлаб чиқариш тахминан уч баравар кўпайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 29-31 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 7-9 процент арзонлаштирилсин.

Ўрмон, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноатида аввало ёғоч хом ашёни қайта ишлаш комплекслилигини ошириш, ўрмонларни тиклаш, ёғоч тайёрлаш ва қайта ишлаш билан шуғулланувчи корхоналар яратиш йўли билан ўрмон хом ашёси ресурсларидан фойдаланишни яхшилаш таъминлансин.

Айниқса, ёғоч тайёрлаш районларида ёғоч хом ашёни химиявий ва химиявий-механик қайта ишлаш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Целлюлоза ишлаб чиқариш 19-22 процент, қоғоз тайёрлаш 17-20 процент, ёғоч толали плиталар тайёрлаш 20-23 процент, картон ва ёғоч қипиқ плиталар тайёрлаш тахминан 1,3 баравар кўпайтирилсин. 1990 йилга бориб юмшоқ ёғочни қайта ишлаш 65-70 миллион куб метрга ва ёғоч чиқитларидан фойдаланиш 70-75 миллион куб метрга етказилсин.

Мебель ишлаб чиқариш 33-35 процент кўпайтирилсин, унинг сифати ва тури яхшилансин. Оқ-қоғоз товарлар ва обойлар, шунингдек товарларни ўраш ва қадоқлашда ҳамда рўзғорда ишлатиладиган қоғоз ва картон тайёрлаш анча кенгайтирилсин. Картон идиш ишлаб чиқаришнинг тахминан 1,7 баравар ўсиши таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 14-16 процент оширилсин ва маҳсулот таннархи 2-3 процент арзонлаштирилсин.

Бинокорлик материаллари саноатида 1990 йилга бориб цемент ишлаб чиқариш 140-142 миллион тоннага етказилсин, унинг сифати яхшилансин. Самарали бинокорлик материалларини ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш учун йўлдош материаллардан, иккиламчи хом ашё, шлак ва бошқа чиқитлардан тўлароқ фойдаланилсин. Қурилиш учун тайёр яхлит қисмлар етказиб беришга аста-секин ўтиб борилсин. Аҳоли эҳтиёжлари учун юқори сифатли маҳсулотлар, шу жумладан маҳаллий бинокорлик материаллари турлари ва уларни етказиб бериш ҳажми кўпайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16-18 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 4-5 процент арзонлаштирилсин.

ЁҚИЛҒИ-ЭНЕРГЕТИКА КОМПЛЕКСИ

Ёқилғи-энергетика комплекси тармоқларининг ривожланиши халқ хўжалигининг барча тармоқлари ва соҳаларида энергияни тежашга қаратилган собитқадам сиёсатни планли равишда ўтказиб борган ҳолда ёқилғи қазиб чиқариш ва энергия ҳосил қилишни кўпайтириш йўли билан мамлакатнинг барча турдаги ёқилғи ва энергияга бўлган эҳтиёжларини барқарор таъминлаб туриш вазифасига бўйсундирилсин.

Электр энергетикада 1990 йилга бориб электр энергия ҳосил қилиш 1840-1880 миллиард киловатт-соатга, шу жумладан атом электр станцияларида 390 миллиард киловатт-соатга етказилсин. Мазутдан ёқилғи сифатида фойдаланиш биринчи навбатда иссиқлик электр станцияларида анча камайтирилсин.

Энергетика қувватларининг структурасини янада такомиллаштириш таъминлансин. Мамлакатнинг Европа қисмида ва Уралда катта-катта атом электр станциялари, мамлакатнинг шарқий районларида эса ҳар бирининг қуввати 4-6 миллион киловаттга борадиган конденсацион иссиқлик электр станциялари ва гидроэлектр станциялар қурилсин. Тез нейтронлар билан ишлайдиган реакторли атом электр станцияларини қуриш, маневрчан энергетика қувватларини яратиш тезлатилсин. Қуввати 15 миллион киловаттли эскирган машина-ускуналар кўчириб олинсин, қуввати камида 25 миллион киловаттли энергетика машина-ускуналари янгилансин.

Органик ёқилғи ва ядро ёқилғисида ишлайдиган асосан кучли ТЭЦлар, иссиқлик билан таъминлайдиган атом станциялари ва катта-катта қозонхоналар қуриш ҳисобига иссиқлик билан таъминлашни янада марказлаштириш кўзда тутилсин.

Мамлакатнинг Ягона Энергетика системасини барпо этиш давом эттирилсин, ўзгарувчан ток кучланиши 500, 750 ва 1150 киловольтли ва ўзгармас ток кучланиши 1500 киловольтли системалараро электр узатиш линиялари, шунингдек тақсимот электр тармоқлари қурилсин.

(Давоми 5-бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2, 3 ва 4-бетларда).

Меҳнат унумдорлиги 21-23 процент оширилсин, электр ва иссиқлик энергиясининг таннархи 4-5 процент арзонлаштирилсин.

Нефть саноатида 1990 йилга бориб 625-640 миллион тонна нефть ва газ конденсати қазиб чиқариш таъминлансин. Ғарбий Сибирь, Қозоғистон ССРда ва мамлакат Европа қисмининг шимолида нефть саноатини ривожлантириш давом эттирилсин. Каспий бўйи пасттекислигида чуқур жойлашган нефть конларини саноат кўламида қазишга киришилсин. Соҳилга яқин жойларда нефть-газ конларини ўзлаштириш ҳамда бунинг учун зарур ишлаб чиқариш-техника базасини яратиш тезлатилсин.

Конларни қазиш оқилона системаларини қўллаш, пармалаш ишлари технологиясини такомиллаштириш, бу ишларни техника билан таъминлашни яхшилаш, қатламлардан нефть чиқишини кўпайтирувчи замонавий методларни кенг жорий этиш ҳамда илғор технологик жараёнларни қўллаш ҳисобига нефть қазиб чиқариш самарадорлиги оширилсин. Қудуқларнинг ремонтлараро ишлаш даври 1,4-1,8 баравар оширилсин.

1990 йилга бориб нефтга йўлдош газдан фойдаланиш камида 90 процентга етказилсин.

Нефтни қайта ишлаш саноатида нефтни қайта ишлаш янада чуқурлаштирилиши ҳамда мотор ёнилғи, шунингдек химия, нефть-химияси ва микробиология саноати учун хом ашё ҳосил қилиш кескин кўпайтирилиши таъминлансин. Мойлаш материаллари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, уларнинг сифати яхшилансин. Транспорт харажатларини камайтириш мақсадларида нефть маҳсулотлари ишлаб чиқаришни оқилона жойлаштириш ишлари давом эттирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 9-11 процент оширилсин.

Газ саноатида 1990 йилга бориб газ қазиб чиқариш 835-850 миллиард куб метрга етказилсин. Ямбург, Қорачағаноқ, Астрахан газ-конденсат конлари ва бошқа шундай конларни қазишга киришиш тезлатилсин. Газ конденсатини ажратиб олиш даражаси оширилсин. Ямал ярим оролида газ қазиб чиқаришни ташкил этиш билан боғлиқ ишлар амалга оширилсин. Каспий бўйи пасттекислигидаги конлар саноат кўламида қазила бошлансин ва шу конлар асосида кўп тоннажли газ-химия ишлаб чиқариши барпо этилсин. Газ ва газ конденсатини комплекс ҳолда тайёрлаш учун автоматлаштирилган блок-комплект қурилмалар, шу жумладан ҳар бирининг қуввати катта қурилмалар кенг кўламда жорий этилсин. Ер ости газ омборларининг шохобчалари кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги камида 1,4 баравар оширилсин.

Кўмир саноатида 1990 йилга бориб 780-800 миллион тонна кўмир қазиб олиш таъминлансин. Маҳсулотнинг бутун ўсиши меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига олинсин.

Кузнецк, Экибастуз, Канск-Ачинск кўмир ҳавзалари, Шарқий Сибирь ва Узоқ Шарқдаги бошқа ҳавзаларни ривожлантириш тезлатилсин.

Донбассда жойлашган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш давом эттирилсин.

Кўмирнинг сифати яхшилансин, уни бойитиш ҳажми орттирилсин. Кокслаш учун кўмир концентрати, шунингдек коммунал-маиший эҳтиёжлар ҳамда кокс ўрнида ишлатиш учун сортли кўмир ва кўмир брикетлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Очиқ прогрессив усулда кўмир қазиб олиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин, қазиб олинган кўмирнинг умумий ҳажмида шу усулнинг ҳиссаси камида 46 процентга етказилсин. Кўмир разрезларида роторли экскаваторлардан, конларни қазишда транспортсиз ва транспорт ағдариш системаларидан, поток ва циклли-поток иш технологиясидан фойдаланиш анча кенгайтирилсин. Сув ёрдамида кўмир қазиб чиқариш ривожлантирилсин. Шахталар ва бойитиш фабрикалари учун автоматлаштирилган машина-ускуналар системасидан кенгроқ фойдаланилсин. Комплекс механизациялашган кўмир забойларидан кўмир қазиб чиқариш даражаси 78-80 процентга, конларни комбайнда қазиш даражаси 48-50 процентга етказилсин.

МИНЕРАЛ ХОМ АШЁ БАЗАСИ

Мамлакатнинг минерал хом ашё базасини янада мустаҳкамлаш ва кенгайтириш, разведка қилинган фойдали қазилма запасларини ўзлаштиришга тайёрлаш самарадорлиги ва сифатини ошириш таъминлансин.

Ғарбий ва Шарқий Сибирь территориясида, Каспий бўйи пасттекислигида, СССРнинг Европа қисми шимолида, Ўрта Осиёда, Узоқ Шарқда нефть ва табиий газ геология-қидирув ишлари, айниқса, очиқ усул билан қазиб олишга яроқли коксланадиган ва энергетика кўмири конларини қидирув ишлари тезлатилсин.

Ишлаб турган кончилик корхоналарининг хом ашё базаси кенгайтирилсин. Қора ва рангли металлургия учун юқори сифатли руда конларини, минерал ўғит ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш учун хом ашё излаш ва разведка қилишга, разведка қилинган ер ости чучук сув запасларини кўпайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Фойдали қазилмаларни излаш ва разведка қилиш илғор методларини жорий этиш тезлатилсин. Фойдали қазилма конлари прогнозларини илмий асослаш ва уларга геология-экономика жиҳатидан баҳо бериш даражаси оширилсин. Геофизик ва геохимик тадқиқот методларидан, ер юзи ва унинг бағрини ўрганиш учун аэробаландлик ва космик воситаларидан янада кенг ва самарали фойдаланилсин.

Геология-қидирув хизматини техника жиҳатидан планли равишда қайта жиҳозлаш, фойдали қазилмаларни излаш ва разведка қилиш учун, шу жумладан соҳилга яқин жойларда ва Дунё океанидаги табиий ресурсларни ўрганиш ва уларни саноат кўламида ўзлаштириш учун ихтисослашган ҳамда юксак даражада механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган воситаларни яратиш ва жорий этиш таъминлансин. Геология-қидирув ташкилотларининг замонавий транспорт воситалари билан таъминланиши яхшилансин.

VI. АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИНИ АМАЛГА ОШИРИШ

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барқарор ўсишига эришиш, мамлакатни озиқ-овқат маҳсулотлари ва қишлоқ хўжалик хом ашёси билан пухта таъминлаш, СССР Озиқ-овқат программасига мувофиқ юксак пировард натижаларга эришиш учун комплекснинг барча тармоқлари кучларини бирлаштириш агросаноат комплексининг асосий вазифаларидир.

Агросаноат комплекси унинг барча даражаларида яхлит тарзда бошқарилиши, планлаштирилиши ва маблағ билан таъминланиши учун зарур ташкилий-иқтисодий тадбирлар амалга оширилсин. Комплекснинг барча бўғинлари хўжалик фаолиятига раҳбарлик қилишда агросаноат комитетлари ва бирлашмаларининг роли оширилсин, аҳолини озиқ-овқат билан, саноатни эса хом ашё билан таъминлаш учун уларнинг масъулияти кучайтирилсин.

Ягона агросаноат комплексида қишлоқ хўжалигининг саноатдаги тегишли тармоқлар билан, қишлоқ хўжалик фанининг эса ишлаб чиқариш билан интеграциялашуви кучайтирилсин. Колхоз ва совхозларнинг қайта ишлаш саноати, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари билан бевосита алоқалари активроқ ривожлантирилсин. Шартнома мажбуриятларини бажаришда тайёрлов ташкилотлари ва хўжаликларнинг ўзаро масъулияти оширилсин. Хўжалик ҳисобидаги пудрат кенгроқ жорий қилинсин.

Маҳсулотнинг сифати яхшилансин, уни ишлаб чиқариш, ташиш, сақлаш ва реализация қилишнинг барча босқичларида нобудгарчиликка барҳам берилсин. Қайта ишлаш саноати корхоналарини хом ашё базасига яқинлаштириб жойлаштириш такомиллаштирилсин. Ишлаб чиқаришнинг индустриал ва чиқитсиз технологиялари кенг жорий этилсин, маҳсулотни ташиш, қайта ишлаш ва сақлашни ташкил этиш яхшилансин. Энг янги холодильник техникаси жадал суръатлар билан жорий этилсин, холодильниклар тармоғи ривожлантирилсин. Комплекс тармоқлари рефрижератор транспорти, маҳсулотни ташиш ва сақлаш учун контейнерлар билан кўпроқ таъминлансин.

Агросаноат комплексининг моддий-техника базаси изчил мустаҳкамлаб борилсин, ресурсларни фан-техника тараққиётининг энг муҳим йўналишларига жамлаб, маҳсулот ишлаб чиқаришдан тортиб, то уни истеъмолчига етказиб бергунга қадар бутун технология циклидаги танг жойларни тугатиш йўли билан унинг тармоқлари уйғун ривожланишига эришилсин. Агросаноат комплексига ажратиладиган ресурслардан фойдаланиш самарадорлиги анча оширилсин. Халқ хўжалигининг бошқа тармоқларидаги бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларнинг колхоз ва совхозларга кўрсатадиган ёрдам формалари такомиллаштирилсин.

Қишлоқ хўжалигида асосан ривожланишнинг интенсив омиллари, фан, техника ва илғор тажрибанинг энг янги ютуқларини жорий этиш, вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан самарали фойдаланиш ҳисобига ялпи маҳсулотнинг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент оширилсин.

Хўжаликни юритишнинг илмий асосланган системасини изчил ўзлаштириш давом эттирилсин, ерга ишлов беришда тупроқни ҳимоя қилиш методларини қўллаш ва эрозияга қарши тадбирларни ўтказиш кенгайтирилсин. Деҳқончилик маҳсулдорлиги ва барқарорлиги анча оширилсин, шу мақсадда тупроқнинг унумдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг интенсив технологияларини жорий этиш юзасидан комплекс тадбирлар амалга оширилсин.

Мамлакатнинг озиқ-овқат ва ем-хашак фондларини яратишнинг асоси бўлган дон етиштириш муттасил кўпайтирилсин. Буғдойнинг қаттиқ ва кучли навлари, крупабоп экинлар, айниқса гречиха етиштириш кўпайтирилсин. Озуқа учун дон етиштириш структураси яхшилансин, дуккакли дон экинлари ва маккажўхорининг ялпи ҳосили анча оширилсин. Суғориладиган ерларда дон, айниқса маккажўхори етиштиришнинг гарантияланган катта зоналарини яратиш давом эттирилсин. Мамлакатнинг дончилик районлари имкониятларидан ғоят тўлиқ фойдаланилсин.

1990 йилда доннинг ялпи ҳосили 250-255 миллион тоннага, қанд лавлаги 92-95 миллион тоннага, кунгабоқар 7,0-7,1 миллион тоннага, картошка 90-92 миллион тоннага, сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти 40-42 миллион тоннага мева ва резавор экинлар ҳосили 14,5-15,5 миллион тоннага етказилсин. Иттифоқдош республикаларда узумчилик структураси тубдан қайта қурилиб, у биринчи навбатда узумнинг хўраки навларини етиштиришга қаратилсин.

1990 йилда 2,8-3 миллион тонна пахта толаси олиниши таъминлансин. Толаси анча юқори технологик хоссаларга эга бўлган ғўза экиладиган майдонлар кенгайтирилсин, пахтадан толанинг чиқиши оширилсин ва нобудгарчилиги камайтирилсин. Зиғир толаси етиштириш кўпайтирилсин, сифати яхшилансин, зиғир поясини саноат йўли билан қайта ишлаш етиштирилган умумий ҳосил ҳажмининг 50—60 процентига етказилсин. Чой барги, субтропик, эфир-мойли ва бошқа экинлар ҳосили оширилсин.

Биотехнология ва ген инженериясидан фойдаланиш асосида интенсив технология талабларига жавоб берадиган ва ташқи муҳитнинг ноқулай таъсирига бардошли, машинада йиғиштириб олишга яроқли ва озиқ-овқат саноати эҳтиёжларини қондирадиган қишлоқ хўжалик экинларининг янги маҳсулдор навлари ва гибридларини яратиш ҳамда етиштиришга жорий этиш ишлари кучайтирилсин. Қанд лавлагининг ширадорлигини ошириш, нобудгарчилигини тугатиш чоралари кўрилсин. Уруғчиликни йўлга қўйиш такомиллаштирилсин ва уруғ сифати яхшилансин.

Бегона ўтлар, ўсимлик зараркунандалари ва касалликларига қарши курашнинг биологик, агротехник ва химиявий усуллари комплекс қўлланилсин.

Озуқа ишлаб чиқариш бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Дала ва яйлов ўтлоқларида озуқа етиштиришни интенсивлаш асосида дағал ва ширали озуқа ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Уларни парвариш қилиш, тайёрлаш ва сақлашнинг прогрессив технологиялари кенг қўлланилсин, озуқа таркиби ва сифати тубдан яхшилансин.

Беда, йўнғичка, нўхат, кунгабоқар, соя, рапс ҳамда протеинга бой бошқа экинлар майдонини кенгайтириш ва ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига ўсимлик озуқа оқсили ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Озиқ-овқат ва балиқ саноатининг қўшимча маҳсулотидан, шунингдек озиқ-овқат чиқиндиларидан озуқа сифатида фойдаланиш кенгайтирилсин. Ҳар бир хўжаликда озуқа сақлаш ва молларни у билан боқишга тайёрлаш учун зарур база яратилсин. Донни озуқага сарфлашни қисқартириш тадбирлари амалга оширилсин. Молларни боқишда дондан фойдаланилганда фақат қайта ишланган бўлишига эришилсин.

Озуқа базасини мустаҳкамлаш, генетика ва селекциянинг, подани сифат жиҳатидан яхшилашнинг янги биологик методлари ютуқларидан фойдаланиш асосида моллар ва паррандаларнинг маҳсулдорлиги тубдан оширилсин, **чорвачилик** маҳсулоти етиштиришнинг барқарор ўсиши таъминлансин. 1990 йилда гўшт тайёрлаш (сўйилган вазнда) 21 миллион тоннага, сут 106-110 миллион тоннага, тухум 80-82 миллиард донага етказилсин.

Моллар ва паррандаларни ўстириш ва семиртиришни ташкил этиш такомиллаштирилсин, ички хўжалик ва хўжаликлараро ихтисослаштириш ривожлантирилсин, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришнинг интенсив методлари ва илғор поток технологиялари жорий қилинсин. Қўйчилик ва гўшт чорвачилигини ривожлантириш учун табиий ўтлоқлар имкониятларидан тўлароқ фойдаланилсин, молларни яйловларда боқиш кенгайтирилсин. Жун, пўстин-мўйна ва чарм хом ашёси ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, уларнинг сифати оширилсин. Йилқичилик, буғучилик, мўйначилик, қуёнчилик, асаларичилик, ҳовуз балиқчилиги, пиллачилик ривожлантирилсин. Чорвачиликда ветеринария хизмати яхшилансин.

Озиқ-овқат ресурсларини тўлдириш мақсадида корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжаликларини ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин. Пичанзорлар ва яйловлар ажратиб бериш, озуқа, уруғлик, ўғит, ёш моллар ва парандалар сотиш йўли билан гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларига мадад берилсин. Аҳолидан ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилишни ташкил этиш яхшилансин.

Ерларни мелиорациялашнинг узоқ муддатли программасини амалга ошириш давом эттирилсин. Беш йиллик мобайнида давлат капитал маблағлари ҳисобига 3,3 миллион гектар суғориладиган ер, 3,6 миллион гектар захи қочирилган ер фойдаланишга топширилсин, 8,3 миллион гектар ерни экинзорга айлантириш ишлари бажарилсин, 5,6 миллион гектар майдонда ишлаб турган суғориш системаларининг техникавий ҳолати яхшилансин. Ерларни мелиорациялаш ва қишлоқ хўжалигида ўзлаштириш масалалари комплекс ҳал этилсин. Суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, бу майдонларда лойиҳада мўлжалланган ҳосилдорликка эришилсин. Сув хўжалиги қурилишининг техникавий даражаси ва сифати оширилсин, суғоришнинг сувни тежовчи технологиясига ўтишни тезлаштириш, сув ресурслари ва экинзорлардан авайлаб фойдаланиш тадбирлари ишлаб чиқилиб, амалга оширилсин. Сув ресурсларини регионал қайта тақсимлаш билан боғлиқ проблемаларни ишлаб чиқиш чуқурлаштирилсин.

Қишлоқ хўжалигини **химиялаштириш** ва органик ўғитлар қўлланишни кенгайтириш асосида тупроқ унумдорлигини ошириш ишлари планли равишда амалга оширилсин. 1990 йилда қишлоқ хўжалигига 30-32 миллион тонна минерал ўғит, 440-480 минг тонна ўсимликларни ҳимоя қилиш химиявий воситалари, шунингдек камида 100 миллион тонна оҳакли материаллар, шу жумладан 24 миллион тонна маҳаллий оҳакли материаллар етказиб берилсин. Органик ўғитлардан фойдаланиш 1990 йилга бориб 1,5 миллиард тоннага етказилсин. Шу мақсадда торф, балчиқсимон органик чиринди ва бошқа маҳаллий ресурслардан самаралироқ фойдаланилсин. Ўғитларни ҳамда ўсимликни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини сақлаш яхшилансин, уларни тупроққа солиш усуллари такомиллаштирилсин, қўлланиш самарадорлиги оширилсин.

Қишлоқ хўжалигига химиявий қўшимчалар ва озуқа консервантлари, экинни ўстириш стимуляторлари ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик воситалари, турли пленкалар, полимер материаллар ва химиявий маҳсулотларнинг бошқа турларини етказиб бериш кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини **техника билан қайта жиҳозлаш** аниқ мақсадни кўзлаб амалга оширилсин. Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигига 1900 мингта трактор, 1600 мингта юк автомобили, 1770 мингта трактор прицепи, камида 43 миллиард сўмлик қишлоқ хўжалик машина ва ускуналари, шу жумладан чорвачилик ва озуқа етиштириш учун 17 миллиард сўмлик машина ва ускуналар етказиб берилсин. Тармоқни юқори унумли, тежамли машиналар комплекслари, ихтисослаштирилган транспорт ва юк ортиш-тушириш воситалари билан жиҳозлаш яхшилансин.

Машина-трактор паркини сақлаш, унга техника хизмати кўрсатиш ва ундан фойдаланиш анча яхшилансин, колхоз ва совхозларнинг ремонт базаси мустаҳкамлансин. Қишлоқ хўжалик истеъмолчилари электр билан янада пухтароқ таъминлансин.

Қишлоқ хўжалигининг жамоат секторида **меҳнат** унумдорлиги 21-23 процент оширилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат, гўшт ва сут тармоқларида ишлаб чиқариш ҳажмини 18-20 процент ўстириш таъминлансин, озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати ва тўйимлилиги оширилсин.

Маҳсулот ва хом ашёни комплекс қайта ишлашни таъминловчи поток линиялар ва машина-ускуналар билан жиҳозлаш асосида шу тармоқлар корхоналарини техника билан қайта қуроллантириш тадбирлари амалга оширилсин.

1990 йилда давлат ресурслари хом ашёсидан 11,7-12,2 миллион тонна гўшт, 1,5-1,7 миллион тонна мол ёғи, 31-32 миллион тонна қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти, 1 миллион тонна пишлоқ, 10-11 миллион тонна қанд-шакар (қанд лавлагидан), 3,7-4 миллион тонна ўсимлик ёғи ва 16-18 миллиард шартли банка мева-сабзавот консерваси ишлаб чиқарилсин.

Гўшт ва гўшт ярим фабрикатларини қадоқланган ва ўралган ҳолда ишлаб чиқариш кўпайтирилиб, бу маҳсулотларни сотишнинг умумий ҳажмида уларнинг ҳиссаси 40-45 процентга етказилсин. Сутни қайта ишлашни ва сут маҳсулотлари турини кўпайтириш ҳисобига сутдан озиқ-овқат мақсадида фойдаланиш яхшилансин. Оз-оздан қадоқланган мураббо, компот, шинни ва шарбат ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши курашни кучайтириш тадбирларини изчил амалга ошириш мақсадида ликер-арақ, вино ва спирт саноати корхоналарининг бир қисми аҳоли эҳтиёжи учун озиқ-овқат маҳсулоти ишлаб чиқаришга ўтказилсин.

Балиқ саноатида 1990 йилда озиқ-овқатбоп балиқ маҳсулоти 4,4-4,6 миллион тоннага ва балиқ консервалари ишлаб чиқариш тахминан 3 миллиард шартли банкага етказилсин. Тирик, музлатилган балиқ, ишлов берилган балиқ маҳсулоти, қизил балиқнинг орқа гўшти, дудланган ва қуритилган балиқ етказиб бериш кўпайтирилсин. Балиқ овлаш кемаларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, Дунё океанининг очиқ қисмидаги биологик ресурсларни илмий ўрганиш ва саноат йўли билан ўзлаштириш кучайтирилсин. СССРнинг денгиз районларида балиқ овлаш активроқ ривожлантирилсин. Ички сув ҳавзаларида балиқчиликни ва балиқ овлашни ташкил этиш қатъиян яхшилансин, балиқчилик хўжаликлари барпо этиш юзасидан олиб борилаётган ишлар кенгайтирилсин, ҳамма жойда уларнинг имкониятларидан аҳолини тирик ва музлатилган балиқ билан таъминлаш учун фойдаланилсин. Балиқни қайта ишлаш корхоналарининг ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, балиқ овлаш флотини янгилаш жадаллаштирилсин. Балиқ саноатига балиқ излаш, овлаш ва уни қайта ишлашнинг замонавий техника воситаларини етказиб бериш кўпайтирилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқларида маҳсулот тури кенгайтирилсин, сифати яхшилансин, қадоқланган товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Хом ашёни янада рационал қайта ишлаш амалга оширилсин. Болалар таоми ва парҳез таомлар маҳсулоти, витамин, оқсил ҳамда биологик ва бошқа фойдали моддалар билан бойитилган маҳсулот ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Ярим фабрикатлар, тез музлатилган мевалар, сабзавот ва қайта ишлашни талаб қилмайдиган тайёр овқатлар, кенг турдаги алкоголсиз ичимликлар ва уларнинг концентратларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Озиқ-овқат саноатида меҳнат унумдорлиги 14-16 процент, гўшт ва сут саноатида 25-28 процент, балиқ саноатида 10-12 процент оширилсин. Мазкур тармоқларда маҳсулот таннархи 3-5 процент камайтирилсин.

Ун-ёрма ва омихта ем саноатида юқори самарали машина-ускуналар ва илғор технологияни қўллаш негизида корхоналарнинг техник даражаси оширилсин, беш йилликда олий сортли ун ишлаб чиқариш 1,8—2 баравар кўпайтирилсин.

Элеватор, дон омборларини қуриш ва ишга тушириш жадаллаштирилсин. Идоралараро кооперациялаш асосида биринчи навбатда мамлакатнинг ичкарисидаги дончилик районларида элеваторлар ва омихта ем корхоналари қурилиши кенгайтирилсин. Ун, омихта емни идишларсиз, контейнерларда ва пакетларда ташишни кўпайтириш ҳисобига сермеҳнат жараёнларни механизациялаш янада юқори суръатлар билан амалга оширилсин. Омихта ем сифати яхшилансин, тўйимли қўшимчалардан фойдаланиш ҳисобига уларда доннинг ялпи салмоғи камайтирилсин.

Микробиология саноатида беш йиллик мобайнида маҳсулот ишлаб чиқариш икки баравар кўпайтирилсин. Озуқа оқсили ва бошқа биологик актив моддалар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин, биотехнология, шу жумладан газдан фойдаланишни кўпайтириш ҳисобига хом ашё базаси ривожлантирилсин. Қишлоқ хўжалигининг микробиологик синтез маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини янада тўлароқ қондириш таъминлансин. Биотехнология ва ген инженерияси соҳасида фан-техника ютуқлари активроқ жорий этилсин.

Ўрмон хўжалигида ўрмон ресурсларини қайта тиклаш ва улардан фойдаланиш яхшилансин, фан ютуқлари, хўжаликнинг зонал системалари, ишлаб чиқаришни химиялаш ва механизациялаштириш кенг жорий этилсин. Ўрмон фонди еридан интенсивроқ фойдаланилсин, саҳро ва ярим саҳро районларда иҳота ўрмонзорлари ва яйловларда ўрмон барпо этиш ишлари ҳажми оширилсин. Ўрмон хом ашё ресурсларидан оқилона фойдаланиш, шунингдек ўрмонларни ёнғиндан асраш, уларни зараркунандалар ва касалликлардан ҳимоя қилиш устидан назорат кучайтирилсин. Европа — Урал зонасида целлюлоза-қоғоз саноатининг доимий хом ашё базаси ривожлантирилсин.

VII. ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА ХИЗМАТ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Совет кишиларининг фаровонлигини ошириш билан боғлиқ хилма-хил вазифаларни ҳал этишга қўшиладиган ҳиссани кўпайтириш, 1986—2000 йилларда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг Комплекс программасини изчил амалга ошириш, истисносиз барча тармоқларнинг, барча республикалар ва мамлакат районларининг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Келгуси беш йилликда ноозиқ-овқат товарлари ишлаб чиқариш камида 1,3 баробар кўпайтирилсин. Аҳолининг газлама, кийим-кечак, пойабзал, маданий-маиший ва рўзғор (айниқса дам олиш, туризм ва спорт) товарларига ва бошқа оммавий истеъмол товарларига бўлган хилма-хил эҳтиёжлари янада тўлароқ қондирилсин. Бу товарларни аҳолининг турли группалари талабига мос келадиган ассортиментда тайёрлаш ва сотиш таъминлансин. Буюмлар сифати анча яхшилансин, уларнинг техник ва эстетик даражаси, фойдаланишда пишиқ-пухталиги оширилсин.

Юқори сифатли қурилиш материаллари, боғдорчилик ва томорқага оид бошқа инвентарлар ишлаб чиқариш ва аҳолига сотишни кенгайтириш юзасидан тадбирлар комплекси амалга оширилсин.

Аҳолига пулли хизмат кўрсатиш ҳажми 1,3-1,4 баравар кўпайтирилсин, хизмат сифати ва маданияти оширилсин. Қишлоқ жойларда аҳолига хизмат кўрсатиш янада юқори суръатлар билан ривожлантирилсин. Товарларга ва хизматга бўлган эҳтиёжни ўрганиш ва прогноз қилиш системаси такомиллаштирилсин, меҳнаткашлар талабларининг ўзгариб боришига ўз вақтида эътибор берилсин.

Енгил саноатда 1990 йилда газлама ишлаб чиқариш 14-15 миллиард квадрат метрга, трикотаж буюмлари 2,2-2,3 миллиард донага, пойабзал 900 миллион жуфтга етказилсин. Яхши пардозланган жун газлама 1,7 баравар, янги структурадаги шойи газлама 2 баравар, нотўқима рўзғор материаллари ишлаб чиқариш 2,3 баравар кўпайтирилсин. Юқори сифатли фурнитура ишлаб чиқаришни ривожлантириш анча жадаллаштирилсин. Болалар учун товарлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Газламаларнинг бадиий безаги, тикувчилик буюмларини моделлаш ва конструкция қилиш анча яхшилансин, ёшлар ва катта ёшдаги кишилар учун кийим-кечак ва пойабзал турлари кенгайтирилсин.

Меҳнат жараёнларини механизациялаш кенгроқ жорий этилсин, автоматлаштирилган йигирув, тўқув ва трикотаж ишлаб чиқаришлари, юқори сифатли, модабоп, бежирим кийим-кечак ва пойабзалнинг оммавий турларини чиқариш бўйича тез мослаштириладиган поток линиялар барпо этилсин.

Хом ашёдан, материаллардан, газламалардан оқилона фойдаланиш таъминлансин, химиявий тола ва иплар, айнимайдиган бўёқ ва бошқа химиявий материалларни қўллаш кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 24-26 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 3-4 процент арзонлаштирилсин.

Маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш **1,3-1,5 баравар оширилсин.** Оғир индустрия ва мудофаа саноати тармоқларининг аҳолини юқори сифатли ва хилма-хил саноат моллари, айниқса, узоқ вақт фойдаланиладиган моллар билан таъминлашга қўшадиган ҳиссаси жиддий оширилсин.

Уй-рўзғор ишларида меҳнат сарфини камайтирувчи маиший техникани ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Асосан унификация қилинган рўзғор холодильниклари ва музлатгичлари, кир ювиш ва тикув машиналари, бошқа замонавий рўзғор электр техникасини тайёрлашга ўтилсин. Радиоприёмниклар ишлаб чиқариш 1,3-1,4 баравар, рангли телевизор — 1,6 баравар, магнитофон — 1,3 баравар, тикув машиналари — 1,6 баравар, мебель — 1,3 баравар, боғ уйчалари — 2 баравар, рўзғор химияси товарлари — 1,4-1,6 баравар кўпайтирилсин. Шахсий ёрдамчи хўжаликларда, коллектив боғ ва томорқаларда қўлланиладиган механизация воситалари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Медицина саноатида маҳсулот ҳажми камида 1,4 баравар кўпайтирилсин. Юқори самарали дори-дармон, аввало энг кўп тарқалган касалликларни даволайдиган дори-дармон ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин, касалликларга диагноз қўйиш ва аҳолини даволаш учун энг янги прибор ва аппаратларни ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Регионал хусусиятларни ҳисобга олиб, **маҳаллий саноатни** янада ривожлантириш, унинг техник базасини мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилсин. Асосан товарлар турини, шу жумладан бадиий ҳунармандчилик буюмлари, маҳаллий қурилиш материаллари турини кўпайтириш ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1,3-1,4 баравар оширилсин. Ишлаб чиқарилаётган товарлар сифати яхшилансин. Меҳнатнинг касаначилик усулидан кенг фойдаланилсин. Хом ашёнинг маҳаллий турлари ва иккиламчи ресурсларидан фойдаланиш кўпайтирилсин.

Хизмат соҳасини янада ривожлантириш ва самарадорлигини ошириш таъминлансин. Хизмат турларидан фойдаланишда меҳнаткашларга энг кўп қулайлик яратиш учун аҳолига хизмат кўрсатиш сифати ва маданияти тубдан яхшилансин, хизмат соҳаси корхоналари ва муассасалари тармоғи кенгайтирилсин. Хизмат турлари кўпайтирилсин. Аҳолига хизмат кўрсатувчи тармоқларнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, бу тармоқларнинг корхоналарини замонавий, юқори унумли машина-ускуналар билан жиҳозлаш яхшилансин, илғор технологик жараёнлар жадал жорий этилсин.

Хизмат соҳаси корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари тармоғи одамларнинг иш, ўқиш ва яшаш жойларига яқин қилиб оқилона жойлаштирилсин. Барча тармоқларнинг корхоналари ва ташкилотлари қандай ихтисослаштирилганидан қатъий назар, аҳолига барча турдаги маиший ва бошқа хизмат кўрсатишга кенг жалб этилсин.

Уй-жой-коммунал хўжалиги, маиший хизмат, пассажир транспорти, алоқа, маданият корхоналари ва муассасалари, шунингдек санаторий-курорт ва соғломлаштириш, спорт ташкилотлари, юридик консультациялар ва нотариал идораларнинг аҳолига пулли хизмат кўрсатишини кенг ривожлантириш амалга оширилсин. Гражданларнинг шахсий ва мулкий давлат страхованиеси ривожлантирилсин, омонат кассалари кўрсатадиган хизмат кенгайтирилсин.

Аҳолининг транспорт воситалари, радиоэлектрон аппаратлари, рўзғор машиналари ва приборлари, мебель ва бошқа рўзғор буюмларини ремонт қилиш ва уларга техника хизмати кўрсатишга бўлган эҳтиёжи тўла қондирилсин. Гражданларнинг транспорт воситалари учун кооператив гаражлар ва пулли стоянкалар қуриш кенгайтирилсин.

Кирхоналар, химиявий тозалаш корхоналари, сартарошхоналар хизмати, шунингдек бошқа хизматлар жадал ривожлантирилсин. 1990 йилда уй-жойларни ремонт қилиш ва қуриш, аҳоли буюртмаси билан бошқа қурилишларни тиклаш ҳажми камида 3 баравар оширилсин. Бу мақсадларга пудратчи қурилиш ташкилотлари жалб этилсин. Йилига камида 1 миллионта боғ ва томорқа участкалари ажратилсин ҳамда уларни ободонлаштириш юзасидан зарур ҳажмда пулли хизмат кўрсатиш йўлга қўйилсин.

Туристик-экскурсия муассасаларининг аҳолига хизмат кўрсатиш ҳажми оширилсин, бу хизмат сифати яхшилансин, форма ва турлари кўпайтирилсин. Янги туристик комплекслар, меҳмонхоналар, базалар ва кемпинглар қурилиши амалга оширилсин. Аҳолининг туризм инвентарлари ва анжомларига эҳтиёжлари тўла қондирилсин. Туристик-экскурсия ташкилотларини транспорт воситалари билан таъминлаш яхшилансин.

(Давоми 6-бетда).

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари

(Давоми. Боши 2, 3, 4 ва 5-бетларда).

Маданий хизматнинг янги прогрессив турлари ва шакллари ривожлантирилсин. Театрлар, кинотеатрлар, музейлар, циркдар, концерт заллари, болалар музика ва бадиий мактаблари тармоғи кенгайтирилсин. Аҳолининг, айниқса, қишлоқ аҳолисининг бўш вақтини ташкил этишда клуб муассасаларининг роли оширилсин.

Аҳолига барча турдаги транспорт хизмати кўрсатиш яхшилансин. Ташишдаги қулайликка бўлган талаб тўлароқ ҳисобга олинсин. Хизмат маданияти оширилсин. 1990 йилда ҳамма фойдаланадиган транспорт пассажир обороти 12-14 процент оширилсин.

Ишлаб турган метрополитенларни ривожлантириш ва янгиларини қуриш давом эттирилсин, Челябинск, Омск, Красноярск, Олмаота, Рига шаҳарларида метро линиялари қурилиши бошлаб юборилсин. Автобус, трамвай, троллейбус ва таксомотор парклари ишини такомиллаштириш, уларнинг ремонт базасини мустаҳкамлаш, аввало қишлоқ жойларда пассажир транспортининг бир маромда ва аниқ ишлашини ошириш тадбирлари кўрилсин. Бу ишда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг роли оширилсин. Шаҳар ички транспортида пассажирлар ташиш ҳажми 20-25 процент кўпайтирилсин.

Алоқа хизмати ва ахборотнинг техника воситалари жадал ривожлантирилсин. Аҳолига телефон алоқаси хизмати кўрсатиш 1,6-1,7 баравар, шаҳарлараро автомат телефонлар миқдори 2,5-3 баравар оширилсин. Шаҳарлараро телефон алоқасини автоматлаштириш даражаси 70 процентга етказилсин.

Беш йиллик охирига бориб асосан ҳамма жойда телевидениенинг икки программасини қабул қилиш таъминлансин. Қишлоқ жойларида кўп программали радио эшиттириш тармоғи кенгайтирилсин. Газеталарни босилиб чиққан куниёқ обуначиларга ва чакана савдога етказиб бериш одат тусига киритилсин, шу мақсадда алоқа корхоналарининг техник жиҳозланиш даражаси оширилсин.

Йирик савдо корхоналари қурилишини биринчи навбатда зарур бўладиган товарларни сотадиган ва бевосита уй-жой районларида жойлашган кичкина магазинлар тармоғи билан уйғунлаштириб олиб бориш ҳисобига **савдо шохобчаларини** оқилона, аҳоли учун энг қулай **жойлаштириш** таъминлансин. Савдо корхоналарининг меҳнатни механизациялаш воситалари билан, хусусан товарларни қадоқлаш воситалари билан жиҳозланиши оширилсин. Чакана савдога молларни узлуксиз етказиб бериш мақсадида улгуржи савдо ташкилотлари ишини тубдан яхшилаш, уларни жойлаштиришни рационализациялаштириш таъминлансин.

Савдо хизмати маданияти оширилсин, аҳолига иложи борича қулайлик туғдирилсин. Савдонинг ўз-ўзига хизмат кўрсатиш, молларни каталоглар, намуналар бўйича сотиш, олдиндан берилган буюртма бўйича уйига етказиб бериш каби илғор усуллари ҳар томонлама ривожлантирилсин. Фирма магазинлари шоҳобчалари ишлаб чиқарувчи тармоқлар системаси ҳисобига ҳам бундай магазинларни ташкил этиш анча оширилсин. Посилка савдоси жадал суръатлар билан ривожлантирилсин.

Умумий овқатланиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин, шу тармоқнинг ишини ташкил этиш такомиллаштирилсин, унинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Озиқ-овқат саноати тармоқлари билан кооперациялаш асосида ярим фабрикатлар ва кўп жиҳатдан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича катта тайёрлаш корхоналари барпо этиш ва бу маҳсулотлар билан умумий овқатланиш корхоналарини марказлаштирилган ҳолда таъминлаш асосида маҳсулот ишлаб чиқаришнинг индустриал технологияси жорий этилсин. Мактаблар, билим юртлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ошхоналар тармоғи кўпайтирилсин. Беш йиллик охирига бориб меҳнаткашларнинг иш жойларида умумий овқатланишга бўлган эҳтиёжи қондирилиши тўлиқ таъминлансин. Тез хизмат кўрсатиш корхоналарининг ихтисослаштирилган тармоғи кенгайтирилсин. Тайёрланаётган овқат сифати анча яхшилансин.

Матлубот кооперацияси системасида товар ресурсларини янада кўпайтириш кўзда тутилсин, қишлоқ жойларида савдо хизмати ва умумий овқатланиш яхшилансин. Аҳолидан ва колхозлардан сотиб олинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотини ишлаб чиқаришга янада актив жалб этиш, уни қайта ишлаш ва сақлашни ҳар томонлама такомиллаштириш, шунингдек моллар ва паррандаларни бўрдоқига боқиш, ички ҳавзаларда балиқ урчитиш ва балиқ овлаш, хом ашёнинг маҳаллий турларидан фойдаланиш йўли билан товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Доривор ўсимликлар, асал, резавор, ёнғоқ, мева, сабзавот ва қўзиқорин тайёрлаш ҳажми анча кўпайтирилсин.

Қишлоқ аҳолисининг хилма-хил товарлар ва хизматга бўлган талабини қондириш жиддий яхшилансин. Шаҳарлар ва саноат марказларида шартнома нархларида сотиб олинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотадиган магазинлар тармоғи кенгайтирилсин. Колхоз савдоси ривожлантирилсин. Колхоз бозорларининг иши яхшилансин, ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотини ташиш ва сотишда аҳолига ёрдам берилсин.

Аҳоли учун товарлар ишлаб чиқаришни ва хизмат соҳасини ривожлантиришда иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг, партия, касаба союз ва хўжалик органларининг роли ва масъулияти оширилсин.

VIII. ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Транспортнинг асосий вазифалари — халқ хўжалиги ва аҳолининг юк ташишга бўлган эҳтиёжларини ўз вақтида сифатли ва тўла қондиришдан, транспорт ишининг иқтисодий самарадорлигини оширишдан иборат.

Ана шу вазифаларни бажариш учун:

мамлакат ягона транспорт системасининг келишиб олинган тараққиёти, унинг халқ хўжалиги бошқа тармоқлари билан баҳамжиҳатлиги таъминлансин, транспорт ҳамма турлари ишини мувофиқлаштириш такомиллаштирилсин, норационал юк ташиш бартараф этилсин, юкларни ташиб бериш муддати қисқартирилсин ва уларнинг сақланиши таъминлансин;

илғор техника ва технологияни яратиш ҳамда жорий этиш жадаллаштирилсин, транспортнинг янги турлари ривожлантирилсин, ҳаракат қилувчи состав ва бошқа техника воситаларини янгилаш суръатлари оширилсин, моддий-техника ва ремонт базаси мустаҳкамлансин;

юк ташишнинг прогрессив усуллари кенг қўлланилсин, контейнерларда ва пакетлаб юк ташиш ҳажми 1,4-1,5 баравар оширилсин, юк ортиш-тушириш ва ремонт ишларида комплекс механизация даражаси анча оширилсин, ҳаракат хавфсизлиги таъминлансин, транспортнинг атроф муҳитга салбий таъсири камайтирилсин.

Темир йўл транспортида темир йўлларда эксплуатация ишларини ташкил этиш, йўлнинг ва ҳаракат қилувчи составнинг қарови ва ремонти такомиллаштирилсин, локомотивлар ва вагонларнинг унумдорлиги, юк поездларининг ўртача оғирлиги анча оширилсин. Поездларнинг ҳаракат тезлиги оширилсин, вагонларнинг обороти жадаллаштирилсин.

Темир йўлларнинг биринчи галда Марказий Урал, Ғарбий Сибирь, Волга бўйи, мамлакат Европа қисмининг жануби, Қозоғистон ва Ўрта Осиё билан боғлайдиган йўлларнинг ўтказиш ва ташиш қуввати оширилсин. Саралаш, юк ва пассажир станцияларининг қайта ишлаш қобилияти оширилсин. Локомотив ва вагон деполари, ҳаракат қилувчи составни ремонт қиладиган, запас қисмлар ва стрелка ўтказгичлари ишлаб чиқарадиган заводларни янада тараққий эттириш ва техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш жадаллаштирилсин.

2,3 минг километр узунликдаги янги темир йўллар фойдаланишга топширилсин, камида 4 минг километр узунликда иккинчи йўллар қурилсин, 8 минг километр темир йўл линиялари электрлаштирилсин. Локомотив ва вагон парклари яна ҳам пишиқ-пухта ва тежамли бўлган локомотивларнинг янги серияларн, электр ва дизель поездлари, сиғими ва юк ортиши юқорироқ бўлган юк вагонлари, қулайлиги оширилган пассажир вагонлари ва метрополитен вагонлари ҳисобига янгилансин ва тўлдирилсин. Ҳозир фойдаланилаётган паркларда махсус вагонларнинг салмоғи 1,3-1,4 баравар оширилсин. Юк вагонлари паркини роликли подшипникларга ўтказиш тугаллансин.

Юк ташиш ҳажми 8-10 процент ва пассажир обороти 7-9 процент кўпайтирилсин. Юк ташишда банд бўлган ходимларнинг меҳнат унумдорлиги 10-12 процент оширилсин.

Денгиз транспортида флотдан, порт ва кема ремонти заводларининг ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш анча яхшилансин. Портлар ва заводларни ривожлантириш давом эттирилсин. Флот юқори унумли, тежамли махсус кемалар билан тўлдириш ҳисобига янгилаб борилсин. Музёрар ва музёрар-транспорт флоти ривожлантирилсин. Контейнерлар ва пакетларда, лихтеровоз ва паром кемаларда юк ташиш ҳажми кўпайтирилсин. Ташқи савдо юкларини ташишнинг самарадорлиги оширилсин.

Дарё транспортида юк ташиш ҳажми 9-11 процент оширилсин. Сибирь ва Узоқ Шарқ дарёларида ҳамда кичик дарёларда юк ташишни янада юксак суръатларда кўпайтириш таъминлансин. Кўп юк ортилган шатакка олинган составларда, «дарё—денгиз» типидаги кемаларда юк ташиш ривожлантирилсин. Магистрал дарёларда гарантияли қатнов даври узайтирилсин.

Дарё флоти тежамли, ўзи юрмайдиган кемалар, буксирлар, ҳам дарёда, ҳам денгизда сузадиган кемалар ҳамда қулай пассажир кемалари ҳисобига янгилаб борилсин. Портлар, кема ремонти заводларини ривожлантириш ва реконструкция қилиш аввало, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида давом эттирилсин. Дарё кемаларидан, порт ва заводларнинг ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш тубдан яхшилансин.

Ҳаво транспортида янги юқори самарали магистрал пассажир самолётлари ва ўртача миқдорда юк оладиган юк самолётларидан фойдаланила бошлансин. Граждан авиацияси Арктика ва Антарктика шароитида, маҳаллий ҳаво йўлларида, шунингдек қишлоқ хўжалиги ва махсус ишларда қўлланишга мўлжалланган ҳаво кемалари билан таъминлансин. Тегишли автоматлашган системалар жорий этишни жадаллаштириш, учишни бошқариш ягона системасини такомиллаштириш давом эттирилсин. Пассажир обороти 17-19 процент оширилсин, ёнилғининг солиштирма сарфи 3-5 процент камайтирилсин.

Автомобиль транспортида автотранспорт воситаларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, бунга биринчи навбатда прицеплар ва ярим прицепларни кенгроқ қўллаш, унумсиз бекор туриб қолишларни қисқартириш, автомобилларнинг бўш қатнашини ва норационал юк ташишини камайтириш ҳисобига эришилсин. Марказлаштирилган юк ташиш ривожлантирилсин ва такомиллаштирилсин. Умум фойдаланишдаги автомобиль транспортининг устун даражада ривожланиши таъминлансин.

Автомобиль паркининг структураси яхшилансин. 1990 йилда дизель двигатели билан ишлайдиган автомобиллар юк оборотининг салмоғи 60 процентга етказилсин. Газ баллонли автомобилларни қўллаш анча кенгайтирилсин, газ заправка станцияларининг қурилиши жадаллаштирилсин. Юк ташишда 1990 йилда 1985 йилга нисбатан бензин ва дизель ёнилғисини 18—20 процент тежаш таъминлансин. Автокорхоналар сиғими каттароқ бўлган ва қулайлиги оширилган автобуслар билан тўлдирилсин. Автотранспорт воситаларини агрегат усули билан ремонт қилиш кенгайтирилсин.

Юк ташиш 18-19 процент ва умум фойдаланишдаги автобус паркининг пассажир обороти 14-16 процент оширилсин.

Йўл хўжалигини ривожлантириш, биринчи навбатда қишлоқ жойларида ривожлантириш давом эттирилсин. Беш йилликда 167 минг километр қаттиқ қопламали автомобиль йўллари, шу жумладан, 75 минг километр умум фойдаланишдаги йўллар ва 92 минг километр қишлоқ ички хўжалик аҳамиятидаги йўллар қурилсин ва реконструкция қилинсин. 1990 йилга бориб колхоз ва совхозларнинг марказларини районларнинг маъмурий марказлари билан боғловчи автомобиль йўллар қурилиши асосан тугаллансин. Умум фойдаланишдаги автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилишга корхоналар, ташкилотлар ва колхозларнинг моддий, меҳнат ва молиявий ресурслари кенг жалб этилсин. Автомобиль йўлларининг эксплуатация сифатлари, уларнинг пассажирлар ва ҳайдовчиларга хизмат кўрсатиш объектлари автомобилларга техника хизмати кўрсатиш пунктлари ва автозаправка станциялари билан таъминланиши анча яхшилансин.

Трубопровод транспорти ривожлантирилсин, газ транспорти тармоқлари ва нефть маҳсулотлари оқизиш қувурлари, истеъмолчиларгача етиб борадиган шохобчалар қурилиши бирмунча кўпайтирилсин. Маъдан концентратлари ва кўмир ташишда трубопровод гидротранспортидан фойдаланиш ишлари кучайтирилсин.

Саноат транспортини комплекс ва мутаносиб тарзда тараққий эттириш таъминлансин. Саноат транспортининг конвейер, пневмоконтейнер, осма-канат ва бошқа узлуксиз ҳамда ихтисослашган турларини қўлланиш кенгайтирилсин.

Алоқа хизмати кўрсатиш ҳажми 26-28 процент оширилсин. Фан ва техниканинг янги ютуқлари негизида мамлакат алоқа хизматининг ягона автоматлаштирилган тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин ва унинг пишиқ-пухталиги оширилсин.

IX. КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

Капитал қурилишнинг асосий вазифаси — ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ва социал масалаларни ҳал этишга мўлжалланган халқ хўжалигининг асосий фондларини яратишдан ва уларни жадал янгилашдан, қурилиш ишлаб чиқаришининг самарадорлигини тубдан оширишдан иборат.

Беш йилликда халқ хўжалигига капитал маблағ сарфлаш 18-22 процент ва пудрат ишлари ҳажми 16-17 процент оширилсин.

Капитал маблағларнинг самарадорлиги оширилсин, уларнинг қайта ишлаб чиқариш ва технология структураси такомиллаштирилсин. Моддий, молиявий ва меҳнат ресурслари, аввало, ишлаб турган корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилишга ҳамда фан-техника тараққиётини белгилайдиган объектлар қурилишига ва социал вазифаларни ҳал этишга жамлансин.

Ўн иккинчи беш йилликдан бошлаб объектларни норматив муддатларда қуриш ва ишга тушириш таъминлансин. Бирваракайига қурилаётган объектлар сони анча камайтирилсин. Бошлаб қўйилган қурилишлар ва тугалланмаган қурилишлар ҳажми норматив даражасига етказилсин. Ўрнатилмаган ускуналар запаси анча камайтирилсин. Ишлаб чиқариш объектлари қурилиши ишлаб турган корхоналарнинг имкониятларидан тўла фойдаланилаётганида ҳамда қурилиш мўлжалланаётган районларда меҳнат ресурслари билан таъминланганида, шунингдек янги районлар ўзлаштирилаётганида ва бу қурилиш принцип эътибори билан янги технология жорий этилиши учун зарур бўлганида бошлансин. Ишга туширилаётган қувват бирлигига ҳисоблаганда қурилиш қиймати пасайтирилсин. Қурилиш сифати анча оширилсин.

Ишлаб чиқариш объектлари қурилиши комплекс тарзда амалга оширилсин, лойиҳаларда қурилиши кўзда тутилган уй-жой, социал-маданий ва маиший объектлар ўз муддатида қурилиб, ишга туширилиши сўзсиз таъминлансин.

Қурилиш ишлаб чиқариши изчиллик билан индустрлаштирилсин, бу жараён объектларни заводда тайёрланган қисмлардан тиклашнинг ягона процессига айланишига эришилсин. Қурилишларга инженерлик ва технология ускуналари йирик блоклар шаклида комплект тарзда етказиб берилишига ўтилсин. Қурилиш ва монтаж ишлари, айниқса, ишлаб турган корхоналар реконструкция қилинаётган шароитда комплекс механизацияни таъминлайдиган илғор технология, машина ва механизмлар системасини яратиш ва жорий этиш жадаллаштирилсин. Пардозлаш ишларидаги анъанавий сермеҳнат иш жараёнлари замонавий индустриал методлар билан алмаштирилсин. Қўлда бажарилаётган ишлар ҳажми тахминан 25 процент қисқартирилсин. Қурилиш министрликлари корхоналарида махсус қурилиш техникаси ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Қўлланилаётган қурилиш конструкциялари ва материалларининг структураси яхшилансин, металл прокати, пластмассалар, смола, полимерлар, ёғоч, керамика ва бошқа нометалл материаллардан тайёрланадиган янги буюмларнинг самарали турларидан фойдаланиш кенгайтирилсин.

Қора металл прокатини 14-16 процент, цементни 10-12 процент ва ёғоч-тахтани 12-14 процент миқдорида тежаш таъминлансин.

Қурилиш ишлаб чиқаришини ташкил этиш такомиллаштирилсин. Қурилиш-монтаж ташкилотларини йириклаштириш йўли давом эттирилсин, бошқарувнинг ортиқча бўғинлари қисқартирилсин, қувватлар ва объектларнинг ўз вақтида ишга туширилиши ва хўжалик фаолиятининг натижалари яхшиланиши учун қурилиш-монтаж трестларининг мустақиллиги кенгайтирилиб, уларнинг жавобгарлиги оширилсин. Меҳнатнинг илғор форма ва усуллари кенг жорий этилсин, бригада пудрати равнақ топсин, бригадалар йириклаштирилсин, уларнинг ишини ташкил этиш такомиллаштирилсин. Нообод ва олис районларда объектларни энг қисқа муддатларда барпо этиш учун қурилиш ташкилотларининг ҳаракатчанлиги оширилсин.

Лойиҳа ва қурилиш ташкилотларининг қурилиш маҳсулоти илмий-техника даражаси учун масъулияти оширилсин. Ишлаб турган корхоналарни техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилишдан ана шу ташкилотларнинг манфаатдорлиги оширилсин.

Лойиҳа-смета ишини такомиллаштириш давом эттирилсин. Қурилишнинг техника-иқтисодий жиҳатдан асосланганлиги, лойиҳа ҳужжатларининг сифати оширилсин, бу иш учун лойиҳа ташкилотларининг, экспертиза органларининг жавобгарлиги кучайтирилсин. Лойиҳаларда прогрессив фан-техника ютуқларидан, ресурс ва энергияни тежаб қолиш имконини берадиган технология ва ускуналардан, тежамли ҳажмий планлаштириш ечимлари, конструкциялари, материалларидан, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг илғор методларини, маҳсулот бирлигига кетадиган моддий, ёнилғи-энергетика ва меҳнат ресурслари сарфини қадам-бақадам камайтиришга имкон берадиган омиллардан кенг фойдаланиш кўзда тутилсин. Шу асосда ўн иккинчи беш йиллик лойиҳаларида қурилиш смета қийматининг солиштирма кўрсаткичларини камайтириш амалга оширилсин. Шу жумладан, халқ хўжалигидаги қурилиш-монтаж ишларининг таннархи ўрта ҳисобда 4-5 процент арзонлаштирилсин.

Архитектура ва шаҳарсозлик ечимларининг сифати яхшилансин. Лойиҳа ва қидирув ташкилотларининг ихтисослашуви ривожлантирилсин, авторлик назорати кучайтирилсин. Лойиҳалаштиришнинг автомат системалари кенг қўлланилсин.

Қурилишда ягона техника сиёсати ўтказилиши учун СССР Госстройининг масъулияти оширилсин.

Қурилишда меҳнат унумдорлиги 16-17 процент оширилсин.

X. СОЦИАЛ РИВОЖЛАНИШ, ХАЛҚ ТУРМУШ ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ

Халқ фаровонлигини янада ошириш, совет кишиларининг ўсиб бораётган моддий ва маънавий эҳтиёжларини тобора тўлиқ қондириш таъминлансин. Социал тадбирларнинг ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва унинг самарадорлиги ўсишига таъсири кучайтирилсин.

Истеъмол даражаси изчил ошириб борилсин ва структураси такомиллаштирилсин, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари ва ноозиқ-овқат моллари билан таъминлаш яхшилансин. Беш йиллик мобайнида чакана товар обороти ҳажми 18-22 процент оширилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик **иш ҳақи** 13-15 процент оширилсин ёки 215-220 сўмга етказилсин. Меҳнатга ҳақ тўлаш системасининг самарадорлиги оширилсин. Ходимларга ҳақ тўлаш миқдори уларнинг меҳнатга қўшган ҳиссаси билан узвий уйғунлаштириб олиб борилсин, сунъий тенглаштириш элементлари қатъият билан тугатилсин, ишдаги камчилик ва нуқсонлар учун моддий ва маънавий жавобгарлик кучайтирилсин.

Бажариладиган ишларнинг мураккаблиги ва шарт-шароитларини ҳисобга олиб, халқ хўжалиги тармоқлари, шунингдек меҳнаткашларнинг турли категориялари бўйича иш ҳақи миқдори нисбати яхшилансин. Инженерлик меҳнатининг жамоат эътирофи ва обрў-эътибори оширилсин. Мастерлар, конструкторлар ва технологларнинг роли ва обрў-эътибори оширилсин, уларнинг меҳнати ва ишга ижодий муносабатини моддий ва маънавий рағбатлантириш кучайтирилсин.

Халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш тармоқларида зарур шарт-шароитлар яратилгани ва ресурслар қидириб топилгани сари босқичма-босқич ишчи ва хизматчиларнинг тариф ставкалари ва мансаб окладлари ошириб борилсин. Ўқитувчилар ва халқ маорифининг бошқа ходимлари маошини ошириш юзасидан бошлаб юборилган тадбирлар ниҳоясига етказилсин, соғлиқни сақлаш ва маданият ходимлари маошини босқичма-босқич ошириш бошлаб юборилсин. Илмий-тадқиқот муассасалари, конструкторлик, технология ва лойиҳалаш ташкилотлари ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш такомиллаштирилсин, улар маошининг янги техника ва технологияни ишлаб чиқиш ва жорий этишдан олинадиган самарага боғлиқлиги кучайтирилсин.

Иш ҳақини районлар миқёсида тартибга солиш такомиллаштирилсин. Узоқ Шарқ ва Шарқий Сибирь районларида узлуксиз стаж учун ишчи ва хизматчилар иш ҳақига қўшимча жорий этилсин.

Иккинчи ва учинчи сменалардаги ишларда банд бўлган ишчи ва хизматчиларни моддий рағбатлантириш кучайтирилсин, корхоналар ва ташкилотлар маблағлари ҳисобидан бундай ходимларга имтиёз ва афзалликлар бериш кенгайтирилсин.

Меҳнатни нормалаштириш анча яхшилансин, унинг меҳнатни ташкил этиш ва ҳақ тўлаш формаларини такомиллаштириш юзасидан олиб борилаётган иш билан, иш жойларини аттестациядан ўтказиш билан маҳкам боғланиши таъминлансин. Техника жиҳатдан асосланган нормалар ва нормативларни қўлланиш кенгайтирилсин, янги техникани, илғор технологияни жорий этишни ва меҳнатни ташкил қилишни ҳисобга олиб, бу норма ва нормативлар мунтазам қайта кўриб борилсин.

Колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ўртача ойлик ҳақ 18-20 процент **оширилиши таъминлансин,** унинг ошиши қишлоқ хўжалик маҳсулотининг кўпайтирилиши, сифати ва ишлаб чиқариш самарадорлиги билан боғлаб олиб борилсин.

Ижтимоий истеъмол фондлари 20-23 процент **кўпайтирилсин,** социал ва иқтисодий вазифаларни ҳал этишда улардан оқилона фойдаланилсин. Ижтимоий истеъмол фондларини тақсимлаш формалари такомиллаштирилсин. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда юксак натижаларга эришаётган меҳнат коллективлари учун уй-жойга, дам олиш шароитларини яхшилаш, мактабгача болалар муассасалари ва бошқа социал неъматларга бўлган эҳтиёжини қондиришда имтиёзли имкониятлар берилсин.

Болали оилаларга ёрдам кўрсатиш кенгайтирилсин, хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароити яхшилансин. Оналар учун мамлакат районларига қараб босқичма-босқич болани бир ярим ёшга етгунча парвариш қилишга қисман пул тўланадиган отпуска миқдори оширилсин, шу билан бирга олти ойгача ҳақ тўланмайдиган қўшимча отпуска берилсин. Хомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган профилакторийлар тармоғи ривожлантирилсин. Фарзанд туғилгунча бериладиган отпуска муддати, шунингдек бемор болани парвариш қилиш бўйича ҳақ тўланадиган отпуска муддати узайтирилсин.

Келин-куёвлар никоҳдан ўтганларидан кейин бир йил давомида фарзандсизлик учун улардан олинадиган солиқ бекор қилинсин.

Уй-жой-қурилиш кооперативларига кириш ва индивидуал уйлар қуришда ёш оилаларга имтиёз ва афзалликлар бериш кенгайтирилсин. Янги уйга кўчиб кирувчиларнинг шахсан меҳнат иштироки билан ёшлар учун уй-жой комплекслари қуриш ривожлантирилсин.

Болаларни мактабгача тарбия муассасалари билан таъминлаш проблемаси яқин йиллар ичида ҳал этилсин, уларда болаларни тарбиялаш шароити яхшилансин. Тахминан 3 миллион ўринли мактабгача болалар муассасалари қурилсин. Куни узайтирилган мактаб (группа)лар, пионер лагерлари, пионер ва ўқувчиларнинг саройлари (уйлари), спорт мактаблари ва бошқа болалар муассасалари тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин.

Уруш ва меҳнат ветеранлари, меҳнатга яроқсиз граждалар ва ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари тўғрисида ғамхўрлик кучайтирилсин. **Пенсия таъминоти яхшилансин.** Ишчи ва хизматчиларга ёши ва инвалидлиги учун тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдори, колхозчиларга илгари белгиланган пенсиялар миқдори янада оширилсин. Пенсионерларга социал-маиший хизмат кўрсатиш яхшилансин. Савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат корхоналари, соғлиқни сақлаш муассасаларининг ёлғиз кекса, меҳнатга яроқсиз гражданларга уйда хизмат кўрсатиши кенгайтирилсин. Кексалар ва инвалидларнинг интернат-уйлари тармоғи кенгайтирилсин, уларни ободонлаштириш даражаси оширилсин, бундай интернат-уйларда овқатланишга, дори-дармон ва бошқа эҳтиёжларга сарф нормалари оширилсин. Бу муассасаларнинг иш сифати тубдан яхшилансин.

Давлат заёмларининг ҳақини тўлаш давом эттирилсин.

Аҳолининг реал даромадини ошириш вазифаларига биноан **чакана нархлар сиёсати** изчил олиб борилсин. Давлат чакана нархлари ва тарифлари системаси такомиллаштирилсин, уларда ижтимоий зарур харажатлар, буюмлар ва хизматнинг сифати ҳамда истеъмол хусусиятлари тўлароқ акс эттирилсин. Турли группадаги товарларда нархнинг иқтисодий ва социал асосланганлик нисбати таъминлансин. Ишлаб чиқариш самарадорлиги ошиб борган ва таннархи пасая борган зарур товарлар ва молия ресурслари жамғарилиб борган сари баъзи товарларнинг нархи пасайтириб борилсин. Нарх интизомига риоя этилиши устидан қаттиқ давлат ва жамоат контроли амалга оширилсин.

Совет кишиларининг **уй-жой шароити** яхшилансин. Умумий майдони 565-570 миллион квадрат метр саҳнда уй-жой қурилсин. Квартираларнинг планировкаси такомиллашган, янги, тежамли типовой лойиҳалар бўйича уй-жой қуриш кўпайтирилсин. Шаҳар ва бошқа аҳоли пунктлари қурилишининг комплекс характерда бўлиши таъминлансин.

Бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар коллективларининг меҳнатга қўшадиган ҳиссасига биноан вужудга келадиган уй-жой қурилиши ва социал-маданий тадбирлар фондлари маблағлари ҳисобига меҳнаткашларнинг уй-жой ва маиший шароитларини яхшилаш имкониятлари анча кенгайтирилсин.

Кооператив ва индивидуал уй-жой қурилиши жадал ривожлантирилишига кўмаклашилсин. Меҳнаткашларнинг уй-жой қурилиш кооперативларига кириш ҳамда ўз маблағи, кредит ва корхоналарнинг фондлари ҳисобига индивидуал қурилишни амалга ошириш имкониятлари кенгайтирилсин. Корхоналар ва ташкилотлар уларга ёрдам берсин.

Янги ўзлаштирилаётган районларда, айниқса Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида уй-жой ва социал-маданий қурилишга давлат капитал маблағлари биринчи навбатда ажратилиши таъминлансин.

Қишлоқ жойларда уй-жой қурилишини кўпайтириш тадбирлари амалга оширилсин. Ёшлар ва малакали кадрларнинг қишлоқда муқим ўрнашиб қолиши учун зарур шарт-шароитлар яратилсин.

Коммунал хўжалиги ривожлантирилсин. Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларини газлаштириш кенгайтирилсин, уларнинг марказлашган тартибда иссиқлик ва сув билан ҳамда канализация билан таъминланиши оширилсин, уларни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш ва санитария ҳолати яхшилансин. Ободончилик ишларида аҳолининг иштироки кенг қўлланилсин.

Уй-жой, коммунал хўжалиги органларининг иши яхшилансин. Гражданларга берилган уйларнинг яхши сақланиши учун уларнинг масъулияти оширилсин.

Аҳолининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш ва дам олиш шароити доимо яхшилаб борилсин. Соғлиқни сақлашнинг профилактика йўналиши кучайтирилсин, медицина хизмати сифати яхшилансин ва бутун аҳолини ҳар йили диспансер кўригидан ўтказиш бошлансин.

Кўп профилли ва ихтисослаштирилган шифохоналар, касалхона, поликлиника ва даволаш-диагностика корпуслари қуриш ҳисобига даволаш-профилактика муассасалари тармоғи ривожлантирилсин. Қишлоқ районлари аҳолисига медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш учун район марказий касалхоналари ва амбулаториялар қуриш давом эттирилсин. Амбулатория-поликлиника муассасалари, болалар касалхоналари ва туғруқхоналар тармоғи илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Беш йиллик мобайнида 350 минг ўринли касалхона ва ҳар сменада 900 минг кишини қабул қиладиган амбулатория-поликлиника муассасалари қуриб ишга туширилсин. Ишлаб турган медицина муассасалари реконструкция қилинсин. Соғлиқни сақлаш муассасаларини дори-дармон, замонавий диагностика ва даволаш ускуналари ҳамда медицина техникаси билан таъминлаш яхшилансин. Коллективларнинг меҳнати билан корхона ва ташкилотларда яратилган фондлардан шу корхона ва ташкилотларнинг ишчи ва хизматчиларига хизмат кўрсатадиган медицина муассасалари қуриш ва уларни ривожлантиришда кенг фойдаланилсин.

Ҳушёрлик социалистик турмуш тарзининг нормаси сифатида қарор топтирилсин. Ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши, шунингдек кишилар саломатлигига зарар етказадиган одатларга қарши қатъият билан кураш олиб борилсин.

Улуғ Ватан уруши инвалидларининг госпиталларида, туғруқхоналарда, марказий, шаҳар ва район касалхоналарида овқат ва дори-дармон билан, шунингдек амбулатория-поликлиника муассасаларида дори-дармон билан таъминлаш нормаси оширилсин. Уч ёшгача болалар дорилар билан бепул таъминлансин.

Санаторий-курорт муассасалари, жумладан, ота-оналарнинг болалари билан дам оладиган санаторийлар ва дам олиш уйлари, корхоналарнинг санаторий-профилакторийлари тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин.

Физкультура ва спортнинг оммавийлигини оширишга кўмаклашилсин. Физкультура ва спорт ишлари кенгайтирилсин ҳамда уни истиқомат жойларида, ишлаш ва ўқиш жойларида ташкил этиш яхшилансин. Спорт ташкилотларининг моддий базаси мустаҳкамлансин.

Халқ маорифи системаси такомиллаштирилсин, ёш авлодни ўқитиш, ғоявий-сиёсий, меҳнат, ахлоқий ва эстетик тарбиялаш ва уни ижтимоий-фойдали меҳнатга тайёрлаш сифати оширилсин. Мутахассисларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш яхшилансин.

(Давоми 7-бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2, 3, 4, 5 ва 6-бетларда).

Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишда кўзда тутилган тадбирларнинг амалга оширилиши таъминлансин. Ўқувчиларни меҳнатга ўргатиш ва ўрта мактабнинг ҳар бир битирувчиси оммавий касблардан бирини эгаллаб олиши учун зарур шарт-шароитлар яратилсин. Ёшларни касбга йўналтириш иши такомиллаштирилсин.

Ҳунар-техника таълими системаси ривожлантирилсин, фан-техника тараққиёти талабларига биноан бевосита ишлаб чиқаришда малакали ишчилар тайёрлаш яхшилансин. Мураббийлик формалари такомиллаштирилсин.

Олий ва ўрта махсус маълумотли мутахассислар тайёрлашда ўқитишнинг самарали методлари ва мақсадли формалари жорий этилсин. Олий мактабда кенг профилдаги мутахассислар тайёрлаш йўли амалга оширилсин.

Халқ хўжалигида мутахассислардан, айниқса инженер-техник кадрлардан фойдаланиш анча яхшилансин. Барча тармоқларда фан-техника тараққиёти талабларини ҳисобга олган ҳолда ишчи ва мутахассисларни қайта тайёрлаш, малакасини ошириш системаси ривожлантирилсин.

Мактабларнинг, ҳунар-техника билим юртлари, ўрта махсус ва олий ўқув юртларининг моддий базаси мустаҳкамлансин. Кабинетлар, устахоналар ва лабораторияларнинг замонавий ускуналар, приборлар, асбоб ва ўқув қўлланмалари билан таъминланиши яхшилансин. Ўқув жараёнига информатика ва электрон-ҳисоблаш техникаси активроқ жорий этилсин. Беш йиллик мобайнида 7 миллион ўринли умумий таълим мактаблари ва камида 810 минг ўринли ҳунар-техника билим юртлари қурилсин.

Совет кишиларини ғоявий-сиёсий, ахлоқий, ҳуқуқий, бадиий ва эстетик тарбиялашда, уларнинг маънавий эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш, уларнинг коммунистик дунёқарашини шакллантиришда **социалистик маданият ва санъат, оммавий ахборот воситаларининг роли оширилсин.**

Маданият ва санъатнинг моддий базаси ривожлантирилсин ва мустаҳкамлансин. Жойларда, айниқса шаҳарлардаги янги уй-жой районлари ва қишлоқ аҳоли пунктларида район маданият уйлари ва муассасалари тармоғи кенгайтирилсин. Аҳолига кино хизмати кўрсатиш такомиллаштирилсин, кинофильмларнинг, айниқса болалар ва ёшларга аталган кинофильмлар, шунингдек спектакллар, концерт программалари, бадиий кўргазмаларнинг ғоявий ва бадиий савияси оширилсин. Аҳоли, аввало ёшлар бадиий ҳаваскорлик ижодкорлигига кенг жалб этилсин. Аҳолига кутубхона хизмати кўрсатиш яхшилансин.

Аҳолининг вақтли матбуот, ижтимоий-сиёсий, илмий-техникавий, бадиий, ўқув ва болалар адабиёти нашрларига эҳтиёжи тўлароқ қондирилсин. Нашриёт ишининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилсин. Архив муассасалари иши яхшилансин.

XI. АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ, ТАБИИЙ РЕСУРСЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг самарадорлиги оширилсин. Кам чиқитли ва чиқитсиз технологик жараёнлар кенг жорий этилсин. Табиий ресурслар, хом ашё ва материаллардан тўла ва комплекс фойдаланишни таъминлайдиган, атроф-муҳитга зарарли таъсир кўрсатишга барҳам берадиган ёки уни жиддий равишда камайтирадиган комбинациялашган ишлаб чиқаришлар ривожлантирилсин.

Мамлакатнинг сув ресурсларини муҳофаза қилиш изчил яхшиланиб борилсин. Байкал кўлини, Балтика, Каспий денгизлари, Қора денгиз ва Азов денгизи ҳавзаларини муҳофаза қилиш юзасидан асосий тадбирларнинг бажарилиши ниҳоясига етказилсин. Арктика ҳавзаси, Ўрта Осиё ва Қозоғистон сув ҳавзаларини муҳофаза қилиш, шунингдек кичик дарёлар ва сув омборлари ҳолатини яхшилаш юзасидан комплекс тадбирларни амалга ошириш давом эттирилсин. Сув ресурсларидан оқилона фойдаланилсин. Тозалаш иншоотлари ва қурилмалари ишининг самарадорлиги оширилсин. Тозаланган оқова ва кон сувларидан суғориш ҳамда халқ хўжалигининг бошқа эҳтиёжлари учун фойдаланиш кенгайтирилсин.

Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш кучайтирилсин. Шу мақсадда технологик жараёнлар, ускуналар ва транспорт воситалари такомиллаштирилсин, хом ашё ва ёқилғи сифати яхшилансин, саноат чиқитлари ва бошқа чиқитларни тозалаш учун юқори самарали қурилмалар жорий этилсин.

Ердан оқилона фойдаланиш, уни шамол ва сув эрозиясидан, селдан, кўчкилардан, сув босишидан, ботқоқланишдан, қуриб қолишдан ва шўр босишдан ҳимоя қилиш таъминлансин. Экинзорларнинг сақланишини яхшилаш, ўрмон иҳотазорларини яратиш ишлари кучайтирилсин, 660 минг гектарга яқин ер қайтадан экинзорга айлантирилсин. Экинлар ва ўрмонларни зараркунанда ва касалликлардан ҳимоя қилишда инсонга ва ҳайвонот дунёсига зарарсиз методларни қўллаш муттасил кенгайтириб борилсин.

Ер ости бойлигини муҳофаза қилиш ва минерал ресурслардан комплекс фойдаланиш яхшилансин. Қазилма бойликларни қазиб олишда, бойитиш ва қайта ишлашда бўладиган нобудгарчиликлар камайтирилсин. СССРнинг иқтисодий зонаси ва СССР атрофидаги денгизларнинг қуруқликка яқин қисмларида табиий муҳитнинг сақланиши таъминлансин.

Шаҳарлар ва посёлкаларда кўкаламзор зоналарни яратиш ва ободонлаштириш давом эттирилсин, қўриқхоналар тармоғи, миллий парклар, заказниклар ва бошқа қўриқланадиган табиий территориялар тармоғи кенгайтирилсин. Ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш, кўпайтириш ва улардан оқилона фойдаланиш ишлари кучайтирилсин.

Табиий муҳитнинг ва ифлосланиш манбаларининг ҳолатини давлат йўли билан контрол қилишнинг таъсирчанлиги кучайтирилсин, бу хизматнинг самарали автомат асбоб ва ускуналар билан техник жиҳозланиши яхшилансин. Бу ишда жамоат ташкилотлари ва аҳолининг иштирок этиш форма ва методлари кенгайтирилсин. Совет кишилари табиий бойликларни сақлаш ва кўпайтириш, улардан тежаб-тергаб фойдаланиш учун юксак масъулиятни сезиш руҳида тарбиялансин. Мамлакатда табиатни муҳофаза қилиш ишини бошқариш такомиллаштирилсин.

XII. ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ КУЧЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ, ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг территориал структураси такомиллаштирилсин, ҳар бир иттифоқдош республикада ва ҳар бир иқтисодий районда иқтисодий ривожланиш билан социал ривожланиш оқилона бирга қўшиб олиб борилиши таъминлансин, мамлакатнинг ягона халқ хўжалик комплексида уларнинг ўзаро алоқаси яхшилансин.

Иқтисодий, социал ва табиий шароитларнинг территориал хусусиятларини, кўп энергия талаб қилувчи ишлаб чиқаришлар Сибирь ва Шимолий Қозоғистоннинг ёқилғи-энергетика базаларига яқинлаштирилиши зарурлигини тўлароқ эътиборга олиб, ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришда бундан буён ҳам илғор силжишлар амалга оширилсин. Ўрта Осиё, Жанубий Қозоғистон ва Закавказье районларида меҳнат ва табиий ресурслардан тўлиқроқ фойдаланилсин. Мамлакатнинг Европа районлари ва Урал экономикаси асосан моддий ишлаб чиқариш соҳасидаги ходимлар сонини камайтириб, ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш ҳисобига ривожлантирилсин. Территориал-ишлаб чиқариш комплексларини ва саноат узелларини вужудга келтириш практикаси кенгайтирилсин ва такомиллаштирилсин. Иш жойлари миқдорининг мавжуд меҳнат ресурсларига мувофиқлиги тармоқ ва территориал жиҳатдан таъминлансин.

Мамлакатнинг шарқий районларида ишлаб чиқариш потенциалини жадал кўпайтириш ва табиий ресурсларни ўзлаштириш давом эттирилсин. Уларнинг хўжалиги комплекс ривожлантирилсин, ишлаб чиқариш ва социал инфраструктура тармоқларини илдам ўстиришга эришилсин. Шимолнинг энг самарали табиий ресурслари хўжалик оборотига жалб қилинсин.

Йирик шаҳарларда аҳолига хизмат қиладиган объектлардан ташқари янги саноат корхоналарини барпо этиш чеклансин. Кичик ва ўрта шаҳарлар ҳамда ишчи посёлкаларининг хўжалигини ривожлантириш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин, шу жойларда чоғроқ ихтисослаштирилган корхоналар, ишлаб турган завод ва фабрикаларнинг филиаллари ва айрим цехлари, шунингдек қишлоқ хўжалигига хизмат қилиш, унинг маҳсулотини қайта ишлаш ва маҳаллий хом ашёдан маҳсулот ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган корхоналар жойлаштирилсин.

Иттифоқдош республикалар иқтисодий ва социал ривожланишининг қуйидаги асосий йўналишлари белгилансин:

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 20-23 процент кўпайтирилсин. Машинасозлик, газ, химия ва микробиология саноати жадал суръатлар билан ривожлантирилсин. 1990 йилда электр энергия ҳосил қилиш 1120-1160 миллиард киловатт-соатга, нефть ва газ конденсати қазиб чиқариш 560—575 миллион тоннага, газ олиш 640—650 миллиард куб метрга, кўмир қазиб чиқариш 440-445 миллион тоннага етказилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 13-15 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 140-142 миллион тоннага, қанд лавлаги етиштириш 31-32 миллион тоннага, картошка етиштириш 45-47 миллион тоннага, сабзавот етиштириш 14,5-15 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 10-10,2 миллион тоннага, сут етиштириш 54-55 миллион тоннага, тухум етиштириш 45-46 миллиард донага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 1 миллион 485 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин ҳамда 1 миллион 630 минг гектар ботқоқ ва захкаш ерларнинг захи қочирилсин. Захини қочириш талаб қилинмайдиган 6 миллион гектарга яқин ерда маданийлаштириш-техникавий ишлар ўтказилсин.

РСФСР Европа қисмининг энергетика базаси мустаҳкамлансин. Калинин атом электр станцияси ва Смоленск атом электр станциясининг иккинчи навбати қуриб битказилсин, Курск, Балаково, Татаристон, Ростов атом электр станцияларида, Горький ва Воронеж атом иссиқлик таъминоти станцияларида қувватлар ишга туширилсин ҳамда Кострома атом электр станциясини ва Волгоград атом теплоэлектр централини қуриш авж олдириб юборилсин. Красноярск атом электр станциясини, шунингдек Кола атом электр станциясининг учинчи навбатини қуришга киришилсин. Ирғанай ГЭСини қуриш жадаллаштирилсин, Загорск гидроаккумуляция электр станцияси фойдаланишга топширилсин, Ленинград гидроаккумуляция электр станцияси қурилиши авж олдириб юборилсин.

РСФСР Ноқоратупроқ зонаси агросаноат комплексининг янада ривожланиши ва самарадорлигини ошириш таъминлансин. Уй-жой, йўллар, хизмат соҳаси объектлари қурилиши кенг миқёсда давом эттирилсин, қишлоқ аҳолисининг меҳнат ва турмуш шароитлари яхшилансин.

Москва ва Ленинград шаҳарларида, Москва ва Ленинград областларида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ва мамлакат халқ хўжалигининг самарадорлигини ошириш учун барпо этилган илмий ва ишлаб чиқариш потенциалидан яхшироқ фойдаланилсин. Ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш, замонавий технологияларни, эпчил автомат системалар ва робот техникасини кенг қўллаш, тармоқлараро ишлаб чиқаришларни ихтисослаштиришни чуқурлаштириш ҳамда ўстириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билангина ишлаб чиқаришни ривожлантира бориб, иш ўрни миқдорини қисқартириш таъминлансин. Москва ва Ленинград шаҳарларида бундан буён ривожлантирилиши иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ бўлмаган ишлаб чиқаришлар ва корхоналарни тугатиш жадаллаштирилсин. Москва шаҳри территориясидан ва унинг ўрмон-парк минтақасидан атроф-муҳитни муҳофаза қилиш талабларини эътиборга олиб, оқилона фойдаланилсин. Москва шаҳри билан Москва областининг, Ленинград шаҳри билан Ленинград областининг ўзаро боғланган комплекс ривожлантирилиши таъминлансин. Ленинград шаҳрини сув тошқинидан муҳофаза қилувчи иншоотлар қурилиши давом эттирилсин.

Тиман—Печора территориал-ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминлансин, кўмир шахталари қуриш, янги нефть конларини ишга тушириш тезлаштирилсин, боксит ва титан маъданларини қазиб чиқариш билан боғлиқ тайёргарлик ишлари бошлаб юборилсин. Кола ярим оролининг фойдали қазилмаларидан янада комплекс фойдаланилсин.

Курск магнит аномалияси территориал-ишлаб чиқариш комплексида темир руда қазиб оладиган ва бойитадиган, электр-пўлат, прокат ишлаб чиқарадиган янги қувватлар барпо этилсин, коннинг устки қатламидан чиққан жинслардан ва кон бойитиш корхоналарининг чиқитларидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Орел пўлат прокат заводида совуқ усулда катанка қилинган ленталар ишлаб чиқарувчи цехлар қурилсин. Марказий Қоратупроқ иқтисодий районининг оғир саноати билан агросаноат комплексини ривожлантириш оқилона бирга қўшиб олиб борилсин.

Мари АССРнинг Волжск шаҳрида озиқ-овқат саноати, савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш учун технология асбоб-ускуналари ишлаб чиқарадиган саноат комплексининг асосий объектлари, шунингдек Волжск қувур заводида нефть турлари учун занглмайдиган металлдан қувурлар ишлаб чиқарадиган цех қурилсин. Астрахань газ-конденсат кони негизида вужудга келтирилаётган саноат узелида газ, конденсат қазиб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган ҳамда олтингугурт ишлаб чиқарадиган қувватлар ишга туширилсин. Волга-Ахтуба дарёларининг қайирлари самарали ўзлаштирилсин.

Уралдаги Бошқирдистон, Жанубий Урал ва Белоярск атом электр станцияларида, Пермь ГРЭСи ва Челябинск ТЭЦида янги қувватлар ишга туширилсин.

Магнитогорск металлургия комбинатидаги пўлат эритувчи ишлаб чиқаришнинг биринчи навбати ва камқувват металлургия заводлари реконструкция қилинсин.

Сибирнинг экономикасини жадал ривожлантириш таъминлансин. Бу регионда ёқилғи-энергетика базасининг қувватларини кўпайтириш ишлари кучайтирилсин. Минерал хом ашё ва ўрмон ресурсларини комплекс қайта ишлашни таъминлаш, кўп энергия талаб қиладиган саноат тармоқларининг умумиттифоқ ишлаб чиқаришида регионнинг улушини кўпайтириш ва қайта ишлаш тармоқлари, айниқса машинасозликни мутаносиб ривожлантириш тадбирлари амалга оширилсин. Маҳаллий озиқ-овқат базаси мустаҳкамлансин. Қурилиш индустрияси, бинокорлик материаллари саноати, транспорт илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Ғарбий Сибирь территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо қилиш давом эттирилсин. Нефть ва газ конларини қидириб топиш, қуриш ва ўзлаштириш кучайтирилсин. Мамлакатнинг Европа қисмига ва Сибирнинг жанубий районларига газ юбориладиган магистрал қувурлар қурилсин. 2-Сургут ГРЭСи қуриб битказилсин, Нижневартовск ва Уренгой ГРЭСларида қувватлар ишга туширилсин.

Кузбасснинг кўмир корхоналарини қуриш ва реконструкция қилиш жадаллаштирилсин. Катунь ГЭСи, Олтой азотли ўғитлар заводи ва Тюмень химия заводи қурилиши авж олдирилсин. Кузнецк металлургия комбинати реконструкция қилинсин. Ғарбий Сибирь жанубий районларининг ерларини мелиорациялаш ишлари давом эттирилсин. Олтой ўлкасидаги Алей суғориш системаси қуриб битказилсин ва Бурла суғориш системаси қурилиши давом эттирилсин.

1-Березово ГРЭСидаги энергетика блоклари ва 1-Березово разрезидаги кўмир қазиб чиқариш қувватлари ишга туширилсин, 2-«Бородинский» кўмир разрези қурилишига киришилсин, 2-Березово ГРЭСи қурилиши авж олдирилсин ҳамда Канск-Ачинск территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо этиш соҳасидаги бошқа ишлар амалга оширилсин.

Саян территориал-ишлаб чиқариш комплексида қурилаётган корхоналардаги қувватларнинг ишга туширилиши таъминлансин, Саян алюминий заводи қурилиши жадаллаштирилсин. Қуйи Ангара бўйи ресурсларини ўзлаштириш авж олдириб юборилсин, Богучани ГЭСи қурилиши давом эттирилсин, Ўрта Енисей ГЭСини қуришга оид тайёргарлик ишлари ва Горево қўрғошин-рух конини ўзлаштириш бошлансин. Озерний полиметалл конини ўзлаштиришга киришилсин, Тугнуй кўмир разрези қурилиши авж олдирилсин ва Харанор кўмир разрезининг қуввати оширилсин. Гусиноозерск ГРЭСининг иккинчи навбати ва Улан-Удэ 2-ТЭЦи қувватлари ишга туширилсин.

Байкал—Амур темир йўл магистрали бошидан охиригача доимий ишлатиш учун топширилсин, шу магистрал зонасининг хўжалигини кенг миқёсда ўзлаштиришга киришилсин. Жанубий Якутия территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо қилиш давом эттирилсин. Нерюнгрин ГРЭСининг иккинчи навбати қувватлари ишга туширилсин, Селигдар апатит заводи қурила бошлансин, Узоқ Шарқда коксланувчи маҳаллий кўмир ва темир рудасидан фойдаланиб металлургия базасини вужудга келтиришга тайёргарлик ишлари бажарилсин. Беркакит—Томмот—Якутск темир йўли қурилиши авж олдириб юборилсин.

Узоқ Шарқда рангли ва нодир металлар қазиб чиқариш кўпайтирилсин. Ёқилғи саноати ва электр энергетиканинг илдам ривожланиши таъминлансин. Оха—Комсомольск-Амур газ қувури, Вилюйск 3-ГЭСидаги ва Бурейск ГЭСидаги, комсомол 3-ТЭЦидаги ва Уссури ТЭЦидаги дастлабки агрегатлар ишга туширилсин. Усть—Средонеканск ГЭСи ва Якутск 2-ГРЭСи қурилишига киришилсин. Якутия АССРдаги Депутатский кон-бойитиш комбинати қуриб битказилсин. Балиқ овлаш ва денгиз маҳсулотлари олиш, юқори сифатли балиқ озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Соя, шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш кўпайтирилсин.

Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида кадрларнинг ўрнашиб қолиши учун шу районлар аҳолисининг турмуш даражасини илдамроқ ўстириш таъминлансин.

Шимол элатлари хўжалик фаолиятининг анъанавий турлари янги техника асосида такомиллаштирилсин.

Украина ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 18—21 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда электр энергия ҳосил қилиш 320 миллиард киловатт-соатга етказилсин. Чернобиль ва Запорожье атом электр станциялари қуриб битказилсин. Хмельницкий, Ровно, Жанубий Украина, Қрим атом электр станцияларида ва Одесса атом электроцентралида қувватлар ишга туширилсин, Харьков атом теплоэлектроцентрали Днепр ва Канев гидроаккумуляция электр станцияси қурилиши авж олдирилсин.

Биринчи навбатда Донбассда кўмир саноати ва қора металлургия корхоналарини реконструкция қилиш ҳамда техника жиҳатидан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Кривой Рог кон бойитиш комбинатида оксидланган темир рудани қайта ишлайдиган ва Таврия кон-бойитиш комбинатида марганец руда қазиб оладиган ва қайта ишлайдиган қувватлар ишга туширилсин. Химия саноатида ва машинасозликда маҳсулот ишлаб чиқариш тахминан 1,3 баравар кўпайтирилсин. Енгил саноат маҳсулотлари, айниқса зиғир толасидан тўқилган газлама ва трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 13-15 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 52-54 миллион тоннага, қанд лавлаги етиштириш 53-55 миллион тоннага, кунгабоқар етиштириш 2,9 миллион тоннага, сабзавот етиштириш 8,6 миллион тоннага, мева ва резавор етиштириш 4,5 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 4,9-5 миллион тоннага, сут етиштириш 24,5-25 миллион тоннага, тухум етиштириш 16-17 миллиард донага етказилсин. Суғориладиган ерларда гарантияланган мўл маккажўхори дони етиштириладиган зона барпо этилсин. Беш йиллик мобайнида 500 минг гектар суғориладиган ва 640 минг гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Белоруссия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент кўпайтирилсин. Станоксозлик, приборсозлик, радиотехника, электрон ва электротехника саноати, чорвачилик ва ем ишлаб чиқариш учун машинасозлик илдам ривожлантирилиши таъминлансин.

Минск атом теплоэлектроцентралида биринчи энергетика блоки, «Новополоцкнефтеоргсинтез» бирлашмасида ҳамда Мозирь нефтни қайта ишлаш заводида нефть маҳсулотлари ва химиявий хом ашё, шунингдек Жлобин шаҳридаги Белоруссия металлургия заводида металлокорд ишлаб чиқарадиган қувватлар ишга туширилсин. «В. И. Ленин номли Минск трактор заводи» бирлашмасининг корхоналарини реконструкция қилиш ва кенгайтириш давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 8—8,2 миллион тоннага, картошка етиштириш камида 13 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш 27—28 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 1,2—1,3 миллион тоннага, сут етиштириш 7,1—7,3 миллион тоннага ва тухум етиштириш 3,4—3,5 миллиард донага етказилсин.

Беш йиллик мобайнида 520 минг гектар захкаш ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин, шу жумладан 420 минг гектар ерда бу иш ёпиқ дренаж усули билан амалга оширилсин. Полесье пасттекислигидаги экинзорларни тошқиндан ҳимоя қилиш объектларининг биринчи навбати қуриб битказилсин.

Ўзбекистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—27 процент кўпайтирилсин. Химия, электр-техника, енгил саноат, приборсозлик, қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш юқорироқ суръатлар билан ривожлантирилсин. Электр энергия ҳосил қилиш 25—27 процент, сульфат кислотаси ишлаб чиқариш 34—36 процент кўпайтирилсин. Ангрен кўмир разрезида, Янги Ангрен ва Толимаржон ГРЭСларида ва Ўзбекистон металлургия заводида қувватлар ишга туширилсин. Қишлоқ хўжалиги машиналари заводи қурила бошлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда пахта толаси етиштириш 1,8—1,93 миллион тоннага, шу жумладан ингичка толали пахта толаси етиштириш камида 154 минг тоннага, дон етиштириш 3,2—3,5 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш 20 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 540—560 минг тоннага, сут етиштириш 3,3—3,5 миллион тоннага, тухум етиштириш 2,7—3 миллиард донага етказилсин. Мева, сабзавот-полиз маҳсулотлари етиштиришни жадал ривожлантириш кўзда тутилсин.

Ишлаб турган суғориш системаларини реконструкция қилиш ва улардан фойдаланишни яхшилаш таъминлансин, беш йиллик мобайнида 360 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин, 1,1 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин, сал кам 4,8 миллион гектар яйловга сув чиқариш системаси реконструкция қилинсин. Қарши ва Жиззах даштларини комплекс ўзлаштириш давом эттирилсин.

Қозоғистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 23—26 процент кўпайтирилсин. Ёқилғи-энергетика комплексини, қора ва рангли металлургияни, машинасозлик, химия ва нефть химияси саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

Павлодар-Экибастуз территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо қилиш давом эттирилсин. Экибастуз ҳавзасида кўмир қазиб чиқариш анча кўпайтирилсин. Майкюбен кўмир кони ўзлаштирила бошлансин. Экибастуз 2-ГРЭСида қувватлар ишга туширилсин, Экибастуз 3-ГРЭСи ва Жанубий Қозоғистон ГРЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин. Шульба ГЭСи қуриб битказилсин.

Тенгиз нефть ва Қорачағаноқ газ-конденсат конларини ўзлаштириш жадаллаштирилсин. Жайрем кон-бойитиш ва Жезқазған кон-металлургия комбинатларида руда қазиб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган қувватлар кўпайтирилсин, Шалқия кони ўзлаштирилсин. Бақирчиқ кон-металлургия, Қайрақти вольфрам, Кўктенкўл молибден ва Бўшкўл мис кон-бойитиш комбинатларининг қурилиши авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 13—15 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 30—31 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 1,4—1,5 миллион тоннага, сут етиштириш 5,4—5,5 миллион тоннага, тухум етиштириш 4,2—4,3 миллиард донага, жун етиштириш камида 120 минг тоннага, ем-хашак етиштириш 55—58 миллион тонна озуқа бирлигига етказилсин. Юқори сифатли қаттиқ ва кучли нав товар буғдой, шунингдек тариқ ва гречихани етиштириш анча кенгайтирилсин. Гўштбоп чорвачиликни, майин жунли ва ярим майин жунли қўйчиликни ривожлантириш давом эттирилсин. 670 минг гектар майдонда суғориладиган ерларнинг сифатини яхшилаш ва ишлаб турган суғориш системаларини техникавий жиҳатдан такомиллаштириш ишлари ўтказилсин. Беш йиллик мобайнида 410 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин.

Грузия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент кўпайтирилсин. Электр-техника ва электрон, радио саноатини ҳамда приборсозликни илдам ўстириш таъминлансин.

Худон ГЭСидаги дастлабки агрегатлар ишга туширилсин, Грузия атом электр станцияси, Марнеули шаҳрида ностандарт асбоб-ускуналар заводи ва деталь-прокат заводи қурилиши, шунингдек Руставы металлургия заводини реконструкция қилиш ва Тбилиси ГРЭСини кенгайтириш бошлансин. Тоғ деҳқончилиги учун трактор ва машиналар ишлаб чиқарадиган завод ҳамда Кутаиси автомобиль заводининг иккинчи навбати қурилсин. Марабда—Ахалкалаки темир йўл линияси ишга туширилсин. Кавказ довонида темир йўл қурилиши бошлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда навли чой барги етиштириш 650 минг тоннага, мева, резавор ва цитрус мевалар етиштириш 1,1—1,4 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 230 минг тоннага, сут етиштириш 850—900 минг тоннага, тухум етиштириш 1,2 миллиард донага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 60 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ҳамда 35 минг гектар захкаш ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин. Колхида пасттекислигидаги ерларни мелиорациялаш ва ўзлаштириш ишлари давом эттирилсин, мавжуд суғориш системалари реконструкция қилинсин. Курорт ва туризм хўжалигини янада ривожлантириш таъминлансин.

Озарбайжон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент кўпайтирилсин. Электрон ва радиотехника саноати, приборсозлик илдам ривожланиши, электр-энергетика, нефть химияси ва озиқ-овқат саноатининг янада ўсиши кўзда тутилсин. Каспий денгизида, республиканинг ғарбий ва марказий районларида нефть қидириш ва нефть конларини ишлатиш мақсадидаги пармалаш ишлари кенгайтирилсин. 1990 йилда 14—15 миллион тонна нефть қазиб олинсин.

Озарбайжон ГРЭСидаги қувватлар ишга туширилсин, атом электр станцияси ва Янги Боку ТЭЦи, шунингдек Кировобод шаҳрида юк автомобиллари заводи қурилиши авж олдириб юборилсин. Этилен ва пропилен ишлаб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган қурилма ишга туширилсин

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент кўпайтирилсин, 1990 йилда ялпи дон ҳосили 1,6 миллион тоннага, пахта толаси 238 минг тоннага, сабзавот ва полиз маҳсулотлари 1,2 миллион тоннага, ем-хашак 7,2—7,4 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 220—225 минг тоннага, сут етиштириш 1,2—1,3 миллион тоннага, тухум етиштириш 1,3 миллиард донага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 600 минг гектар ердаги суғориш системаларининг техникавий ҳолатини яхшилаш ишлари ўтказилсин, 75 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Каспий денгизи соҳилида умумиттифоқ аҳамиятига эга бўлган курорт зонаси барпо этиш ишлари авж олдирилсин.

Литва ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 13—16 процент кўпайтирилсин. Ҳисоблаш техникаси, приборлар ва автоматлаштириш воситалари, маданий-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Химия маҳсулоти, гўшт ва сут консервалари, мебель, зиғир толасидан тайёрланадиган газламалар ва чарм пойабзал ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Игналин атом электр станцияси, Кайшядор гидроаккумуляция электр станцияси, Кедайн химия заводида олтингугурт кислотаси ишлаб чиқариш комплекслари, Мажейк нефтни қайта ишлаш заводида нефтни чуқур қайта ишлаш қувватлари, шунингдек СССР—ГДР темир йўл пароми қурилишида янги қувватлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 4 миллион тоннага, картошка етиштириш 2,5 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш камида 11 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 600—620 минг тоннага, сут етиштириш 3,2—3,3 миллион тоннага етказилсин. Бошқа республикаларга қорамоллар етказиб бериш учун зотли чорвачилик базаси кенгайтирилсин. Беш йиллик мобайнида 450 минг гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Молдавия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент кўпайтирилсин. Агросаноат комплексини ривожлантириш давом эттирилсин. Унинг самарадорлиги оширилсин. «Плодсельхозмаш» ва «Молдсельхозмаш» заводлари қурилиши, Бендери шойи комбинати реконструкцияси ниҳоясига етказилсин. Қудуқлар учун геофизика аппаратлари ва ҳисоблаш техникаси воситалари ишлаб чиқарадиган заводлар қурилсин. Газлама, трикотаж буюмлари, консерва ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 15—17 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда сабзавот етиштириш 1,5 миллион тоннага, мева ва резавор етиштириш 1,7 миллион тоннага, сут етиштириш 1,4—1,5 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 350—360 минг тоннага етказилсин, гибрид маккажўхори уруғини реализация қилиш 70 минг тоннага, кунгабоқар уруғини эса 10 минг тоннага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 150 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Латвия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш электрон, электр-техника, химия саноати ва алоқа воситалари саноати илдам ривожлантирилган ҳолда 13—16 процент кўпайтирилсин. Юқори сифатли халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ривожлантирилсин, балиқ маҳсулоти турлари кўпайтирилсин. Енгил саноат ва қурилиш индустрияси корхоналарини техника жиҳатдан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш давом эттирилсин. Даугавпилс ГЭСида қувватлар, Рига шаҳрида саноат роботлари заводининг биринчи навбати ишга туширилсин, «Сарканайс металлургс» заводини реконструкция қилиш авж олдириб юборилсин. Республика хўжалигини газлаштириш жадаллаштирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 2,3 миллион тоннага, картошка етиштириш 1,8 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 360—370 минг тоннага, сут етиштириш 2—2,2 миллион тоннага етказилсин. Беш йиллик мобайнида камида 260 минг гектар зах ерларнинг захи қочирилсин.

Денгиз транспорти ва балиқ овлаш флотини ривожлантириш давом эттирилсин. Порт хўжалиги мустаҳкамлансин. Санаторий-соғломлаштириш муассасалари ва «Юрмала» курорти инфраструктура объектлари қурилиши жадаллаштирилсин.

(Давоми 8-бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2, 3, 4, 5, 6 ва 7-бетларда).

Қирғизистон ССРда электр энергетика, рангли металлургия, электрон ва енгил саноатни жадал ривожлантирган ҳолда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент кўпайтирилсин. Тошкўмир ва Шамалдисой ГЭСлари ишга туширилсин, Фрунзе 2-ТЭЦи ва Тошкўмир ярим ўтказгич материаллари заводида иссиқлик қувватлари фойдаланишга топширилсин. Қамбарота ГЭСи ва Сарижаз кон-бойитиш комбинати қурилиши авж олдириб юборилсин. Қирғизистон олтин руда комбинати қурилиши ниҳоясига етказилсин. Беловодскда глюкоза-фруктоза шарбати ишлаб чиқарадиган завод қурилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 13—15 процент кўпайтирилсин. Яйловларни мелиорациялаш йўли билан чорвачиликнинг озуқа базаси мустаҳкамлансин. 1990 йилда гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 220—230 минг тоннага, сут етиштириш 850—860 минг тоннага, тухум етиштириш 640 миллион донага, жун қирқиш 40 минг тоннага етказилсин, умумиттифоқ фондига қанд лавлаги уруғлиги етказиб бериш 15 минг тоннага, беда уруғлиги етказиб бериш 6,5—7 минг тоннага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 45 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Сарижаз дарёсининг сув ва энергетика ресурсларидан комплекс фойдаланиш ишларига киришилсин.

Тожикистон ССРда электр энергетика, химия, енгил ва озиқ-овқат саноати, машинасозликни илдам ривожлантирган ҳолда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 23—26 процент кўпайтирилсин. Жанубий Тожикистон территориал-ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминлансин. Роғун ГЭСида янги қувватлар ишга туширилсин ва Сангтўда ГЭСи қурилиши бошлаб юборилсин, Ёвон электрохимия заводи қурилиши давом эттирилсин ва Тожикистон алюминий заводи қуриб битказилсин. Тожикистон олтин руда комбинати қурилиши ва Кўлоб шаҳрида аккумулятор ишлаб чиқарадиган завод қурилиши авж олдириб юборилсин. Конибодом, Кўлоб шаҳарларида ва Файзиобод районида йигирув-тўқув фабрикалари қурилсин. Помир ГЭСи ва Қўрғонтепа—Кўлоб темир йўли қурилиши бошлаб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда пахта толаси ишлаб чиқариш 290 минг тоннага, шу жумладан ингичка толали нав пахта толаси ишлаб чиқариш 88 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 140—143 минг тоннага, сут етиштириш 630—640 минг тоннага, тухум етиштириш 710—720 миллион донага етказилсин. Боғ ва токзорлар кенгайтирилсин. Шаҳар атрофида сабзавот-сут етиштириш зоналари бунёд қилиш асосан ниҳоясига етказилсин. Тоғ ва тоғ ёнбағри районларида озиқ-овқат учун картошка етиштиришнинг барқарор базаси яратилсин. Беш йиллик мобайнида 65 минг гектар ерга сув чиқарилиб, Данғара чўли ва Бешкент водийсидаги ерларни ўзлаштириш давом эттирилсин.

Арманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—26 процент кўпайтирилсин. Бир қанча ишлаб турган машинасозлик, химия ва енгил саноат, рангли металлургия, қурилиш материаллари саноати корхоналари реконструкция қилиниб, техника жиҳатдан қайта қуроллантирилсин ва кенгайтирилсин.

Арманистон атом электр станциясининг иккинчи навбати қурилиши, Варденис—Жермук темир йўли қурилиши авж олдирилсин. Автомат манипуляторлар, махсус технология машина-ускуналари учун олдиндан программалаштирилган топшириқ берувчи аппаратлар, гидроускуналар ишлаб чиқарувчи заводлар, шунингдек Кафан шаҳрида трикотаж газламаси фабрикаси қурилсин. Трикотаж ва чарм пойабзал ишлаб чиқарадиган қувватлар кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 330 минг тоннага, сабзавот етиштириш 500 минг тоннага, мева ва резавор етиштириш 240 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 130 минг тоннага, сут етиштириш 625 минг тоннага, тухум етиштириш 680 миллион донага етказилсин. Суғориш системалари реконструкция қилинсин, беш йиллик мобайнида 35 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Туркманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 20—23 процент кўпайтирилсин. Минерал ўғит ишлаб чиқариш 2,6 баравар оширилсин, газ қазиб олиш 86 миллиард куб метрга етказилсин. Нефть ва газ бўйича геология-қидирув ишлари кучайтирилсин. Электр энергетика, енгил ва озиқ-овқат саноати, машинасозлик жадал ривожлантирилсин. Мари ГРЭСи қуриб битказилсин, Чоржўй нефтни қайта ишлаш заводини ишга тушириш жадаллаштирилсин, Тошовуз шаҳрида графитланган электродлар заводининг биринчи навбати ва Туркманистон қаттиқ қотишмали буюмлар заводи қурилиши авж олдириб юборилсин, Ўрта Осиё калийли ўғитлар ишлаб чиқарадиган заводи қурилишига киришилсин. Шарқий Туркманистон территориал ишлаб чиқариш комплексини бунёд этиш юзасидан тадқиқот ва лойиҳа ишлари давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда пахта толаси ишлаб чиқариш 398 минг тоннага, шу жумладан ингичка толали нав пахта толаси ишлаб чиқариш 108 минг тоннага, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш 900 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 120 минг тоннага, сут етиштириш 380 минг тоннага, тухум етиштириш 390 миллион донага, жун қирқиш 14—15 минг тоннага, ем-хашак етиштириш 5,3 миллион тонна озуқа бирлигига етказилсин.

Беш йиллик мобайнида 100 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Қорақум канали зонасида сув хўжалиги қурилиши ва ерларни комплекс ўзлаштириш давом эттирилсин.

Эстония ССРда сланецни қайта ишлаш ва электрон саноати ҳамда приборсозликни илдам суръатлар билан ўстирган ҳолда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 13—16 процент кўпайтирилсин. Маданий-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. «Куремяэ» сланец шахтаси қурилиши бошлаб юборилсин. Янги Таллин денгиз порти қуриб битказилсин. Вирецци—Таллин газопроводи қурилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда ем-хашак етиштириш 4,4 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 245—250 минг тоннага, сут етиштириш 1,4 миллион тоннага етказилсин. Бекон чўчқачилиги ривожлантирилсин. Беш йиллик мобайнида 85 минг гектар захкаш экинзорларнинг захи қочирилсин.

XIII. ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг олий даражадаги иқтисодий кенгаши қарорларини изчил амалга ошириш асосида қардош социалистик мамлакатлар билан ўзаро хўжалик алоқалари бутун чоралар билан такомиллаштирилсин ва кенгайтирилсин. Энг муҳим халқ хўжалик вазифаларини ҳал этишда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг бирлиги ва жипслигини ҳамда унинг жаҳондаги позицияларини мустаҳкамлашда социалистик иқтисодий интеграция имкониятларидан тўлароқ фойдаланиш таъминлансин.

Фан, техника, саноат, қишлоқ хўжалиги, табиатни муҳофаза қилиш, транспорт, капитал қурилиш соҳаларида йирик проблемаларни биргаликда самарали ҳал этиш, шунингдек ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялашни, ўзаро манфаатли савдо-сотиқни ва ҳамкорликнинг бошқа турларини ривожлантиришнинг янги формалари ва имкониятларини қидириб топиш мақсадида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида ва икки томонлама асосда иқтисодий ва фан-техника сиёсати қардош мамлакатлар билан келишиб олиб борилсин. Иқтисодий ва социал ривожланиш планларини координациялаш тўлароқ амалга оширилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатлар билан биргаликда Вьетнам Социалистик Республикасига, Куба Республикасига ва Монголия Халқ Республикасига ижтимоий ишлаб чиқаришни тез ривожлантириш ва унинг самарадорлигини оширишда, уларнинг халқаро меҳнат тақсимотидаги иштирокини кенгайтиришда интернационал ёрдам кўрсатиш давом эттирилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар фан-техника тараққиёти 2000 йилгача биргаликдаги комплекс программаси оғишмай амалга оширилсин.

Коллектив бўлиб ишлаб чиқилган қарорларни ҳисобга олиб, илғор техника, технология ва материалларни вужудга келтириш ҳамда жорий этиш соҳасида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан кооперациялаш кенг ривожлантирилсин. Бирлашмалар ва корхоналар бу ишга актив жалб этилсин, шу жумладан қардош мамлакатлардаги корхоналар билан бевосита ишлаб чиқариш алоқаларини ривожлантириш, шунингдек биргаликда корхоналар вужудга келтириш йўли билан бу ишга актив жалб этилсин. Ўзаро етказиб бериладиган маҳсулотларнинг техник-иқтисодий даражаси ва сифати бутун чоралар билан оширилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида стандартлаштириш ва унификациялаш кенгайтирилсин.

Бир қатор йирик кўламли лойиҳаларни: Ямбург—СССР ғарбий чегараси магистрал газопровод атом электр станциялари ва иссиқлик билан таъминловчи атом станциялари, Кривой-Рог кон-бойитиш комбинатини қуриш, Каспий бўйи пасттекислигидаги нефть-газ конларини ўзлаштириш, ҳамдўстлик мамлакатларининг бирлаштирилган энергия системаларини янада ривожлантириш лойиҳаларини Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан биргаликда амалга ошириш таъминлансин. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техник базасини ривожлантириш, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналарини қайта жиҳозлаш, халқ истеъмол қиладиган озиқ-овқат маҳсулотлари ва саноат молларини ўзаро етказиб беришни кенгайтириш соҳасида биргаликда ишлаб чиқилган тадбирлар амалга оширилсин. Ёқилғи ва хом ашёдан оқилона фойдаланиш ва уларни ҳар томонлама тежаш, ишлаб чиқаришнинг энергия ва материал сарфини камайтириш, энергиянинг янги манбаларини ўзлаштириш юзасидан қардош мамлакатлар билан келишиб олинган тадбирлар амалга оширилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлмаган социалистик мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар ривожлантирилсин ҳамда мустаҳкамлансин.

Ривожланаётган мамлакатлар билан ҳамкорлик чуқурлаштирилсин. Саноат ва энергетика объектларини қуришда, транспортни ривожлантиришда, қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва ерларни ирригациялаш, минерал хом ашё ва ёқилғи запасларини геологик жиҳатдан қидириш, миллий кадрларни тайёрлашда ҳамда бошқа соҳаларда бу мамлакатларга ёрдам берилсин ва бу билан ана шу мамлакатларда табиий бойликларни ишлаб чиқаришга жалб этиш ва товар ресурсларини кўпайтиришга, уларнинг миллий экономикасини вужудга келтириш ва ривожлантиришга, мустақиллик ҳамда тараққиёт йўлидан илгарилаб боришига кўмаклашилсин. Бу мамлакатлар билан келишиб олинган ва узоқ муддатга мўлжалланган савдо, иқтисодий ва илмий-техник алоқалар программаларини изчил амалга ошириш давом эттирилсин.

Манфаатдор капиталистик мамлакатлар билан ўзаро фойдали ва тенг ҳуқуқли асосда барқарор савдо, иқтисодий ва илмий-техник алоқалар ривожлантирилсин, улар билан ҳамкорлик формалари такомиллаштирилсин.

Чет мамлакатлар билан савдо структураси, аввало, машиналар, ускуналар ва қайта ишланиши юксак даражада бўлган бошқа маҳсулотлар сотишни кўпайтириш ҳисобига яхшилансин.

XIV. ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ БОШҚАРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Халқ хўжалигини бошқаришни янада такомиллаштириш амалга оширилсин. Планлаштириш, иқтисодий воситалар ва омилларнинг, бошқарув ташкилий структураларининг узвий бирлиги ва ўзаро самарали таъсирини таъминлаши лозим бўлган бошқарув ва хўжалик юритиш системаси комплекс тарзда ривожлантирилсин. Бу система ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг интенсив омилларидан фойдаланиш сари кескин бурилиш ясашга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, ижтимоий эҳтиёжларни тўлароқ қондиришга қаратилсин.

Ўн иккинчи беш йилликда экономиканинг ҳамма тармоқлари хўжалик юритишнинг янги методларига кўчирилсин.

Халқ хўжалигини бошқаришда марказлаштирилган ягона раҳбарликни хўжаликни юритишнинг ҳамма босқичларида ташаббускорлик, ижодий активлик ва юксак масъулият билан бирга қўшиб олиб борадиган демократик централизм изчил такомиллаштирилсин ва ривожлантирилсин. Меҳнаткашлар ишлаб чиқаришни бошқаришга кенг жалб этилсин.

Халқ хўжалигига марказлаштирилган асосда раҳбарлик қилиш мустаҳкамлансин. Хўжаликни бошқарувчи юқори бўғинларнинг куч-ғайратлари, аввало, социал-иқтисодий ривожланишнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга, халқ хўжалиги пропорцияларини такомиллаштиришга, асосий илмий-техник вазифаларни амалга оширишга, бирлашмалар ва корхоналарнинг ишлаши учун энг яхши шароитларни яратиб беришга қаратилсин. Бошқарув тармоқ органларининг иш савияси оширилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг, халқ депутатлари Советларининг ҳуқуқлари кенгайтирилсин, иқтисодий ва социал ривожланиш масалаларини ўз вақтида ва тўғри ҳал этиш учун уларнинг масъулияти оширилсин.

Меҳнат коллективлари тўғрисидаги СССР Қонунининг қоидаларини изчил амалга ошириш таъминлансин, планларни ишлаб чиқишда, ишлаб чиқариш-хўжалик ва социал характердаги вазифаларни ҳал этишда уларнинг роли кучайтирилсин.

Сиёсий ва хўжалик раҳбарлиги бирлиги, юксак уюшқоқлик, ишчанлик, омилкорлик, интизом, ҳар бир кишининг топширилган иш учун шахсий масъулияти каби энг муҳим ленинча талабларга асосланган социалистик хўжалик юритиш услуби ҳамма жойда қарор топтирилсин.

Кадрларга, айниқса раҳбар бўғин кадрларга талабчанлик муттасил оширилсин. Ходимларга баҳо берганда аввало уларнинг ишлаб чиқариш ва фан-техника вазифаларини ҳал этишга қўшаётган шахсий ҳиссасига, маънавий сиёсий фазилатларига, ишни ташкил эта билиш маҳоратига асосланилсин.

Социалистик **қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот** мустаҳкамлансин, маҳкамачилик ва маҳаллийчиликнинг ҳар қандай кўринишларига қарши қатъий кураш олиб борилсин. Хўжаликка оид қонунлар такомиллаштирилсин. Маъмуриятчилик усулини қўллаш, майда-чуйда ишларга аралашиш ҳамда бирлашмалар ва корхоналар, колхозлар ва совхозларнинг хўжалик фаолиятини асоссиз равишда чеклаб қўйишга йўл қўйилмасин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан планлаштириш ва хўжалик юритишнинг илғор тажрибасини баҳам кўриш яхшилансин.

Асосий ишлаб чиқариш бўғини — илмий ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналарининг **роли оширилсин**, уларнинг ҳуқуқ ва бурчлари узвий бирлиги таъминлансин. Бирлашмалар ва корхоналарнинг хўжалик мустақиллиги, уларнинг ишлаб чиқаришни техника билан қайта жиҳозлаш ва такомиллаштириш ҳамда планлаштиришдаги имкониятлари анча кенгайтирилсин.

Бирлашмалар ва корхоналарнинг ишининг пировард натижалари, шартномада олинган мажбуриятларни бажариш, ресурсларнинг ҳамма турларидан яхшироқ фойдаланиш учун иқтисодий масъулияти оширилсин. Хўжалик механизми меҳнат коллективларининг эътиборини ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръатларини жадаллаштиришга ва унинг самарадорлигини оширишга, янги техника ва илғор тажрибани жорий қилишга, технологияни ва меҳнатнинг ташкил этилишини доимо такомиллаштиришга, юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга энг кўп даражада қаратишга эришилсин. Техника контроли хизмати иши яхшилансин.

Бирлашмалар ва корхоналар ишлаб чиқаришни ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлаш ва социал масалаларни ҳал этиш учун оладиган маблағларнинг миқдори улар хўжалик фаолиятининг пировард натижаларига тамомила боғлиқ бўлиши таъминлансин. Бирлашмалар ва корхоналар ихтиёрида қолдириладиган маблағлардан ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва социал вазифаларни ҳал этиш учун фойдаланишда меҳнат коллективларига катта мустақиллик берилсин. Бирлашмалар ва корхоналарнинг фондлари ҳамда банкларнинг кредитлари ҳисобига амалга ошириладиган тадбирлар учун зарур материал-техника ресурсларини биринчи навбатда ажратиб бериш кўзда тутилсин.

Социалистик мусобақанинг формалари ва уни ташкил этиш такомиллаштирилсин, бу мусобақа ишда юксак натижаларга эришишга йўналтирилсин.

Планлаштиришнинг илмий даражаси оширилсин. Планлаштиришнинг мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни тезлатишга, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг прогрессив структурасини шакллантиришга, уни интенсивлашга, балансли ва мутаносиб ривожлантиришга, ишлаб чиқариш ва илмий-техник потенциалидан самарали фойдаланишга кўрсатадиган таъсири оширилсин. Фан-техника тараққиётини узлуксиз планлаштиришга ўтилсин. План топшириқлари фан-техника тараққиёти ютуқларига асосланиши, янги техника ва технологияни кенг қўллаш асосида ҳар бир тармоқни ривожлантиришни таъминлаши учун зарур тадбирлар амалга оширилсин.

Прогноз қилиш билан перспектив ва жорий планлаштириш ўртасидаги ўзаро алоқалар мустаҳкамлансин. План ҳисоб-китобларининг автоматлаштирилган системаси кенг қўлланилсин ва унинг тармоқ ҳамда идоралар автомат бошқарув системалари билан ўзаро боғланиши таъминлансин.

Ҳамма босқичларда хўжалик фаолиятини ташкил этишда беш йиллик планларининг роли оширилсин. План интизоми мустаҳкамлансин. Бошқарувнинг ҳамма бўғинларида зарур ишлаб чиқариш ва молия резервлари вужудга келтирилсин.

Планлаштиришда прогрессив иқтисодий нормативлар системаларини жорий этиш таъминлансин. Бошқарув ва планлаштиришнинг ҳамма босқичларида норматив методлардан кенг фойдаланилсин.

План кўрсаткичлари системаси такомиллаштирилсин, уларни пировард халқ хўжалиги натижалари сари йўналтириш кучайтирилсин, меҳнат, моддий ва молия ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини, маҳсулотнинг сифати ва уни янгилаш миқёсларини акс эттирадиган кўрсаткичларнинг аҳамияти оширилсин.

Тармоқ, территориал ва программавий планлаштиришнинг бирлиги таъминлансин. Ўзаро боғлиқ тармоқларни планлаштириш даражаси оширилсин. Территорияларни, иқтисодий районларнинг хўжалигини ва территориал ишлаб чиқариш комплексларини иқтисодий ҳамда социал ривожлантиришни комплекс планлаштириш яхшилансин.

Мамлакатнинг марказий илмий-иқтисодий органи бўлмиш СССР Госпланининг роли ва масъулияти оширилсин.

Молия системаси такомиллаштирилсин, унинг халқ хўжалигини бошқаришдаги, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстиришни таъминлашдаги, ресурслардан оқилона фойдаланиш устидан контрол қилишдаги аҳамияти оширилсин. Тўлов интизоми мустаҳкамлансин.

Материал-техника таъминотининг умумдавлат системаси ривожлантирилсин ва такомиллаштирилсин, маҳсулот етказиб бериш интизомига риоя қилиш, хом ашё, материаллардан, ишлаб чиқариш чиқиндиларидан тежамли ҳамда оқилона фойдаланишни таъминлаш учун СССР Госснабининг, таъминот органларининг масъулияти оширилсин. Истеъмолчининг маҳсулот техника даражаси ва сифатига таъсир ўтказиш имкониятлари кенгайтирилсин, узоқ муддатли хўжалик алоқалари ва улгуржи савдо ривожлантирилсин.

Иқтисодий воситалар ва рағбатлантириш омилларининг таъсирчанлиги оширилсин. Бошқарувнинг иқтисодий методлари роли кучайтирилсин, ишлаб чиқаришнинг ҳамма бўғинларида, маиший хизмат ва бошқа турдаги хизмат соҳасида хўжалик ҳисоби мустаҳкамлансин. Хўжалик ҳисобидаги ўзаро муносабатлар кўпроқ беш йиллик план топшириқлари асосига ҳамда бирлашма ва корхоналар ихтиёрида қолдириладиган маблағ миқдорини уларнинг иш натижалари билан мувофиқлаштириб белгилаб қўйиладиган иқтисодий нормативлар асосига қурилсин. Беш йиллик планни бажариш жараёнида шу нормативларнинг барқарорлиги таъминлансин. Меҳнат коллективининг аъзоларини моддий рағбатлантириш учун ўз маблағидан фойдаланишда бирлашма ва корхоналарнинг имкониятлари кенгайтирилсин.

Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда ва иқтисодий тежашни ўтказишда, маҳсулот сифатини яхшилашда, асосий фондларни янгилашда, оборот маблағининг айланишини жадаллаштиришда, ишлаб чиқаришнинг таннархини пасайтириш ва рентабеллигини оширишда иқтисодий воситаларнинг аҳамияти анча кучайтирилсин. Амортизация ажратмаларидан фойдаланиш нормалари ва тартиби қайта кўриб чиқилсин.

Нарх-наво ва тарифлар системаси такомиллаштирилсин. Нархларда ишлаб чиқаришнинг сифат кўрсаткичлари, ижтимоий зарур меҳнат сарфи даражаси тўлиқроқ акс эттирилсин.

Ресурслардан оқилона ва тежаб-тергаб фойдаланишда, хўжасизликка ва исрофгарчиликка қарши, социалистик мулкнинг сақланиши учун курашни кучайтиришда ҳисоб-китоб, статистика ва контролнинг роли оширилсин. Контрол-ревизия иши яхшилансин, идора контроли системасини такомиллаштириш чора-тадбирлари кўрилсин, унинг самарадорлиги оширилсин. Ҳисобот қисқартирилсин ва соддалаштирилсин.

Бошқарувнинг ҳамма поғоналарида ва халқ хўжалигининг барча бўғинларида **бошқаришнинг ташкилий структураси такомиллаштирилсин.** Халқ хўжалиги тармоқларини ва саноатни бошқаришнинг бош схемаларига аниқлик киритилсин ёки зарур жойларда янги бош схемалар ишлаб чиқилсин, уларда бошқарувнинг асосан икки бўғинли системасига ўтиш кўзда тутилсин. Иттифоқдош республикаларнинг умумиттифоқ меҳнат тақсимотидаги роли ва ўрни эътиборга олиниб, уларнинг халқ хўжалигини бошқариш структураси яхшилансин.

Ўзаро боғлиқ тармоқлар группаларини бошқариш органлари тузилсин. Тармоқлараро бошқарув формалари такомиллаштирилсин. Хўжалик юритишнинг янги методлари жорий этилишини, бирлашма ва корхоналарнинг ҳуқуқлари кенгайтирилишини эътиборга олиб, министрликлар ва идораларнинг функциялари ҳамда структурасига аниқлик киритилсин. Уларнинг бутун куч-ғайрати тармоқларни ривожлантириш истиқболларини белгилашга, энг муҳим пропорцияларни шакллантиришга, ягона фан-техника ва инвестиция сиёсатини ишлаб чиқиб, амалга оширишга қаратилсин. Давлат планларининг бажарилиши, тармоқларнинг замонавий техника даражасида комплекс ривожланиши, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялаш масалалари самарали ҳал этилиши, халқ хўжалиги ва аҳолининг тармоқ маҳсулотига эҳтиёжлари қондирилиши учун министрликлар ва идораларнинг масъулияти оширилсин. Министрлик ва идораларнинг иш услуби ҳамда методларини яхшилаш чоралари кўрилсин.

Илмий-ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш бирлашмалари ривожлантирилсин, уларнинг фан-техника бўлинмалари мустаҳкамлансин. Зарур ҳолларда илмий-техникавий ва хўжалик вазифаларини ҳал этишни жадаллаштириши лозим бўлган тармоқлараро бирлашмалар тузилсин. Йирик, ўртача ва чоғроқ ихтисослаштирилган корхоналарнинг энг мақбул тарзда уйғунлаштирилиши таъминлансин.

Бошқарув аппарати ишининг самарадорлиги оширилсин, бошқарув органларининг ҳуқуқлари ва вазифалари янада аниқ чегаралаб қўйилсин, ортиқча бўғинлар тугатилсин, ишдаги бир хиллик ва такрорлаш тугатилсин, бошқарув меҳнатининг ташкил этилиши ва техника билан таъминланиши яхшилансин.

Ишлаб чиқариш ва бошқарувдаги ходимлар сонининг энг мақбул нисбатига эришилсин. Бошқарув аппарати анча соддалаштирилсин ва арзонлаштирилсин. Кундалик масалалар оперативроқ ҳал этилсин, марказий бошқарув органлари майда ва иккинчи даражали масалаларни кўриб чиқишдан ҳоли қилинсин. Ишдаги расмиятчилик ва бюрократизм қатъиян тугатилсин, инструкциялар ва кўрсатмалар кескин камайтирилсин.

Хўжалик ва социал-маданий қурилишни бошқаришда **республика ҳамда маҳаллий органларнинг роли ва масъулияти оширилсин.** Аҳолининг эҳтиёжларини қондириш билан бевосита боғлиқ тармоқларни планлаштириш ва бошқаришда шу органларнинг ҳуқуқлари кенгайтирилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг фаолияти такомиллаштирилсин, ўзларига қарашли территорияда экономика комплекс ривожланишини, меҳнат, хом ашё ва ёқилғи-энергетика ресурсларидан оқилона фойдаланишни, ишлаб чиқаришни кооперациялашни, атроф муҳитни муҳофаза қилишни, хўжаликнинг самарадорлигини ўстиришни таъминлашда уларнинг роли оширилсин. Маҳаллий бюджетлар даромадларининг тегишли территорияда жойлашган бирлашма, корхона ва ташкилотлар хўжалик фаолияти натижаларига боғлиқлиги кучайтирилсин. Социал ва ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантириш учун бюджет ресурсларидан ҳамма корхоналарнинг маблағларидан биргаликда фойдаланиш практикаси кенг йўлга қўйилсин. Уй-жой фондининг тақсимланиши устидан таъсирчан контрол таъминлансин.

Кадрлар ва мутахассислар тайёрлаш, айниқса, олий ва ўрта бўғин хўжалик раҳбар кадрлари ва **мутахассисларини тайёрлаш системаси янги та**лабларга мувофиқ яхшилансин. Замонавий илмий, техникавий ва иқтисодий билимлар билан бир қаторда кенг фикр доирасига, ташкилотчилик қобилиятларига, вазифаларни аввало умумдавлат манфаатлари нуқтаи назаридан ҳал эта олиш маҳоратига эга бўлган кадрлар тайёрлансин. Раҳбар ходимлар ва мутахассисларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва қайта тайёрлаш яхшилансин.

* * *

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари — зўр сиёсий аҳамиятга молик ҳужжатдир. Унда белгиланган жуда муҳим марраларга эришиш совет кишиларининг фаровонлиги сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилишини, Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудрати янада мустаҳкамланишини таъминлайди.

Мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришни жадаллаштириш юзасидан КПСС белгилаётган ишларнинг миқёслари улуғвордир. Асосий йўналишларни турмушга татбиқ этиш партиядан, ишчилар синфидан, колхозчи деҳқонлардан, халқ зиёлиларидан кўп куч-ғайрат сарфлашни талаб қилади, бу иш умумпартия, умумхалқ иши бўлиб қолиши керак.

Ҳозирги энг муҳим вазифа — КПСС XXVII съезди қарорларига мувофиқ ишда туб ўзгариш ясашга эришишдан, хўжалик фаолиятининг ҳамма соҳаларида бурилиш қилишдан — камроқ чиқим билан юксакроқ марраларга эришиб, мамлакат ихтиёридаги ҳамма нарсалардан — вужудга келтирилган қудратли иқтисодий ва илмий-техник потенциалдан, жамики мавжуд резервлар ва имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланишдан иборат. Орттирилган тажрибани янги билимлар ва янги қарорлар билан узвий равишда боғлаш асосида юксак натижаларга эришишни таъминлаш, хўжаликни омилкорлик билан юритиш — меҳнат коллективларига, партия, совет ва хўжалик органларига, марказдаги ва жойлардаги барча жамоат ташкилотларига нисбатан қўйилаётган ҳозирги талабларнинг моҳияти ҳам шундадир. Ҳар бир бирлашма ва корхонада, цех ва ишлаб чиқариш участкасида энг оз қўшимча чиқимлар билан энг кўп натижа олиш мумкин бўлган бўғинлар белгилаб чиқилиши керак.

Аввало, инсон омили, одамларнинг имкониятлари замирида юксак уюшқоқликни, интизом ва тартибни таъминлаш замирида ётган энг катта, аслида битмас-туганмас резервни тўла-тўкис ишга солиш лозим.

Белгиланган планларнинг амалга оширилиши учун коммунистлар, партия ташкилотлари зиммасига катта масъулият тушади, улар омманинг сиёсий онги ва ғайрат-шижоатига бошчилик қилишлари, унинг ташаббусини ва ижодий изланишларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашлари керак. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари шу мақсадда сиёсий ва ташкилотчилик ишини кенг қулоч ёйдиришлари, мавжуд резервлардан самарали фойдаланишга, жуда қаттиқ тежамкорлик режимини йўлга қўйишга, ҳамма жойда хўжалик юритишнинг ленинча услубини жорий қилишга интилишлари, ҳар бир меҳнатчи, ҳар бир меҳнат коллективи ижодий ва тўла самарадорлик билан ишламоғи учун тарбиявий ишни активроқ олиб боришлари лозим. Кадрларни ишчанлик руҳида сабот билан тарбиялаш, одамларнинг иқтисодий фикрлашини ва психологик кайфиятини янгича ишлайдиган қилиб шакллантириш, топширилган иш учун масъулиятни ошириш муҳимдир.

Халқ депутатлари Советлари хўжалик ва социал-маданий қурилиш соҳасидаги ўз ҳуқуқларидан тўлиқроқ фойдаланишлари зарур. Касаба союзлари социалистик мусобақани янада кенг қулоч ёйдиришлари, унинг ошкоралигини кучайтиришлари, план топшириқлари тўла ва ошириб бажарилиши учун, меҳнаткашларнинг ишлаб чиқариш ва турмуш шароитлари яхшиланиши, ходимларнинг касб-кор ва умумий маданий савияси оширилиши учун сабот билан курашишлари, илғор тажрибани кенг оммалаштиришлари, ишлаб чиқариш ва социал масалаларни ҳал этишда меҳнат коллективларининг ролини оширишга кўмаклашишлари керак. Ленин комсомоли ёшларнинг шижоатини ва жўшқин ғайратини ўртага қўйилган вазифаларни амалга оширишга сафарбар қилиши лозим.

Халқ контроли, молия ва ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари давлат интизомини турли тарзда бузиш ҳолларига, хўжасизлик, меҳнатсиз даромад топиш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қаттиқ тўсиқ қўйишлари керак.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишлари меҳнаткашлар, барча совет кишилари учун конкрет ҳаракат программасидир. У партиянинг мамлакат иқтисодий қудратини мустаҳкамлаш, етилган йирик фан-техника ва хўжалик вазифаларини халқ фаровонлигини янада юксалтириш ва жамиятимизни ҳар томонлама ривожлантириш манфаатларини кўзлаб ҳал этиш юзасидан берган директивасидир.

Белгиланган вазифаларнинг амалга оширилиши мамлакатнинг ўзи учунгина аҳамиятли бўлиб қолмай, шу билан бирга катта халқаро аҳамиятга ҳам эга бўлади, социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлашувига, турли ижтимоий тузумдаги давлатлар билан тинч-тотув яшаш принципини янада қарор топтиришга хизмат қилади, социализм ғояларининг жозиба кучини янада кўпроқ оширади, Ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш ишига салмоқли ҳисса бўлиб қўшилади.

КПСС XXVII съезди партиянинг ўн иккинчи беш йиллик ва 2000 йилгача бўлган давр учун қўйган мақсадларига эришилади, деб қатъий ишонч билдиради. Натижада социализмнинг ижодий кучлари янада тўлиқроқ намоён бўлади, Совет Ватанимиз янада бадавлат ва қудратлироқ бўлиб қолади. Совет кишиларининг бунёдкорлик меҳнати, партия билан халқнинг мустаҳкам бирлиги — бунинг гаровидир.

Редактор Н. НАСИМОВ.

Р. 08629. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Б. 1561. ИНДЕКС: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12